

Skrivnostno življenje ministra Profuma

KDAJ BODO NOVE VOLITVE V BRITANSKI PARLAMENT • PROFUMO JE PRIZNAL, NATO PA SE JE UMAKNIL V ITALIJO • OSEBNA »BREZOBZIRNOST« ALI TUDI JAVNA »BREZOBZIRNOST« • WARD PRED SODIŠČEM, ČEŠ DA SE JE PREŽIVLJAL S PROSTITUCIJO • KEELERJEVA UPA NA FILMSKO KARIERO • PONEDELJEK JE DAN, KO O DNEVNEM REDU ODLOČA OPOZICIJA • ALI BO »AFERA PROFUMO« ZRUŠILA VLADO?

Analize Gallupovega inštituta kažejo, da je Macmillanova vlada iz dneva v dan manj priljubljena in da so možnosti konservativcev na prihodnjih volitvah iz dneva v dan slabše. Ekonomska stagnacija doma, težave v zunanji politiki — obramba, Skupni evropski trg — oboje pije kri konservativnim politikom in preti, da se bo dolgotrajno obdobje vladanja torijev zaključilo bolj neuspešno kot je to v navadi, kadar se po volitvah zamenjata dve garnituri vodilnih politikov. Vladi je zadnji čas dobila dva nova udarca po glavi; ni šlo za reči, ki bi se po pomenu merile s problemi kot sta Skupni evropski trg in okrajne vojaške, zmogljivosti Velike Britanije, vendar pa je šlo po drugi strani za zadevi, za kakršne je javnost vselej zelo občutljiva. Ni dolgo tega, kar je britansko časopisje na dolgo in široko pisalo o nevesočnosti in vohunstvu v britanski admirali. Le nekaj mesecev po tem pretresu Veliko Britanijo nova spikantna kriza: 5. junija na večer je vojni minister ter poslanec spodnje zbornice John Profumo odstopil, češ da njegove izjave o zvezah s pobležno mnenko Christine Keeler niso bile resnične. Keelerjeva je postala znana javnosti, ko bi morala pričevati na razpravi zoper svojo prijateljico iz Jamaice. Dekle se je pred začetkom razprave umaknilo v Španijo, v zvezi z njo pa so začeli omenjati ime obrambnega ministra Profuma. Ker trdnjih dokazov ni bilo, je Profumo tedaj gladko zanikal poznanstvo s Keelerjevo; govornice pa se širile dalje in preiskava je pokazala, da izjava ministra Johna Profuma ni bila povsem točna. Petega junija je minister poslal pismo Macmillanu kar v njem napisal: »Sveže izjave pred poslansko zbornico sem podal z namenom, da zavarujem svojo čast in svojo družino, ki sem jih bil prevaral. Doumel sem, da sem s takšno prevaro zagrešil hudo brezobzirnost. Zaradi tega ne morem več ostati v vaši vladi in tudi v poslanski zbornici.« Profumo je hkrati zatrdil, da se »brezobzirnost« nanaša samo na vsesobne zadeve, nikakor pa ne na zadeve, ki so v zvezi s varnostjo države. Macmillan je istega večera poslal bivešemu ministru kratko pismo, v katerem je z »obznanjenjem sprejel odstop ter izrekel svojo sodbo s kratkim stavkom: »To je tragedija za vas, vašo družino in vaše prijatelje.« Vendar premieru ni uspelo izogniti se radovednosti javnosti. Na odru se je pojavil eden od najbolj znanih londonskih poročilcev Stephen Ward, ki je bil baletni plesar, preden je skandal izbruhnil, izjavil, da Profumove navedbe glede razmerja s Keelerjevo niso bile resnične. Tokrat so prišle na dan še hujše zadeve, med njimi sum, da je Profumo, čeprav morda ne namerno, padel v vohunsko mrežo.

Keelerjeva, ki so jo izročili britanskim oblastem, je izjavila, da se je njeno razmerje s Profumom začelo leta 1961. Srečala sta se v stanovanju doktorja Warda in Keelerjeva je častnikarjem izjavila, da sta prekinila razmerje, ker se je bala, da bo uničila njegovo kariero. V istem intervjuju pa je dekle poleg lepih besed o svojem nekdanjem ljubimcu povedalo še nekaj, po čemer je javnost minule dni kar planila; izjavila je namreč, da je bil Ivanov njen dober prijatelj in da sta se Ivanov in Profumo poznala, češ da ju je nekega dne videla kar dvakrat skupaj. Zatem je doktor Ward novinarjem izjavil, da bi bil »njegov prijatelj Ivanov vohun in da bi skušal izkoristiti razmerje med Profumom in Keelerjevo. Ivanov se je v londonskih diplomatskih krogih ujavil lani, ko je bil med kubansko krizo posredoval med kubansko vlado ter zahodnimi državami ter imel stalne stike z britanskim zunanjim ministrom. Toda Wardove besede nimajo več teže; možakarja so obtožili, da je živel od dohodkov prostituticij in bo moral odgovarjati pred sodiščem. Hkrati je prišlo na dan še nekaj pomembnih imen ljudi, s katerimi je bil Ward povezan bodisi kot veseljak bodisi kot uspešen slikar amater. Macmillanova vlada je pristala v nevarnih vodah. 17. junija se začela parlamentarna razprava, ki bo marsikomu pobelila lase. To je dan, ko v skladu s staro tradicijo opozicija odloča o dnevnem redu parlamentarnega zasedanja. Brez dvoma bo prišlo na dan še precej reči, ki Macmillanu ne bodo pogodu. Premier se je minule dni naselil na Škotskem, kjer je igral golf

ter počival. Ta čas v Londonu rešujejo, kar se rešiti da. Vladi se vedno upa, da ji ne bo treba razpustiti parlamenta ter razpisati novih volitev pred običajnim rokom, se pravi pred prihodnjo pomladjo. V britanski prestolnici se hkrati pripravljajo na obisk ameriškega predsednika Kennedyja; to naj bi bil eden od dogodkov, ki bi spravili afero Profumo v ozadje ter vsaj deloma utrdili položaj vlade. Ta čas so v Londonu že obsodili Gordona na tri leta zapora, Keelerjeva se po lastni izjavi pripravila na filmsko kariero, Profumo je po vsej verjetnosti v Italiji — po poreklu je iz Genova — s svojo ženo, ki se bo verjetno ločila od njega, bleščočega doktorja Warda pa je prevzelo v svoje roke preiskovalno sodišče.

»Kot je znano mnogim, je defecit v našem državnem proračunu posekal vse rekorde, pa nas je še enkrat rešila družina Kennedy. Ko smo se prvič pojavili v Washingtonu, smo ustanovili strokovno umetniško komisijo za opremo naše hiše. Sporazumeli smo se, da bomo sprejeli vse, kar bo zavržala Bela hiša in prispevki iz vse dežele so kar deževali. Kap pada pa to še vedno ni bila neposredna blaginja, namreč denar. Na srečo je moja žena prebrala v nekakšnem časopisu, da mi

sl predsednik Kennedy zbrati denar za fonde demokratske stranke tako, da bo organiziral obeda, za katerega bo moral vsak gost plačati tisoč dolarjev, ki bo v washingtonski orožarni in na katerem bodo končno sodelovale najvidnejše zvezde ameriškega filma. »Zakaj ne bi priredili obeda za tisoč dolarjev tudi v naši hiši?« je menila žena. »Lahko bi poravnali deficit, pa še nekaj bi ostalo za nakup nove preproge.« »Misel ni slaba,« sem rekel.

John Profumo in soproga Valerie Hobson

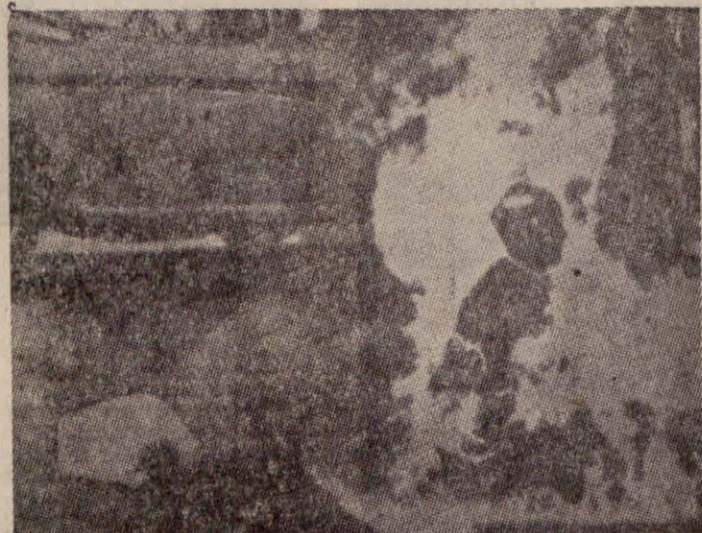
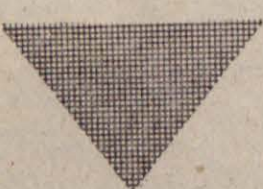
KOSILO ZA TISOČ DOLARJEV

»Morda se bodo. Navsezadnje pa jim bomo ponudili nekaj hrane.«

»In kaj naj jim ponudimo za tisoč dolarjev?«

»Morda se bodo. Navsezadnje pa jim bomo ponudili nekaj hrane.«

KVANG DUKOV PROTEST

»Prav. Lahko bi tudi predvajali film, ki smo ga posneli, ko smo bili na Palma di Majorca.«

»Prav. Lahko bi tudi predvajali film, ki smo ga posneli, ko smo bili na Palma di Majorca.«

»Prav. Lahko bi tudi predvajali film, ki smo ga posneli, ko smo bili na Palma di Majorca.«

»Prav. Lahko bi tudi predvajali film, ki smo ga posneli, ko smo bili na Palma di Majorca.«

»Prav. Lahko bi tudi predvajali film, ki smo ga posneli, ko smo bili na Palma di Majorca.«

V OSPREDJU KEMIJA

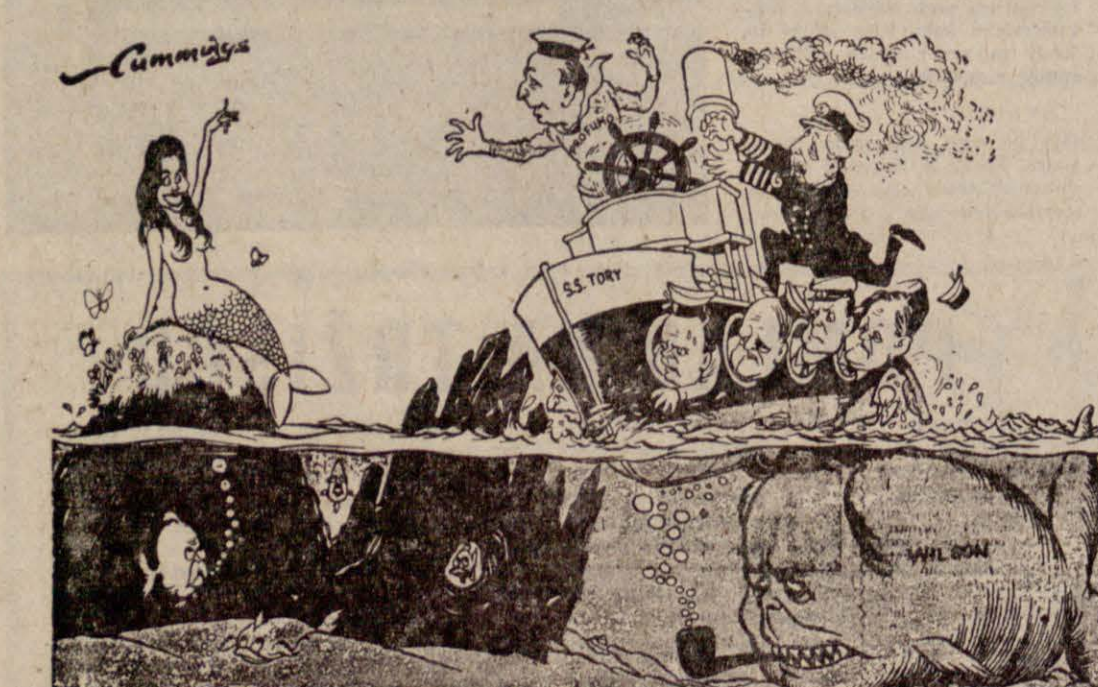
KEMIČNA INDUSTRIJA, V VELIKI MERI POVEZANA S PROIZVODNJO BLAGA ZA ŠIROKO POTROŠNJO, BO V PRIHODNIH LETIH NA PRVEM MESTU V GOSPODARSKEM RAZVOJU SOVJETSKIH ZVEZ • AKCIJA MOSKOVŠKE »PRAVDE«

Prednost kemični industriji se glasi geslo, ki bo verjetno dominiralo v prihodnjih letih sovjetskega gospodarskega razvoja. Na nedavni vladi seji v Moskvi je premier Hruščov ugotovil, da je bil razvoj kemične industrije doslej prepočasen in da ji je treba v prihodnje posvetiti več pozornosti. Kot poroča Pravda so na isti vladi seji govorili tudi o radikalnemu reviziji načel za ureditev gospodarskih načrtov. Hruščov je baje izjavil, da planski uradi ne posvečajo dovolj pozornosti tistim panogam industrije, ki so nastale v najnovejšem tehnološkem razvoju. Tu gre predvsem za kemično industrijo v okviru nje pa za industrijo plastičnih snovi ter sintetičnih vlaken. Razvoj kemične industrije naj bi po pisanju Pravde zadovoljil vse večje potrebe po oblačilih, obutvi in podobno, poskrbel za zadostno proizvodnjo umetnih gnojil, kar naj bi pripomoglo k povečanju kmetijske proizvodnje, ter končno poskrbel za proizvodnjo umetnih snovi, ki naj bi nadomestile cink, svinec, baker in drugo. Pravda je pozvala Gosplan, naj v prihodnje namenijo večja sredstva za gradnjo kemičnih tovarn.

Prizadevanja za izgradnjo kemične industrije v Sovjetski zvezi niso nova. Že leta 1960 je Hruščov na sestanku Centralnega komiteja partije napovedal, da je Sovjetska zveza sklenila premagati zaostanek v razvoju kemične industrije. Podobno je Centralni komitej o tej industrijski panogi razpravljala lanskega novembra, ko je bilo med drugim govora o večjih reformah v sovjetskem sistemu planiranja, ter po drugi strani pospešiti razvoj kemične industrije.

Moskovska Pravda ter z njo drugi večji sovjetski dnevnik so se odločili posvetiti enkrat tedensko dve svoji strani protestom bralcev. Namen nove rubrike je dati sovjetskim državljanom možnost, da opozorijo na napake v družbenem in gospodarskem življenju. Doslej je imela rubrika velik uspeh in v njej se je zvrstila obilica kritičnih pripomb. Pred kratkim je Pravda objavila pismo skupne zelena mlazica. Na sovjetskem trgu namreč ni moč vedno dobiti sveže zelenjave, ta položaj pa so po pisanju bralcev izrazilih nekateri vposlovil ljudje; dogovorili so se z zasebniki, ki imajo manj

Izposojena karikatura

Macmillan Profumo: »Pazi, John! Misli na čeri in morske pse!« (Cummings)

ZA VAŠ HOBI - PALČKE BOBI

tt • telegrami

- PRAGA — Razrešenih je bilo vseh pet pomočnikov ministra za plan; nekaj dni prej je tisk poročal o velikih napakah v planiranju.
- BAGDAD — Iraška vlada je razpisala sto tisoč dinarjev (300.000 dolarjev) za živega ali mrtvega voditelja Kurdov Mustafa el Barzanija; sovražnosti s Kurdi so se obnovile.
- PEKING — V desetletju 1950 — 60 se je preneslo v Mandžurijo okrog 45 milijonov kitajskih kmetov; (politična) migracija.
- ESCORIAL — V atomsko razorožitvijo v Evropi bi bilo konec evropske varnosti; je dejal Strauss med kratkim obiskom v Španiji.
- MOSKVA — Lani so imele ljudske in delavske univerze v ZSSR 11,5 milijonov slušateljev, po vsej Sovjetski zvezi pa je bilo okrog 12,750.000 predavaj.
- PRAGA — Proizvodnja, ki jo daje kmetijstvo v ČSSR je za 11% večja kot pred vojno; pravijo uradni statistični podatki.
- PARIZ — Za letalskim steverdarsami bodo tudi bolnišnične sestre po pariških bolnišnicah smele nositi uniformo, krojeno v najbolj renomiranih pariških salonih; eleganca vdira v bolnišnice.
- OSLO — Gospa Signe Hagen (65 let) je na plaži v Meloyu (severna Norveška) videla blizu obale morskogo pošast, dolga 50 metrov; morda pa je posredi prevelika vročina ali utrujenost.
- RIM — Vsako leto gre več kot 10.000 italijanskih univerzitetnih študentov na počitnice v tujino; okno v svet.
- ATENE — Sedem češkoslovaških državljanov s sovjetske potniške ladje »Pobeda«, je zaprosilo za azil v Grčiji; velika vnaema za antiko.
- BONN — Za Kennedyjev obisk (privatni) v Bonnu (23. junija) so »pripravile« 4.000 policajev; za varnost poskrbeli.
- NEW YORK — Bonnie Lyn Bizer (17 let, 160 cm, 100 kg) se je podrgla sluševalni kreh z »vitamini Oe«; 40 kilogramov manj v treh tednih (pravijo zdravniki).

MIR V KARIBSKEM MORJU

NOVOSTI PO CASTROVEM OBISKU V SOVJETSKI ZVEZI • V SVETU PRIMANJKUJE SLADKORJA • ALI JE WASHINGTON PRIPRAVLJEN PRIVOLITI V NEVTRALNO KUBO?

Ni dolgo, kar se je končal enomesečni obisk kubanskega premiera Castra v Sovjetski zvezi, in svetovna javnost že išče prva znamenja sprememb okoli otoka, ki je bil še pred nekaj meseci osrednje žarišče nevarnih vojnih strasti. Predvsem je obisk povedal, da se je Kuba sprizgajala s sovjetskimi stališči in sovjetskim ravnanjem v kubanski krizi ter dokončno zavrnila kitajska prizadevanja, da bi pripravljeno na kompromis pred osmimi meseci svetu in kubanskemu ljudstvu predstavila kot slabost. V tekmi za prijateljstvo otoka je tako prevladala sovjetska stran. Drugi pomembni rezultat obiska so vsekarer gospodarski aranžmaji, ki pomenijo, da bo Kuba ostala primer družbe in gospodarstva, ki se razlikuje od vseh ostalih v Latinski Ameriki. Kot se te dni govori v ZDA, je kubanska vlada že začela preizkušati teren, da bi ugotovila, kakšne so možnosti in kako široki so okviri za normalizacijo odnosov med ZDA in Kubo, medtem ko prav te dni skupina kubanskih funkcionarjev menja potuje po nekaterih zahodnoevropskih državah ter išče možnosti za nadaljnje izboljšanje medsebojnih odnosov na več ravneh, predvsem na politični in gospodarski. Kot se je zvedelo, je naloga te skupine povabiti določeno število zahodnih strokovnjakov na delo na Kubo, pregledati možnosti za sklenitev nekaterih gospodarskih aranžmajev ter končno ocena političnega položaja ter možnosti za izboljšavo političnih stikov med Kubo in zahodom. Zaradi teh nekaj elementov pričakujejo komentatorji na zahodu, da bo prišlo do nekaterih bistvenih sprememb Zahod-Kuba, ter navajajo tri večje razloge, zaradi katerih bi bile takšne spremembe upravičene. Eden od teh je ameriške notranjopolitične narave. Gre za dejstvo, da loči ZDA od predsedniških volitev v prihodnjem letu komaj leto dni. Nobenega dvoma ni, da bo ameriška desnica v predvolilni kampanji udarila na vlado, češ da je bila pri reševanju kubanske krize preveč »pustopustljiva« in da bo prav to ena od poglavitnih točk nasprotnikov Kennedyjeve administracije. Vladi v takšnem primeru ostaneta dve možnosti: političen ali

vojaški napad na otok na eni strani, ter normalizacija odnosov in drugi. Prvi skorajda praktično ne pride v poštev, saj so sama kubanska kriza in dogodki po njej pokazali, kako brezizhodno je vsako nepremišljeno zaostrovanje in kako škodljivo bi utegnili biti nepravilnosti na kompromis. Tako ostane na razpolago druga možnost in mnogi komentatorji so pripravljeni verjeti, da si bo Washington prizadeval najti primerne oblike sodelovanja ter stopiti pred volivce z izjavo, da je zadeva po zaslugi demokratske administracije urejena oroz večjih pretresov. Drugi podobni element, ki opravičuje spremembe v položaju Kube, je gospodarske narave. Se lani je Kuba prodajala svoj pridelek sladkorja Sovjetski zvezi in Kitajski po ceni, ki je bila enaka svetovni ceni sladkorja. Od takrat dalje je na svetovnem trgu prišlo do pomanjkanja sladkorja in cena se je dvignila za štirikrat. Zaloga, ki jih ima Sovjetska zveza danes, so vredne toliko, da lahko z njo plača vseh 800 milijonov dolarjev pomoči, ki jih je dala za razvoj kubanskega gospodarstva. V trgovinski izmenjavi je Kuba s komaj deset odstotki navezana na Zahod, vendar si želi odstotek povečati, posebno še zdaj, ko je na svetovnem trgu izredna vsiljiva konkurenca in ko je tudi zahod sam — potrošniki, ki jim zmanjkuje sladkorja, pritiskejo — pripravljani na potrebne gospodarske, s tem pa prav verjetno tudi politične aranžmaje. Po drugi strani je Kuba v zadnjih letih doživela globoke socialne in gospodarske spremembe. Še pred kratkim je ameriški tisk v rednih intervalih pisal o slabosti, ki so se — kar je bilo ob takšnih spremembah pričakovati — pojavljale v kubanskem gospodarstvu. Zadnji čas so se razmere spremenile v korist temu gospodarstvu in kubanski gospodarstveniki so že pripravljali vsaj malo odprti vrata razvitejšim zahodnim ekonomijam. Po vsem tem pričakujejo določene spremembe v kubanski politiki ter v njenem odnosu do zahodnega sveta ter ZDA posebej. Kuba prihodnosti naj bi bila socialistična dežela, za zdaj edina v Latinski Ameriki, v svoji zunanji politiki pa naj bi sledila principom nevtralnosti, ki naj bi jo skupno zagotavljale ZDA in SZ. Mnogim in ZDA takšna Kuba vsekakor ni všeč, drži pa po drugi strani, da bi utegnili biti tudi ameriški volivci, ki je imel lani atomsko vojno neposredno pred svojimi vrati, zadovoljni.

STROJI IN LJUDJE OB NJIH

SAMO SODOBNI STROJI SE NE ZAGOTAVLJAJO SODOBNE PROIZVODNJE

Ob organizaciji proizvodnje se posebej velja ustaviti ob zastojih. Nekateri zastoji so pač nujni zaradi mazanja, popraviljanja itd. Toda posebej škodljivi so tisti nepotrebni zastoji, ki nastanejo zaradi stalnega menjavanja sortimenta proizvodnje — v predliništvu debeline preje.

»Skoro vse predilnice izdelujejo skoro vse vrste prej, pri tem so zastoji seveda zelo pogostni!«

Pred delavcem-upravljalcem so širše naloge kot samo izboljševati produktivnost dela v lastnem podjetju. Prav pri zoenju števila sortimentov so vrata za povečanje produktivnosti na široko odprta. Gre za integracijo vseh predilnic, z njo povezano specializacijo. Specializacija prinaša zmanjšanje števila izdelkov posamezne tovarne, s tem je proizvodnja stalnejša, lažje jo je bolje organizirati, število zastojev se zmanjša.

»Poslovno združenje bombažne industrije lahko prav v specializaciji podjetij in pa pri pametnem urejanju surovinskih dobav in zalog — stalnosti kvalitete surovin — veliko pripomore k povečanju produktivnosti dela.« (Ing. Domicelj)

Proučevanje produktivnosti dela, zavest, da je srednjeevropska raven še daleč, prehod od graditve industrije k njeni intenzivnosti, že daje uspehe.

V Tekstilnem inštitutu letos že peto leto proučujejo produktivnost dela. Raziskave nezmotljivo ugotavljajo, da se je produktivnost dela v predilnicah od zadnjega četrtiltja 1959 v primerjavi s istim obdobjem leta 1962 povečala za 39 odstotkov. Gre za povečanje produktivnosti, ne proizvodnje! Standardi, s katerimi primerjamo našo produktivnost s srednjeevropsko, se namreč za naše tovarne iz leta v leto zaostrejejo, ko se le-te bolje opremljajo. Leta 1959 so v povprečju proizvedli 2,97 kg preje na delovno uro — standard je bil 4,69 kg na delovno uro, leta 1962 so proizvedli 4,14 kg preje na delovno uro — standard pa je zaradi boljših strojev zahteval 5,65 kg na delovno uro.

Napreduki ni meja. In prav povečana produktivnost dela je tista, ki bo prinesla vsem našim delovnim ljudem boljše življenje. Na nas je, da jo s svojim delom in upravljanjem povečujemo. Vse niti imamo v svojih rokah.

ANTE MAHKOTA

● Tekstilni inštitut v Mariboru. Z vodjem oddelka za produktivnost predilnic inženirjem Pavlom Domiceljem se ustavi na velik fotografiji predilnega stroja. Vreteno ob vretenu in med njimi roke predic, ki so tako nagle, da jih še trenutek fotografske ekspozicije ni mogel umiriti — zamegljene so. Na vsako od vreten se navija končni proizvod — preja: na povprečno jugoslovansko vreteno vsako uro 20 gramov preje.

● »Proizvodno povprečje na stroj se močno približuje evropskemu, ga celo dosega: Toda koliko ljudi zaposlujejo za to proizvodnjo, to je pa drugo vprašanje...« pribeje sobesednik.

● In že sva v jedru problema! Pri produktivnosti dela. Po splošni formuli: uspeh gospodarjenja v razmerju z vloženim delom. (V naših izračunih bomo prikazovali uspeh gospodarjenja s količino končnega izdelka.)

● Tudi produktivnost dela čistih rok s fotografije...

● Delovne roke za nas že dolgo niso več samo simbol za fizični napor, pomenijo nam več: delavca-upravljalca. In zato produktivnost njihovega dela — pod lupo strokovnjakov — ne more biti samo merilo njihovega fizičnega prizadevanja, ampak še posebej njihovih uspehov pri upravljanju: pri aktivnem oblikovanju in organiziranju proizvodnje — prav to se zdi za končni uspeh odlično.

● Naj delavci dobro upravljajo, potem postanejo merila o produktivnosti dela v svoji tovarni. Strojovnjaki naj jih opozorijo, da je v proizvodnem procesu produktivnost delavca v primerju s strojem iz razvidnih ozarjenih zaslonov.

Prav zato se zdi štiriletno proučevanje produktivnosti dela v vseh jugoslovanskih predilnicah — opravlja ga Tekstilni inštitut — se posebej pomembno. Namen proučevanja je v tem, da bi produktivnost dela v naših tovarnah približala produktivnosti srednjeevropskega standarda! Tako direktor inštituta tov. inž. Kolaric.

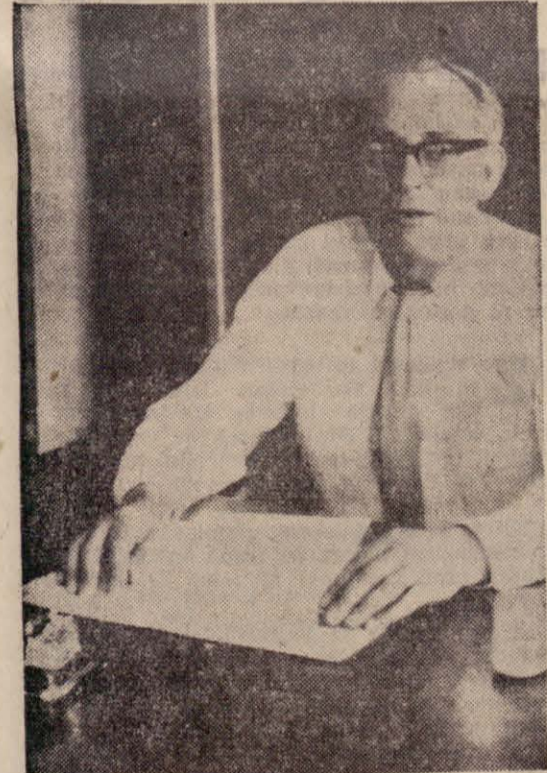
Najprej splošna ugotovitev: »... še vedno zelo močno zaslojavajo za produktivnostjo dela v razvitih deželah. Te razlike izhajajo pretežno iz stanja splošne stopnje razvitosti proizvodnih sil, deloma pa tudi iz vzrokov subjektivne prirode.« — Edvard Kardelj

Poglejmo v predilniško industrijo. Je ena najstarejših pri nas, ima tradicijo in izkušnje, dobre stroje, pa je še vedno očitno, da produktivnost našega dela zaostaja za evropskim standardom.

Ko se želimo kritično ozreti na to vejo industrije — v primerju z našo industrijo nasploh je njena produktivnost zelo visoka — se zdi, da je treba iskati vzroke prav v organizaciji proizvodnje in subjektivnem okviru.

Zakaj zaradi strojev — rasti produktivnosti dela je seveda v prvi vrsti odvisna od tehnične opremljenosti... (Kardelj) — se ne morejo pritoževati:

● Strojna oprema naših predilnic (spet gre za povprečje) je moderna — modernjša od ameriške. Za primer prstančni stroj: V naših predilnicah imamo samo 1 odstotek strojev, ki so bili zgrajeni pred letom 1920 — v ZDA 21 odstotkov. Stroj, ki so bili izdelani v dvajsetih in tridesetih letih, je v ameriških predilnicah več kot tretjina pri nas samo 17 odstotkov. Najmodernejših strojev (letnica izdelave med 1950 in 1960) je pri nas kar 74%, v ZDA samo 19 odstotkov.

Inženir Pavel Domicelj: »Toda koliko ljudi zaposlujejo za to proizvodnjo, to je pa drugo vprašanje...«

● Pri tem pa dosega produktivnost dela pri nas v tej panogi industrije samo 70 odstotkov evropskega standarda in le-ta je mnogo nižji od ameriške produktivnosti dela.

Najprej ugotoviti, potem zdraviti

»Radi bi si ogledali metodo vašega dela. Najprej ugotavljanje stanja, šele potem pomoči« prosimo ing. Domicelja.

»Vsak mesec dobivamo tovarniška poročila iz vseh jugoslovanskih predilnic. Gre za 27 predilnic, ki se obratujejo, in 8, ki jih šele gradijo. Potem primerjamo produktivnost našega dela z evropskimi standardi.«

Standardi — gre za delovne ure na količino izdelka pri posameznih proizvodnih postopkih — so izračunani tako (avtor: EPA — Evropska proizvodna agencija), da pomenijo delo v dobro organizirani srednjeevropski predilnici. Standardi upoštevajo kvaliteto strojev. Tako je pri ugotovitvi, da je naša produktivnost dela za tretjino nižja od evropske, že upoštevan visok nivo naše tehnične opremljenosti.

»Ko izračunavamo produktivnost dela v naših predilnicah, nikoli ne operiramo z imeni. Vsaka predilnica ima svojo številko in ko dobi mesečno poročilo o produktivnosti vseh, natančno ve, kakšno je njeno mesto, druge predilnice pa ostanejo zanj anonimne.«

Obirnimo list v mesečnih izračunih za letošnji april!

Ustavimo se pri neki slovenski predilnici, pa zasledimo bombažno vlakno, ki bo iz velike bale steklo skozi vrsto proizvodnih postopkov in postalo preja.

Proizvedli so 320.000 kg preje: Bombaža prihaja v čistilnico, tam bale odpro, zrahljajo in očistijo. Za delo so porabili 3500 delovnih ur, evropski standard jih predvideva 4500. Torej v prvem oddelku za

● 35 odstotkov boljša produktivnost dela, kot jo predvideva standard.

Nastalo je bombažno runo, ki ga sedaj v vozičkih prevažajo do posebnih strojev s krtačami na bobnih — do kard. Za delo pri kardah so porabili 3500 delovnih ur, evropski standard jih dovoljuje samo 2850 — 19 odstotkov slabša produktivnost dela kot v dobro organiziranih predilnicah. Za pomožna dela in nadzor na kardah (mazanje, delo mojstrov in podmojstrov) so porabili 1870 delovnih ur namesto 1777.

Svitki gredo potem s kard v predilnico, kjer stroji-raztezalki pramen raztegnejo — za delo pri raztezalkah so porabili 3800 ur namesto 3300 po standardu. Lonce, v katerih so sedaj prameni, pa prevažajo na flajerje, ki pramen se stanjšajo, malo zavijejo in navijejo na leseno cevko — za delo so porabili 6000 ur namesto 3800 predpisanih.

Predpreja gre sedaj v predilnico, kjer jo spredejo na prstancnih strojih. Predice so porabile 27.000 ur namesto 26.000 po standardu, snemalke, ki s stroja snemajo cevke s prejo, pa 14.000 namesto po 6000 po standardu.

● Produktivnost dela snemalk je za 59 odstotkov nižja od standarda, produktivnost dela predic pa samo za dobre tri odstotke.

Srečamo se z veliko razliko v produktivnosti dela strokovno usposobljenih delavk (predic) in mlajših, še nespretnih delavk — snemalk.

»Mentaliteta, da naj se snemalke z večletnim delom izpopolnjujejo kar za strojem, je zastarela, je za v koš.« se razjela inženir. »Zakaj naj bi se predice rekrutirale iz snemalk, ko pa imamo Center za vzgojo kadrov v Kranju.«

Za izobraževanje kadrov je šola, ne pa stroj v tovarni!

Tako je tudi skupna produktivnost dela za našo predilnico — v aprilu so proizvedli 320.000 kg preje, porabili za to 72.000 delovnih ur namesto 59.000 po standardu — dosegla samo 81,7 odstotka tiste v dobro organizirani evropski predilnici.

Na osnovi takšnega mesečnega poročila, kjer je prikazana produktivnost dela v vseh fazah proizvodnje, lahko upravljavci začno popravljati tam, kjer so napake — odstopanje od standarda — najbolj očitne.

Subjektivni vzroki

Na inštitutu obravnavajo samo opravljene delovne ure in produktivnost le-teh primerjajo s standardom.

Toda ne moremo mimo velikega števila izostankov!

»V šitnih knjigah (vanje so vpisani vsi delavci, ki so delali vsaj en dan v mesecu) je bilo prejšnji mesec vpisanih 7.500 delavcev. Ko smo seštetli opravljene delovne ure in jih delili z delavniki, smo ugotovili, da je v resnici delalo samo 6.600 delavcev. Ko pa bi bila produktivnost dela na evropskem povprečju, bi potrebovali za vso proizvodnjo — 4.600 delavcev.« (Gre za vse predilnice!)

Seveda pa nas ta račun še ne more voditi v misel, da so vsi ti delavci odveč. Gotovo bi pametna organizacija proizvodnje, z njo povečana produktivnost dela, pripeljala tudi do večje produkcije. Ta je sicer danes že visoka (20 gr na vreteno in uro) in zmogljivost stroja ima svoje meje, čez katere ne more.

Toda povprečje je varljivo, »imamo dobre in slabe predilnice«, in v slabih mora biti težnja tudi za povečanjem produkcije, za polnim izkoriščenjem strojev.

Toda tudi ko bi bili vsi stroji do kraja izkoriščeni, bi bilo ob visoki produktivnosti dela nekaj delovne sile odveč. In to silo velja usmeriti drugam. Na dela, ki je zanje bolj sposobna! Odkrilo je treba pogledati problemu v oči, se zavedati, da je zaradi prenizke produktivnosti zaposlenih preveč ljudi. Če podpiramo tako imenovano »latentno brezposelnost« z izgovorom, češ vsaj smo zato zgradili tovarne, da bodo imeli vsi ljudje dovolj dela, potem ne bomo napredovali.

Povečanje produktivnosti dela lahko našim delovnim ljudem prinese samo dobro — slabega ne. »Borba za stalno povečevanje produktivnosti dela je odločilno sredstvo, s katerim lahko delovni človek — v pogojih samouravnavljanja in razdelitve dohodka po delu — vpliva na svoj materialni položaj.« (Edvard Kardelj)

Boljša organizacija dela

Ko smo proučevali delovni proces in z njim zvezano produktivnost dela v neki slovenski predilnici, smo približali, da je proučevanje šele prva stopnja k napredku. Na temelju ugotovljenega stanja lahko že začno ukrepati upravljavci v tovarni. Strojovnjaki jim pomagajo.

Ing. Domicelj: »Vsako leto sem v vsaki predilnici vsaj dva dni. Proučujemo zadnja mesečna poročila in tehtamo, kaj storiti za večjo produktivnost.«

Predvsem gre za organizacijo proizvodnje. Kako pomembna je, so zgovoren dokaz nekateri predilnice s starimi stroji, v katerih je produktivnost dela mnogo večja kot v drugih z najmodernejšimi stroji.

SADNI SOKOVI: DA! CENA: NE!

Start tega sestavka je bila ugotovljena novica, da se je potrošnja sadnih sokov pri nas v zadnjih dveh letih povečala za 400 (!) odstotkov. Ta podatek je skoro senzacionalen, saj na podlagi dosedanjih uspehov na tem področju v minulih letih nihče ni pričakoval, da se bo prodaja tega brezalkoholnega artikla povečala v taki meri.

Na to povečanje pa je vplivalo več činiteljev:

● marsikdo se je že prepračil o bioloških, vitaminskih in na splošno o prehranskih prednostih in vrednosti sadnih sokov, če jih kolikor toliko redno uživa, in

● nekateri trdijo — kar jim gre tudi verjeti! — da je na večjo potrošnjo sadnih sokov vplivala tudi motorizacija, kljub temu, da so kazni za soferje, ki so sedeli vinjeni za volanom še dokaj blage v primerjavi s prakso v tujini.

Toda — reporterjeva naloga ni bila iskati vzroke povečanja potrošnje sadnih sokov pri nas, čeprav so le-ti razveseljivi in družbeno koristni, pač pa pokazati problem proizvodnje in prodaje sadnih sokov v luči, ki je morebiti malce drugačna (glede cen pa morebiti niti za las drugačna) kot prejšnja leta.

Zatorej — za začetek — nekaj reporterskih zapisov...

● Znano priljubeno gostišče »Marinšek« v Naklem pri Kranju:

— Imate sadni sok?

— Da. Zelite mareličnega, jabolčnega...

Plačali smo steklenico po šestdeset dinarjev, ne glede na vrsto sadnega soka.

Dalje:

● Gostišče »Pri Viktorju« na Bistrici, le nekaj kilometrov dalje proti Bledu... Ista vprašanja — odgovor pa naslednji: »Imamo sadne sokove, kakršne želite. Cena je za vse enaka — sedemdeset dinarjev.«

● Blejski hoteli so prepuščili »prehodno zastavico« najdražjih gostinskih lokalov pri nas drugim, kajti prepričani smo bili, da bomo na terasi »Kazine« plačali sadni sok najdražje. Vendar ni bilo tako! Steklenička sadnega soka (brez postrežnine) je veljala sto dinarjev. Enotno za vse sadne sokove. In človek bi mislil, da je povsod tako, če ne še ceneje. Toda — zmotili smo se! V bifeju Festivale dvorane, kjer je bila prav tisti dan proslava stoletnice stenografskega društva iz Ljubljane, so prodajali dva deci borovničevega bisera (ki ga lahko kupijo v tovarni nevstekleničnega — in tako je najbrž tudi bilo — po 70 dinarjev liter!) nič več in nič manj kot po 110 dinarjev.

— Zakaj pa tako visoka cena, ko pa...

— Tovariš, jaz ne vem. Vprašajte upravo podjetja... — je odgovorila sicer prijazna natakarica.

A tega nismo storili.

● V Portorožu, v restavraciji »Jadransko« smo pili sadne sokove ne glede na vrsto in kakovost, po 80 dinarjev, z glasbeno spremljavo, nekaj uric pozneje pa po nič manj kot 165 dinarjev! V delikatesni trgovini, prav nasproti »Jadransko«, pa bi lahko kupili stekleničko enakega soka zgolj za 35 dinarjev! (Naj pohvalimo podjetje »Delikatessa« Nanos, ki od vseh lokalov in trgovin, kar smo jih obiskali v tej naši akciji, prodaja sadne sokove najceneje!)

Peljite se z nami dalje...

● Restavracija hotela »Triglav« v Kopru je precej skromnejša, saj je tu moč dobiti sadni sok po sedemdeset dinarjev (ob 10% postrežnini), medtem ko stane ob spremljavi glasbe 91 dinarjev.

● Oj, preluba Potojska jama... V restavraciji so nam prinesli sadni sok, ki smo ga plačali 132 dinarjev (120 + 10% postrežnina!), medtem ko velja pri bifeju, kjer se večina ustavlja šolarji na svojih ekskurzijah — 100 dinarjev steklenička... Hotel »Petovla« v Ptujju sicer nima kraške lame, a je prav tako pomembna turistična točka, zato pa tam

Od kod torej tako visoke cene? Dejstva govorijo: v večini trgovin prodajajo sadne sokove, sicer ceneje (primer: »Supermarket« Prehrane v Ljubljani), vendar pa cene niso izravname: od 55 do 80 dinarjev za dvodecilitersko stekleničko. Kot vse kaže, v gostinstvu to ni primer in je vprašanje kalkulacije naših gostincev.

Za ilustracijo: Stiričlanska družina gre, denimo na izlet. Usedejo se v gostinski lokal in vsak popije stekleničko sadnega soka. Račun (4 x 132 din) = 528 dinarjev! Otrokom običajno ne zadostuje ena steklenička, pač pa dve, se pravi, da se nedeljski priložnostni brezalkoholni zapitek zveča na 892 dinarjev! (Bravo!)

Ta kalkulacija je morebiti ekstremna, vendar pa ne daleč od kalkulacije v mnogih gostinskih lokalih, zlasti v turističnih krajih.

Temeljiteje kritike cene sadnih sokov v naših gostinskih lokalih vsekakor ne bi vzdržalo. Ni opravičila, ni izgovora, da ne upoštevamo dejstva, »da so majhne ribice, ker jih je več, prav tako (če ne še bolj!) okusne kot ena ali dve veliki...«

In kaj naj rečemo za zaključek te naše akcije?

Potrošnja sadnih sokov se je povečala, kljub temu, da so cene še vedno »astronomske« (posebno če jih primerjamo s prodajnimi cenami proizvajalcev). Zato morebiti gostinci mislijo, da jim ni treba niti s prstom migniti, saj gre potrošnja že tako ali tako po sledi samosvoje inercije... Tudi izgovor, da so cene tako visoke zaradi inozemskih turistov, ne vzdrž resnejše kritike, saj so sadni sokovi v njihovih deželah cenejši kot pri nas, ker za DEJANSKO SODIJO K VSAKDANJI PREHRANI. Za primer: v Italiji stane dva deci sadnega soka od 60 do 100 lir, v Avstriji pa od 1,5 do 3,5 šilinga!

Dolgo na ravni takih cen ne bo moč vztrajati, saj je pritisk potrošnikov iz dneva v dan večji. In to pozitivno spodbudo, ki je morebiti v večji meri kot sicer nastala iz vsakdanje potrebe, tako rekoč stihiško, je treba še vnaprej podpreti.

Tovariš Zelinka, zastopnik tovarne »Fructal« iz Ajdovščine, ki je najpomembnejši proizvajalec sadnih sokov ne le v naši republici, temveč tudi v vsej Jugoslaviji, je o načrtih njihovega podjetja na tem področju povedal naslednje:

— Potrošnja sadnih sokov je iz leta v leto vse večja, povsem jasno pa je, da bi bila ob primernih cenah nedvomno še večja kot doslej. V sadno-likerskem kombinatu »Fructal« se proizvodnja sleherni leto poveča za 250 odstotkov in torej tudi prodaja. Prav zaradi tega se je tovarna odločila za obširno rekonstrukcijo, ki bo zaključena še letos, v drugi polovici leta. Zmogljivosti so tako preračunane, da bo lahko tovarna tudi v največjih sezonskih koncih (junij — avgust) zadostila povpraševanju, saj bomo lahko dnevno napolnili s sadnimi sokovi 200.000 stekleničk...!

I. A.

ZA VAŠ HOBI - PALČKE BOBI

Češplje v popravilu

Plesen je menda silno imeniten biološki izrodek, kajti v njej so zametki vsemogočnega penicilina. In zatorej: živila plesni! Pa še enkrat: živila plesni, ki je dala človeštvu odrešujoče zdravilo — trgovcem pa sive lase. (Za slednje ni — živila.) Plesen sodi v trgovsko branžo zgolj kot predelani produkt, če pa se vsili v svoji prvobitni obliki — s penicilinom ali brez njega — recimo, med suhe češplje, je zaželeno ravno toliko kot trolejbus v supermarketu. Salamensko malo je mar komu, če splesni kilogramček suhih češpelj... ali pa dva, ali pa pet, in če naskoči ta neobdelani penicilin nekaj vagonov (tazaresnih, železniških vagonov) suhih češpelj tudi ni pretirane žalosti, ko pa ima naš potrošnik tako široko srce in... in žep.

Suho sadje je tisto sadje, ki je suho. Suho sadje nima nobene zveze s potrošnikom, ki je suh (finančno, ne po fiziološkem videzu), zakaj suho sadje je drago. Drago in zdravo. Drago zato, ker je suho in je postopek priganjanja mokrote iz njega drag in dolgotrajen in tudi sadje je potem dolgotrajno; zdravo pa zato, ker je bogato vitaminov in sploh.

Naše sadje, suho ali ne, ima na tujih tržiščih dokaj kvaliteten sloves, kolikor ni v sadju brezplačne kure penicilina in najelementarnejši obliki, ali preprosto povedano, če ni plesnivo. Da posiljujemo — in si hkrati prav na veliko kvarimo ugled — tudi s plesnivostjo dekoriranim sadjem celo tuja tržišča, pričla tale del popisane TT.

Plesnivi izvoz

Včasih zanese novinarja prav tja, kjer ga je najmanj treba, za nekatera. In če ob takšni priliki opazi nabito polno sušilnico z že suhimi češpljami, začne potem nepopolno sitnariti z vprašanji — in rezultat takšnega sitnarjenja je tale dvogovor.

— Od kod so pa te suhe češplje?
— Iz Italije.
— Kako, iz Italije? Od kdaj pa uvažamo

meja. Veste, ampak pri ogromnih količinah je to le kaplja v morje...

Ob tej kapljici bi imel jaz in še marsikdo skromne pomisleke. Dovolimo si samo en primerjalni računček. Če bi recimo — kar bi bilo idealno — lahko popravili vse omenjene suhe češplje, bi bilo škode za nekaj manj kot enajst milijonov dinarjev; tako pa je bo seveda še mnogo več. Dvomim, če je to ravno kapljica...? Na IMEX sicer trde, da je pokvarjenih češpelj nekoliko manj, v Mirni pa je slišati, da jih še veliko popravljajo tudi po drugih sušilnicah v Sloveniji. Naj bo tako ali drugače, škode je veliko in ta je očitna! In kadar gre za škodo zgolj zaradi malomarnosti — da o popravljenem ugledu ne govorimo posebej — zasluži to erajo, in ne samo erajo... vse preveč poudarjamo in tolerantni smo, vse preveč mirne vesti le... potrošnik pa se čestokrat nemirno vpraša:

— Ali ne erte tudi iz mojega žepa?
Pa še prav ima naš brž — pa žalost.

Špekulacija, ki je seaniła

Če čebula ne bi imela ču, bi bila bula, in kar prav bi bilo, če bi takna dokaj zajetna bula vzniknila na glavah tistih, ki so si privoščili tragikomedijo z njo. Z zelo žalostnim koncem.

Mirnska sušilnica »Greda« je postala servis za popravilo pokvarjenega sadja in zelenjave. Trenutno je do stropa založena s suhimi češpljami, ki šele sedaj postajajo suhe. Foto: Edi Selhaus

mačem trgu že za polovico nižja in tako so še danes venke količine nerazprodane čebule v dobrovniškem pristanišču, kjer prav marljivo gnuje.

Javna tajnost je, da so širom po naši domovini ipasovno metati in se mecejo gnujoče čebulo na gnojlišča, ker v mnogih primerih ni več kaj reševati. Škoda je razumljivo neslutena — posledica nezdravega špekuliranja.

Povprašali smo odgovorne, kaj menijo o vzrokih.

Sef komercialne podjetja »Sadje-zelenjava« iz Ljubljane:

— Jeseni so proizvajalci postavili visoko ceno za čebulo, ki je ni bilo dovolj na tržišču. Mi smo jo nekaj vskladiščili za zimsko zalogo, žal pa je v hudem zimskem mrazu zmrznila, nakar smo jo dali sušiti in tako zadevo rešili s konzervno industrijo. Razumljivo je, da je uvoz vplival na manjšo potrošnjo, mnogo krivde pa je tudi zaradi slabe ocene lanskeletne letine. Letos se za gotovo kaj takega ne bo več primerilo.

Precej škode z gnujoče čebulo so imeli tudi pri »Trgovladu« iz Ljubljane. Sef komercialne v oddelku za sadje in zelenjavo nam je dejal:

— Za nastalo škodo je več vzrokov. V je-

seni je obveljalo mnenje, da čebule ni, kasneje pa se je pokazalo, da so jo proizvajalci sami hranili za pomlad, ko je čebula dražja. Spomladi se je iznenada pojavila na trgu v ogromnih količinah, v glavnem zaradi jesenske špekulacije proizvajalcev samih. Trg je bil nenadoma nasičen, čemur je še na veliko pripomogel absurdni uvoz čebule, in tako je začela spomladi po skladiščih ali gniti ali rasti, kupev pa ni bilo. Vsak je reševal stanje, kot je vedel in znal. Čebulo smo sušili, jo delno čistili in lupili in jo prodajali kot manj vredno blago. Precej jo je seveda tudi segnilo. Jeseni jo proizvajalci niso hoteli prodajati po 80 din za kilogram, spomladi pa so jo ponujali za polovično ceno, vendar tokrat zaman. Drugi absurd je seveda uvoz čebule, smešno pa so se izkazali tudi statistični organi, ki so pokazali, da še niso dorasli za poslovni svet. Jeseni so izvažili, da čebule ni, kasneje pa se je pokazalo, da jo je bilo več kot dovolj. Podoben je tudi primer s krompirjem.

Tudi krompir ima svojo, vse prej kot veselo zgodbo. Pa o njem prav na kratko. V jeseni je zaradi visokih cen krompirja — 30 do 35 dinarjev so zahtevali proizvajalci za kilogram — zavladalo mnenje, da krompirja ni in ga ne

bo. Krompir smo potem na veliko uvažali — največ iz Poljske, ki je potem, mimogrede povedano, med prevozom se zmrznil. Kasneje se je izkazalo, da smo doma pridelali toliko krompirja, da bi ga lahko sami izvažali. Sedaj krompir propada, kmetje ga polagajo živini in podobno. Nezdravi pojavi se jasno odražajo tudi v ceni, ki je spomladi za več kot polovico manjša od jesenske, kar je povsem v nasprotju s prakso.

- Čeprav s težkim srcem, kajti ni, da bi se
- človek norčeval iz škode, pa bom vendar
- z nekim tihim zadovoljstvom napisal tisti
- znani star slovenski pregovor: kdor druge
- mu jamo koplje, sam vanjo pade! Tokrat
- so se špekulanti vendarle enkrat tudi sami
- usteli, čeprav so pred tem z navijanjem cen
- prizadeli seveda tudi potrošnike. Od teh
- kombinacij nihče ni imel koristi, vsi pa
- smo imeli škodo. In če ne bomo iz teh dej-
- stev potegnili ustreznega pouka, potem bo-
- mo lahko čez nekaj časa zopet ugotovljali
- enake špekulacije pri ljudeh, ki jim družba
- ni dala nalogo, naj špekulirajo, temveč na-
- logo redne, nemotene preskrbe delovnih
- ljudi!

TONE FORNEZZI

ZA VAŠ HOBI - PALČKE BOBI

tudi suhe češplje?

— Saj jih ne uvažamo. Nazaj so jih poslali.

— Kako, nazaj...?

— Tako, ker so bile plesnive...

In res so bile. Pa še so, v sušilnici »Greda« v Mirni na Dolenjskem sedaj »popravljajo« delno plesnivo in delno bogve še kako pokvarjene suhe češplje, ker so bile nepravilno in malomarno sušene.

V Mirno je prispelo po železniški okrog tristo šestdeset tisoč kilogramov nepravilno predelanih suhih češpelj, ki jih že lep čas »po-

Kadar, recimo, razrežeš čebulo, ti udarijo solze v oči — zaradi njenega soka, ko pa zveš za kupčije z njo, ti udarijo solze — zaradi jeze.

Prvi zametki tehe vrstijo so se prav tako rodili v mirnski sušilnici, in sicer ob gorah gnile čebule. Razen omenjenih češpelj so na vrat in na nos poslali v Mirno šestnajst vagonov čebule s prošnjo pošiljatelj, naj jo posuši in predelajo kot vedo in znajo. Pa, žal, v Mirni niso kaj dosti znali, ker začuda niso čarovniki in še ne znajo obujati mrtvih... Več kot osem vagonov čebule, ki je bila že preveč gnila za kakršnokoli reševanje, so morali vreči — na gnojlišče. Gnojlišče postala nasploh v trgovskem resorju sadja in zelenjave zelo obširno in obdelano področje!

Zvedel smo, da so omenjeno čebulo poslala v mirnsko sušilnico podjetja »Sadje-zelenjava« iz Ljubljane, »Fructus«, »Voček iz Zagreba in »Agro-promet« iz Celja. Če se malce bolj spustimo v čebularsko študijo, pridemo do hudo modrih pogruntacij.

Jeseni je kazalo, da čebule ne bo, in zato so jo nekateri v svetli skrbi za našega uboga potrošnika vskladiščili in jo shranili za spomlad (ko bo njena vrednost znatno večja!). Minila je zima, mrzla zima, prišla je pomlad in z njo ogromne količine čebule. Imenada si je naš potrošnik lahko privoščil čebule, kolikor mu je duša dala.

Kaj se je zgodilo?

Z ZDRAVKO pripravite belo kavo brez kuhanja

KOLINSKA — LJUBLJANA

Jeseni so vsi po vrsti množično in ljubosumno čuvali čebulo za pomlad. Spomladi se je pokazalo, da je bila letina čebule obilna, ker je iznenada preplavila tržišče. In da je bila katastrofa še večja, so jo nekatera podjetja še na veliko uvozila. Tako je, na primer, »Bosna plode« iz Sarajeva uvozilo ogromno čebule iz Egipta po ceni franko Dubrovnik od 70 do 80 dinarjev. Medtem pa je bila cena čebule na do-

Namesto v Afriko - v jarek

ZGODBA, KI SODI V »PTIČKE BREZ GNEZDA«

Z vlakom, ki se ustavi na železniški postaji v Ajdovščini v poznih večernih urah, se je v nedeljo — 9. junija — pripeljal tudi devetnajstletni Jože Škodnik iz Anhovega. Bivši semenišnik iz Vipave ta pozni junijski večer ni ubral običajne poti, ki so jo izbrali drugi potniki iz večernega vlaka. Svoje korake je usmeril po mckrem cestnem asfaltu proti Gorškemu — tja, kjer ima Letalski center Ajdovščina skrbno urejeno letališče. Prav ta prostrana ravnina je bila njegov končni cilj in hkrati začetna postaja zlobnih naklepov.

Takrat, ko se je deževna noč s temnim pliščem najbolj zgrnila čez letalski hangar — kazalca na uri sta tedaj za hip počivala na številki 12 — je pomočnjak skušal vdreti v železobetonski hram ajdovških športnih letal.

Po žlebu je Škodnik splezal do oken. Z granitnim kamnom je najprej razbil dve šipi, nato pa se je lotil še železobetonskega okenskega omrežja. Toda opornik ni popustil pod udarci, kar pa mladeniča ni odvrgnilo od več tednov skrbno pripravljenega načrta, to je tveganega pobeга v tujino z našim letalom KB-11, nam priporočuje upravnik Letalskega centra Ajdovščina Edvard Lorencon.

Polnočni avanturist se je tedaj lotil — z vrečico vlomilskega orodja, — še stranskih vrat v hangar. Zda šele mu je uspelo vdreti med letala. Vlomljena vrata je navidezno priprl z lopato iz bližnjega kota, da ga ne bi kdo zmotil pri »delu«.

Pilot Lorencon: »Se v nedeljo sem z našim ponosnim KB-11 priletel z Bleda. Ker

na letališču v Lescah nisem dopolnil bencinskih rezervorjev, sem med poletom do Ajdovščine potrošil skoraj vse gorivo.«

To je ugotovil tudi Škodnik, zato je rezervorjarje v KB-11 napolnil z bencinom iz dveh drugih letal AERO-2 in PO-2, ki sta počivali v hangarju.

»Se več, da bi preprečil morebitno zasledovanje (menda je hotel pobegniti čez Italijo v Afriko), je na drugih letalih odstranil celo kable s svečk.«

Zdaj se je fant opremil še za polet: pilotsko padalo, usnjena letalska bunda s kapo, padalska čelada, pilotska očala in nekaj drugih neobito potrebnih stvari je našlo mesto v pilotski kabini KB-11.

Proti jutru je napočil odločilni trenutek. S posebno ročko je izvlekel letalo iz hangarja (Škodnik nam nobenega drugega letala ne bi mogel premakniti z mesta), skočil vanj in pognal vijak. Letalo je ubogalo in se pognalo po visoki travi, na najslabšem terenu, daleč proč od vzletišča, v smeri proti Gorici (270°)...

Ali se bo KB-11 dvignil v zrak — to je prejkone ugibal njegov pilot. Ze zmeraj se je navduševal za letenje. Več tednov pa je skrbno proučeval tudi vso dosegljivo strokovno literaturo; tudi od polnoči do ranega jutra je imel menda dovolj časa, da se je podrobno seznanil s čarobnim svetom nešteti ur in vzvodov na armaturni plošči. Ali ni pozabil ničesar?

Za uganbanje in ugotavljanje napak pa ni bilo več časa. Letalo je z vso močjo treščilo v jarek na robu letališča! Hip poprej je bilo še letalo, tisti KB-11 iz domače tovarne »Branka Ivanuša«, na katerega so bili vsi Ajdovščinci tako ponosni, odkar so ga dobili lani na letalskem pikniku v Bovecu, po neuspelem poletu pa samo še razbitina skoraj brez vrednosti namesto 22 milijonov...

Konec zgodbe se je razpletal s filmsko naglico: močno poškodovani Škodnik — na sedež s sploh ni privezal — je iskal zavetja in pomoči pri ljudeh v bližnjih vaških hišah, v šempetški bolnišnici pa zdaj čaka na okrevanje in — razpravo ter sodbo za nepremišljeno dejanje.

Upravnik Letalskega centra Ajdovščina Edvard Lorencon pristavi še: »Letalska organizacija na Gorškem je še mlada, čeprav je bila ustanovljena že leta 1951. Zelo razmahnila pa se je šele leta 1957, ko smo v Ajdovščini zgradili hangar in dokončno uredili letališče. V tem času smo vzgojili mnogo motornih in jadralnih letalcev ter padalcev, zlasti še ko smo ustanovili samostojne klube v Bovecu, Gorici in Ajdovščini. (V Idriji ga bomo dobili te dni) s centrom in letalsko šolo prav pri nas. Z letalom KB-11 smo imeli najlepše načrte; brez njega bomo težko shajali, saj imamo na voljo skopa finančna sredstva. Z njim smo si hoteli pomagati letos največ, da bi lahko razmahnili našo plodno dejavnost med mladino. Ogromna škoda — KB-11 velja 22 milijonov — pa ni prizadela samo letalsko organizacijo, marveč vse gorško prebivalstvo. Te dni pri nas nihče ne govori o letalu letalskega centra, marveč samo o našem KB-11. Se to: strokovni komisiji zvezne uprave civilnega letalstva in letalskega inštituta Branka Ivanuša sta ugotovili, da je letalo skoraj popolnoma uničeno (več ko 80%); za njegovo popravilo bi bilo nesmiselno potrošiti kakršna koli denarna sredstva.«

Ajdovski primer ni prvi, da je kdo skušal pobegniti z letalom. »Res je,« pravi ob tem primeru še sekretar Zveze letalskih organizacij Slovenije tovarnik Mirko Bitenc, »toda to pot se je zgodilo prvič, da je tak poskus tvegal nekdo, ki sploh ni član naše organizacije. Pobegi niso uspeli celo solanin pilotom, kaj šele da bi komu, ki se je upravljanja naučil samo na osnovi pisane besede! Ugotovitve kažejo, da Škodnik ni znal popolnoma pravilno opremiti letala za polet; temu se ima zahvaliti, da je ostal živ, pa tudi če bi letalo vzletelo, nanj — laika — ne bi prežalo nič drugega kot zanesljiva smrt. Dejstvo je, da taki »podvigi« ne uspevajo nikjer niti solanin pilotom. Neverjetno srečo je imel Škodnik, da je to junijsko nedeljsko jutro ostal sploh živ pri tej avanturistični igri s smrtjo in življenjem.«

H. C.

ogledalo

London — Maria Callas bo 31. maja pela v Festival Hallu v Londonu (enkrat); vstopnice bodo začeli prodajati 1. maja. (TT 11. junija — »Telegram«)

Eden najbolj svežih telegramov v številki 11. junija.

— Zato je sodišče bolj verjelo obtoženci Ceponu, ki je podal natančen obračun, kaj vse si je kupil za ukradeni denar. Nabavil si je avto za 450.000 dinarjev ter še nekaj drugih drobnjarij.

(Ljubljanski dnevnik 6. junija — »Kanglica s 530 tisočaki izginala«)

Motorizacija je že tako napredovala, da spada avto k drobnjarijam.

Richard Hardwick: ... kot pokrov sarkofaga (Novela v Nedeljskem dnevniku 16. junija)

Ceprav je novela dobra, je morda le ne bi bilo treba že po enem tednu ponovno nuditi slovenskemu ljudstvu v branje. Izšla je 8. junija v »Tovariš« (Richard Hardwick: »Vse najboljše za rojstni dan«).

Zagrebaški filmski problemi

Nov filmski obraz Claudie Cardinale

Nov mejnik v uspešni filmski karieri mlade italijanske igralkice Claudie Cardinale bo spet eno najbolj znanih pisatelj-skih imen sodobne italijanske proze. Potem ko je nastopila kot Barbara v »Lepem Antoniu«, ki so ga posneli po romanu Vitaliana Brancatiya, kot Assuntina v »Prekleti godlji«, filmski priredbi romana Carla Emilia Gadda, kot Angiolina v »Seminosti«, posneti po delu Itala Sveva, in kot Angelica v »Leopardu«, filmu po istoimenskem romanu Tomasa di Lampedusa — če naštejemo samo njene najpomembnejše vloge — igra sedaj v filmu »Dekle iz Bubeja«, ki ga po romanu Carla Cassole snema znani italijanski režiser Comencini. Roman velja za eno najlepših zgodb v povojni italijanski književnosti. Claudia pa je dobila vlogo, potem ko je režiser več mesecev iskal igralko med amaterkami in odklonil celo Sofio Loren in Christine Spaak. Za to priložnost so Claudii posvetili njene črne lase in ji tako ustvarili malone — nov obraz, ki ga komaj prepoznamo.

Z letošnjo filmsko sezono v Zagrebu je značilen zastojev proizvodnji risanih in dokumentarnih filmov, negativna bilanca tehnične baze »Dubrava-filma«, ki je prišla pod prisilno upravo, in ustavitelj proizvodnje igranih filmov: na tem področju je »Jadran-film« ustvaril šest celovečernih filmov, s katerimi se bo predstavil izbirni komisiji letošnjega X. jubilejnega festivala jugoslovskega igranega filma v Puli, ki se bo začel 26. julija.

Podjetje »Zagreb-film«, ki se je začel leta uveljavljati v risanih filmih v svetovnem merilu in z vrsto mednarodnih nagrad, med njimi je bil tudi Oscar, in postalo znano po »zagrebški šoli risanih filmov«, je moralo letos skrbeti proizvodnjo risanih filmov skoraj zgolj na simbolično število. Notranje finančne rezerve niso dopuščale nepretrgane proizvodnje in pri tem niso mogle kriti prevelikih stroškov ne dotacije ne decentralizirani filmski sklad ne prodaja v tujino. Podjetje je bilo prisiljeno zavržati nove kredite, ker ni našlo jamstva, da jih bo lahko tudi vrnilo. »Zagrebaška šola risanega filma« se vrti v začaranem krogu finančnih težav in preživlja težke čase, ki utegnejo imeti v bodočnosti neugodne, če ne kar usodne posledice za umetniški razvoj režiserjev, kot so Vukotić, Mimica, Vrbančić, Kristić, Kolar in drugi.

Tudi na področju dokumentarnega filma je prišlo v tem podjetju do zmanjšanja proizvodnje. Razlogi so isti kot pri risanem filmu. Dokumentarni film se ne more izplačati, zato ga je bolje pustiti ob strani, ali pa se ga lotiti samo tedaj, kadar je zagotovljena povrnitev stroškov, torej samo pri naročenih filmih. Po tem načelu so se ravnali pri »Zagreb-filmu«.

Pri »Zora-filmu« je položaj morda še ostriši in težji. Zadržna leta je pokazalo podjetje veliko aktivnost tako na področju dokumentarnega, lutkovnega in šolskega kot tudi umetniškega filma. Zda se je odločilo, da svojo dejavnost popolnoma preusmeri. »Zora-film« bo izdeloval samo šolske in lutkovne filme.

Med vsemi filmskimi problemi pa je najtežji primer tehni-

čne baze »Dubrava-filma«. Hotela je s svojimi uslugami za vsako ceno osvojiti svetovno filmsko tržišče, pa je pretrpela skoraj milijardo dinarjev izgube in se znašla pod prisilno upravo. Razni filmski pustolovci so našli v podjetju ugodne razmere, da so na cenen način realizirali umetniško in etično dvomljive filme, kot so bile razne »Rimske sužnje«, »Ugrabljen Sabinke«, »Gladiatorke«, »Katarine Velike« in drugi. Hudo krizo »Dubrava-filma« je še povečal odluk sodišča, po katerem je morala vrniti svoja dva filmska ateljeja na Salati prejšnjim lastnikom. Podjetje je danes na tleh in prisilna uprava bo komajda lahko še kaj rešila.

JADRAN-FILM: »Človek s fotografije« v režiji V. Pogačica. Na sliki Nikola Milić in glavni vlogi

Najaktivnejše mesto v širjenju zagrebaške kinematografije je letos pripadlo »Jadran-filmu«. Osvobodil se je slabosti v svojem programu, kakršna sta bila lanska filma »Seki snema« in »Trčenje na vzporednicah« in našel pot, ki naj povrne »Jadran-filmu« ugled iz preteklih let, ko sta dva filma te proizvodnje, hiše, »Cesta, dolga leto dni« in »Deveti kroge« celo kandidirala na najvišjo filmsko nagrado, Oscarja.

Ne da bi se v tej trenutni situaciji spuščal v negotove vode preizkušanja novih režiserjev, se je »Jadran-film« naslonil na izkušene filmske režiserje, ki so ustvarili šest filmov: »Zgodnja jesen« Tome Jančiča, »Nevarno pote« Mate Rejce, »Dvojni obrat« Nikole Tanhoferja, »Človeka s fotografije« Vladimira Pogačica, »Nevesinjsko puško« Zilke Mitrovića in »Z obrazom proti obrazu« Branka Bauerja. Večina teh filmov ima upanje, da

se uvrsti med dvanajst izbranih, kolikor jih bo letos določila izbirna komisija za sedem festivalnih večerov v Areni. Tako vsaj menijo pri »Jadran-filmu«.

Konec filmske sezone, ki ga pri nas označuje začetek puljskega festivala, postavlja pred zagrebaške producente in filmske delavce mnoge nove probleme, tako idejno-politične kot organizacijske in finančne, ker film kot družbena dejavnost še vedno ni dosegel v celoti vsega tistega, kar zahtevajo od njega novi socialistični odnosi: zadostiti bi moral vsaj najosnovnejšim principom samoupravljanja, iz katerega so v proizvodnji hišah večinoma še vedno izključeni pravi ustvarjalci filmov — svobodni filmski delavci.

D. JANKOVIĆ

Zagrebaška šola risanega filma zaradi finančne krize »Zagreb-filma« v neugodnem zastoju — »Zora-film« se je odrekel dokumentarnim filmom — Prisilna uprava v »Dubrava-filmu« rešuje podjetje iz zagate, v katero je zašlo s tujimi partnerji — Zelo aktiven pa je »Jadran-film«: letošnja proizvodnja šest celovečernih igranih filmov

Joseph Losey v Sloveniji

Režiser svetovnega imena, ameriškega rodu, evropski popolnik, umetnik Joseph Losey se je te dni mudil na Bledu in v Ljubljani, da bi se s predstavnik Triglav filma dogovoril za sodelovanje pri snemanju njegovega prihodnjega filma »Neznanec«. Film bo Losey snemal v produkciji nekoga Münchenskega filmskega podjetja, Triglav film pa bo nudil usluge. Snemanje se bo predvidoma začelo že 15. julija v Istri. Zda j potujeta režiser in pisec osnutka za scenarij, nemški igralec Hardy Krüger — ki bo igral tudi naslovno vlogo v tem filmu — po Istri in izbirata terene. Pri nas sta oba dobro znana: videli smo Loseyve filme »Betonska džungla«, »Cas brez usmiljenja«, »Usodna ciganka«, v kratkem pa pride na spored tudi »Nenapovedan sestanek«, v katerem igra glavno vlogo Hardy Krüger (film je odkupila ljubljanska »Vesna«).

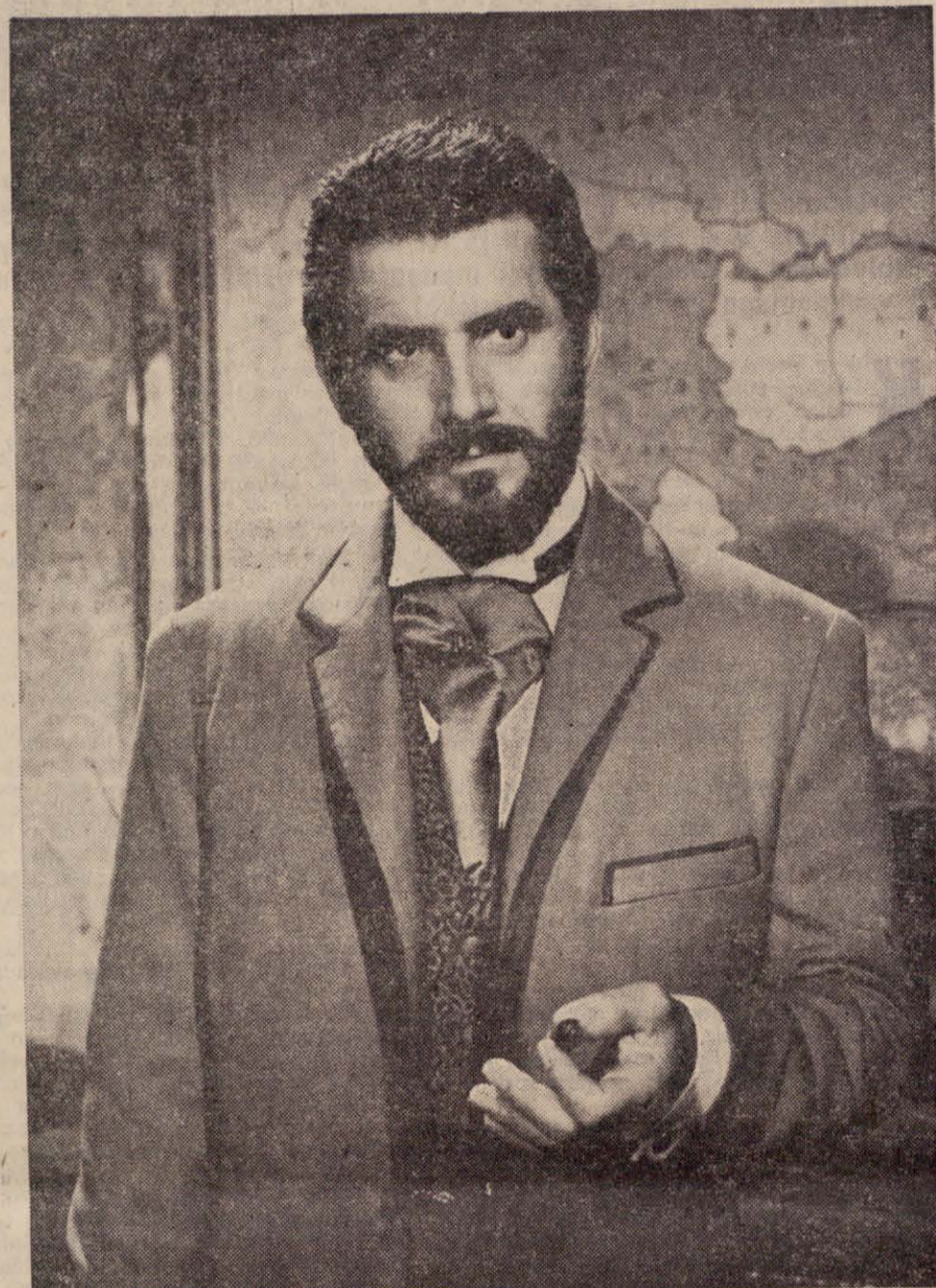
Paberki

Natalie Wood in Alain Delon bosta igrala v novem filmu Renéja Claira »Hisa veselja« — na veliko Natalino veselje, ker si želi Evrope.

xxx
Dany Saval, v Franciji zelo popularna, pri nas pa je še nismo videli, je bila v Hollywoodu. Na vrata stanovanja je napisala »Tu je božanska Saval...«, da je ne bi kdo imel za Greto Garbo.

xxx
Gloria Swanson, za katero so vsi mislili, da se v vlogi v »Sunset Boulevardu« poslovlila od filma, je pred kratkim igrala paralično žensko na televiziji (v zelo popularni seriji »Doctor Kildare«). Igralka je zdaj stara 64 let.

xxx
Popularnost igralcev najbolje ilustrirajo njihovi zaslužki. Tako je pred kratkim italijanski list »Fiera« objavil, koliko dobi po pamezni igralci za en film: na prvem mestu je Alberto Sordi, tečno za njim Marcello Mastroianni (100 milijonov lir), nato Ugo Tognazzi (90 milijonov), Totò, Nino Manfredi, Pepino de Filippo, Renato Salvatore in Vittorio Gassman (po 23 milijonov). Med iraklami je daleč pred vsemi seveda Sofia Loren s 400 milijoni lir za film, nato Gina Lollobrigida, ki dobi 150 milijonov, sledi pa Jima Silvana Marcano (100 milijonov), Claudia Cardinale (80 do 90 milijonov), Monica Vitti (40 milijonov), Antonella Lualdi, Eleonora Rossi-Drago, Rossana Schiaffino, Giovanna Ralli, Sylvia Koscina in Rossana Podesta (po do 15 milijonov).

JADRAN-FILM: »Nevesinjska puška« v režiji Zilke Mitrovića. V glavni vlogi Miha Baloh (zgoraj)

filmi, ki jih gledamo

Moški danes, jutri in...

Jugoslovanski film; scenarij Julija Najman in Miroslav Milanović; režija Milo Đukanović; kamera Stevo Radović; glasba Dušan Radić; v glavnih vlogah: Slobodan Perović, Olivera Marković, Produkcija Lovćen film, Budva; distribucija Croatia film, Zagreb.

Režiser filma Milo Đukanović je pred dvema letoma napravil film Ne drezaj v srečo. Vsi so opazili, da njegova filmska komedija ni pripadala plaži, ki je tiskrat dobila vodilno vlogo v domačih filmskih komedijah. Te komedije so si znale kmalu zapraviti širokogrudno zaupanje gledalcev, ki so upali, da bodo v njih našli odsev lastnih stremeljenj in lastnega življenja. Dobili pa so le nadomestke. Ne drezaj v srečo je bila parodija na stanovanjski problem, hotela pa je skozi ta problem osvetliti mnogo neskladnosti v življenju, ki zapelejo človeka v smešne situacije, katerih ni sam kriv. Ta odmik pa nosi v sebi nevarnost, da le določen krog gledalcev vidi v dopajanju možnost za sprostitev. Tako je bilo s prvim filmom Ne drezaj v srečo, tako je tudi s filmom Može. Tudi ta je ostal v mejah, ki so zagotovile 200.000 obiskovalcev v Beogradu, kraljevo odmaknjeni gledalci pa ne zmore najti več pravega stika z lokalno aktualnostjo. Tak, kakršen je, pomeni za ustvarjalce občuten padec v primerjavi s filmom Ne drezaj v srečo. Toda če ga primerjamo z ostalimi našimi filmskimi komedijami, pa še vedno stoji na vrhu naše skromne trgate. Ne žali duha.

Film Može pripoveduje o zakonskem paru, ki je srečno poročen že trinajsto leto, ima štiri otroke, a močnejši del zakona prevzame za nedoločen čas poše hišne pomočnice. Iz tega nastanejo več ali manj vesele vizualne smešnice, pri katerih zasledimo določeno izpovedno izhodišče, a vse skupaj se prehitro obrabi, neustvarjalno splahni, se še vrli na mestu in dokončno že pred koncem izgine brez sledu. Kar ostane v spominu, je privatno simpatičen par Slobodan Perović in Olivera Marković.

Film je v izvedbi prepričen, kar ni odpušljivo za prijem, ki bi rad dosegel eleganco v stilu. Preveč je tehničnih napak na vseh izraznih filmskih področjih.

Može so poslednji celovečerni film hrnozorskega filmskega podjetja Lovćen film. Zda se je podjetje preusmerilo na izdelavo kratkometražnih in dokumentarnih filmov.

VOJKO ĐULIČIĆ

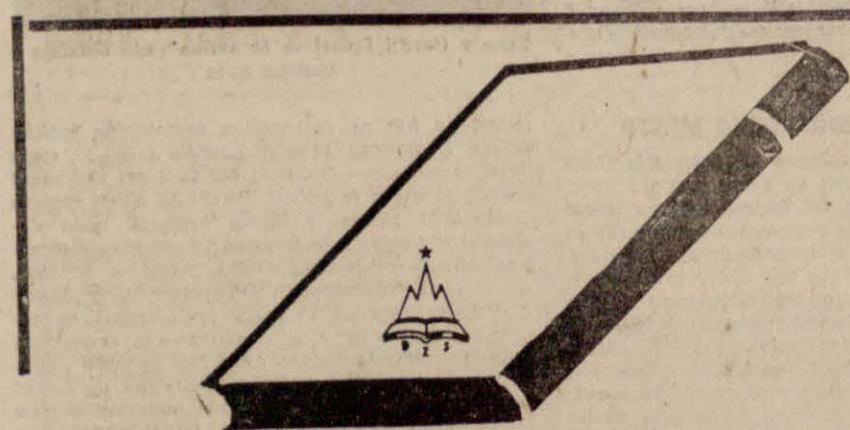
»Prezira«

Po romanu Alberta Moravia je nov filmski podvig producenta Pontija. Na sliki sta Pontij in glavna igralka v »Preziru«, Brigitte Bardot, med tiskovno konferenco. Bli menjava v filmu svetlo in temno lasuljo, vendar si inkognita ne more obvarovati.

Z ROKO V ROKI na rimski ulici: Anita Ekberg in njen (drugi) soprog, nemški igralec Friedrich von Nutter, ko v vsaj štiri in mitru uživata medeni mesec svojega mladega zakona.

OCE IN SIN v pariškem gledališču »Micheli«: Joka je od sreče oblena oče Fernandel svojega sina Gérarda, potem ko je publika navdušeno aplaudirala sinovemu prvemu nastopu na odskih deskah.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

RAZPISUJE SUBSKRIPCijo ZA

IZBRANA DELA CONANA DOYLA

V ŠESTIH KNJIGAH:

- 1) PRIGODE SHERLOCKA HOLMESA
- 2) VRNITEV SHERLOCKA HOLMESA
- 3) SLOVO SHERLOCKA HOLMESA
- 4) MOJSTER SHERLOCK HOLMES
- 5) ŠTUDIJA V RDEČEM ZNAMENJE ŠTIRIH
- 6) BASKERVILLSKI PES DOLINA STRAHU

KNJIGE BODO IZSLE V DVEH SERIJAH (OKTOBER, DECEMBER) DO KONCA LETA 1963.

SUBSKRIPCijska CENA ZA VSEH 6 KNJIG JE 4.500 DIN ZA BROŠIRANO IZDAJO IN 6000 DIN ZA IZDAJO, VEZANO V CELO PLATNO, KI JO NAROČNIKI LAHKO PORAVNAJO V ŠESTIH MESEČNIH OBROKIH PO 750 ALI 1.000 DIN, PRICENSI Z MESECEM NAROČILA.

NAROČILA SPREJEMA
DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE,
LJUBLJANA, MESTNI TRG 26
IN VSE KNJIGARNE V SLOVENIJI
DO 5. OKTOBRA 1963.

NAROČILNICA

Neprekinjeno se naročam na izbrana dela Conana Doylea, ki bodo izšla do konca leta 1963 v šestih knjigah.

Predplačilo bom plačal:

— v celoti 4.500 din (broširano)

— ali 6.000 din (vezano)

— v šestih mesečnih obrokih po 750 din (brošir. izdaja)

— ali 1.000 din (vezana izdaja)

zablašil od 1963.

Ime in priimek

Zaposlen pri

Naslov

(Neustrezno prečrtati)

(Podpis naročnika — sig podjetja)

BELE CESTE NA NEBU

Za nami je deset napornih dni slovenskega prvenstva jadralskih letalcev. Končni rezultati so znani; v nedeljo so podelili nagrade in priznanja najboljšim jadralskim, ki so v petih tekmovalnih dneh merili svoje znanje na belih cestah kumulosov in hiteli proti ciljem, ki jim jih je zastavila športna komisija. Novi republiški prvak je lanskoletni državni prvak Ciril Križnar, ki je tekmoval za ekipo ljubljanskega aerokluba. Zbral je 4675 točk ali celih 850 točk več kot drugoplasirani, gost iz Zagreba Ivan Poje, ki ima 3825 točk. Posebno pozornost zasluži nepričakovan uspeh mladega tekmovalca iz Ljubljane Venčeslava Zaklja, ki je v končnem plasmaju zasedel 3. mesto s 3506 točkami pred ing. Srečom Puklom iz Celja, ki ima 3387 točk. Zelo dobro sta se odrezala tudi Silvo Oražin iz Alpskega letalskega centra iz Lesc (s petim mestom in 2926 točkami) in Milan Trop, ki je nastopal za ptujski aeroklub (6. mesto, 2918 točk).

Silvo Oražin iz Alpskega letalskega centra v Lescih z »Lajko« iz ciganske vasi Pušče pri Murski Soboti. (Vsi posnetki: R. Vnuk)

Vsega je tekmovalo 14 tekmovalcev iz Ljubljane, Lesc, Maribora, Ptuja, Celja in člana zagrebškega aerokluba Ivan Poje in ing. Drago Popović kot gosta, ki sta zastopala Zrakoplovni savez Hrvatske v dvoboju z ekipo Zveze letalskih organizacij Slovenije (Ciril Križnar in ing. Srečo Pukl). V dvoboju republiških ekip Hrvatske in Slovenije za prehodni pokal obeh letalskih zvez sta zmagala Križnar in Pukl, ki sta skupno dobila 8062 točk, medtem ko sta gosta zbrala samo 4881 točk.

Večina tekmovalcev je bila na prvenstvu prvič, zato nas ne sme presenetiti visoka zmaga Križnarja, ki je prekaljen tekmovalac in odličen borec za točke ter velja za

na komisija odločila, da bo poslala jadrance na prelet s ciljem in povratkom brez vmesnega pristajanja, in sicer od Levca pri Celju do ljubljanskega letališča in nazaj v Levce s skupno razdaljo 112,80 km.

Vreme, ki je v jadralskem letalstvu najvažnejši činitelj, se je tega dne precej poslabšalo, kar pa tekmovalne komisije ni odvrnilo od prvotne odločitve. Okoli poldneva so vzletela prva jadralska letala in pričela krožiti v bližini letališča; čakala so na druge tekmece, kajti navada med jadranci je, da se držijo skupaj, tako da se imajo vedno na očeh, kakor je to tudi običaj na koledarskih dirkah. Pobegeti posameznikov preko startne črte so zelo redki.

za njim pa še ostali štirje ljubljanci Zakelj, Thaler, Kukovec in Ferlež.

Se dolgo po preletu linije na letališču so se na zahodni strani videla jadralska letala. Toda ni še minula dobra ura, ko se je po telefonu oglasil prvi tekmovalac:

»Thaler pri telefonu. Pristal sem pri gradu Zvonik pri Braslovcah. Ni šlo več na-

nar, Zakelj, Poje in Kus iz Lesc. Do petih popoldne pristala tudi Kus in Poje. Prvi se je spustil izza Krašnje, drugi pa na letališču v Ljubljani. Na letališču v Levcu je vladalo razburjenje: ali bosta Križnar in Zakelj uspela ali ne?

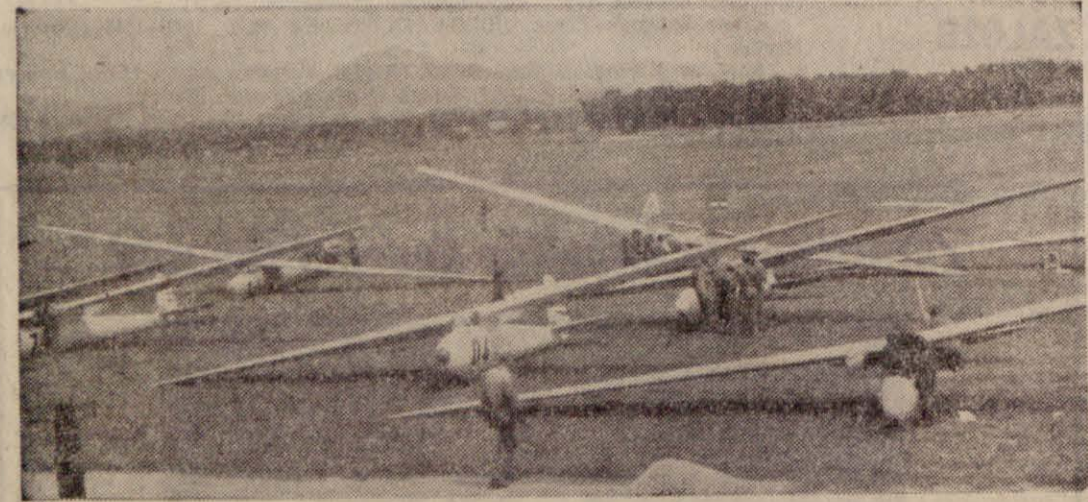
Ob 18. uri še ni bilo nobenega glasu o preostalih dveh tekmovalcih. Iz Ljubljane so javili, da sta krenila proti Celju že pred dvema urama. 18.10. Se nič!

18.15. Kazalci se tako počasi premikajo! Toda ravno ko sem hotel pogledati ponovno na uro, je nekdo vzkliknil: »Vidim ga! Tam, nad drevesi je!«

Res, nizko nad drevesi se je veliko hitrostjo približevalo jadralsko letalo. Kdo je? Križnar ali Zakelj?

»Rumena je,« je glasno ugovoril nekdo med nami na letališču. Bil je torej Križnar na svoji »72«. Za trenutek smo pozabili na Zaklja in stekli k »Čikotu«, ki je ves nasmejan lezel iz kabine. Stiskal smo mu roke vse vprek. Spomnili smo se: »Kje pa si pustil Zaklja?«

»Nekje pred Trojanami. Bal se je leteti čez Jaz sem se odločil se pravi čas. Gosto je bilo! Hudičev sem se moral potruditi, da sem ostal v zraku. Na nekem pobočju blizu Litije sva se z Zakljem vrtela dobro uro in pol. Sele potem nama je uspelo, da sva se dokopala do Trojan.

Vitka jadralska letala med počitkom pred odločilnimi starti za dragocene prvenstvene točke

enega najboljših jadralskih pilotov v zadnjem desetletju pri nas sploh. Križnarja odlikujejo velika vztrajnost, je odličen taktik in spreten letalec, ki najde izhod tudi tam, kjer ga drugi ne vidijo, razen tega pa je drzen; sicer pa naj govori zanj naslednji dogodek.

Druga tekmovalnega dne, v petek, 7. junija, se je šport-

Medtem se je z zahoda približevala Celju nevihta. V zraku je med fanti zavladala negotovost: ali naj krenejo čez startno črto ali ne. Vsaka sekunda je pomenila zamudo. Končno se je eden odločil in z več ko sto kilometri na uro na višini 1000 metrov preletel startno linijo. Ze so mu sledili ostali. Nekje med zadnjimi je krenil tudi Križnar,

prej! Še nekaj jih kroži v bližini in gredo bliže k cesti za Ljubljano. So zelo nizko... »Potem se je začelo teško delo za pomožno ekipo: po vsako jadralsko letalo je bilo treba iti z avtomobili, ga razstaviti in prepeljati nazaj na letališče.

Do kraja nevihte se je javilo že deset jadralscev, le štirje se niso oglasili: Križ-

Skupina najboljših med prijateljskim pomenkom (od leve proti desni): Seražin, Križnar, Kukovec (sedi), inž. Pukl in Zakelj

No, tam je startna številka »19« ostala...»

Nasproti nam je prišel dežurni pri telefonu in javil: »Zakelj je pristal nad Trojanami in prosil, da pridemo čimprej ponj. Pristal je na zelo strmih hribu.«

»Čik« je bil ta dan edini, ki mu je uspelo svojevrsten podvig vztrajnosti in drznosti. S tem si je Križnar zagotovil prvo mesto s 400 točkami prednosti pred Zakljem, ki je ta dan dobil prostor na drugem mestu med posamezniki.

x x x

Jadranci so tekmovali vse dni v preletih, med katerimi

vedovati, kaj se mu je pri-

»Spotoma me je lovila nevihta in onstran Slovenskih goric je kazalo zelo slabo. Ze ko sem preletel Dravo, sem čutil, da ne bo vse v redu. Kljub vsemu sem se nekako privlekel do Radgone. Ko sem se bližal Murski Soboti, sem imel samo še dobrih 100 metrov višine. Kaj naj storim? Nikjer dobernega oblaka, ki bi vsaj malo kazal, da so pod njim dviganja. Zaledam večji travnik pod seboj in že sem izveljal zračne zavore in pristal. Ni minilo pet minut, ko se je okoli letala kar trlo ciganov iz sedenjske vasi. Bili so zelo prijazni z menoj in so mi po-

liškega prvenstva, kajti Križnar in Pukl se v tem razredu ne bosta mogla udeležiti, ker bosta nastopala v državni reprezentanci na mednarodnem tekmovalju, ki bo istočasno kot državno tudi v Vrhu.

Letosnje III. slovensko prvenstvo v jadralskem letalstvu je bilo zelo dobro organizirano; za naše jadrance je bila odlična šola, tako da lahko z gotovostjo računamo na odlično uvrstitev na zveznem prvenstvu. Upamo, da bo tudi letošnji državni prvak iz vrst slovenskih jadralscev, kakor je bilo to tudi lani, ko so razen prvaka Križnarja tudi ostala štiri najboljša mesta zasedli slovenski tekmovalci.

ROMAN VNUK

KLICAJTE DANA

Zanimivo je, kako se pravzaprav v zelo kratkih časovnih razdobjih menja moč posameznih športnih klubov. Če vzamemo za primer samo košarko: bivši zvezni ligist Ljubljana je sedaj na repu republiške razpredelnice, pa tudi mariborski ekipi Branik in Maribor, nekdanji non-stop republiška prvaka, delata družbo hlevnemu zveznemu ligistu. Enako labilen je tudi grotini položaj posameznih kolektivov. Če posežemo za spremembo v atletiko, lahko ugotovimo, da je ZAK Ljubljana bil eden izmed prvih klubov, ki se je lahko pohvalil s profesionalnim trenerjem, sedaj pa je ta klub v velikih težavah. Videti jih je bilo tudi na republiškem ekipnem finalu. Zaprte za njegovem stadionu niso popleskane, steza ni negovana in po njej raste trava. Ljubljana pa drugi dan tekmovalja niti ni oskrbela zvočenja. Zgovoren je tudi podatek, da je trener kluba dobil plačo šele po mesecu in še to s posredovanjem Okrajne zveze za telesno kulturo. Ali takim kolektivom le ne bi veljalo pomagati?

TEŽAVE

najboljšemu - plaketo branka zihlerla

ATLETOM NAJVEČ TOČK

Ta teden je na seznamu nagrajencev kar 16 slovenskih športnikov in športnic: največ točk je zbral Roman Lesek za nov državni rekord v skoku ob palci - 4,62 metra.

1. Lesek (Kladivar) - atletika, 20 točk, 2. Span (Ljubljana) - atletika, 16, 3. Vazič (Kladivar) - atletika, 8, 4.-5. Cerven (Maribor) - atletika in Mikolčič (Ljubljana) - streljanje, po 7, 6.-8. Svet (LBD) - kajakaštvo, Skaza (Hrastnik) - telovadba in Diferović (Ljubljana) - nogomet, po 5, 9.-10. Bisset (Olimpija) - košarka in Kadičeva (Branik) - atletika, po 3, 11.-15. Grom (Ljubljana) - kegljanje, Jedretič (Ljubljana) - odbojka, Krevelj (Ljubljana) - odbojka, Pirč (Maribor) - nogomet in Golobčanec (Sl. Gradec) - rokomet, po 2 in 16, Logar (Olimpija) - košarka, 1.

deli? servis? TO NI VPRAŠANJE!

Trajnost PRETISOVIH koles - velika možnost za nakup vseh rezervnih delov za vse modele PRETISOVIH koles.

RAZEN TEGA JE ORGANIZIRANA PRETISOVA SERVISNA SLUŽBA PO VSEI DRŽAVI. VSAK VOZNIK IMA OB VSAKEM ČASU MOŽNOST ZA STROKOVNI PREGLED ALI POPRAVILNO VOZILA.

PRETIS OPOZARJA TRGOVSKO MREŽO, DA LAHKO NA PODLAGI KATALOGA REZERVNIH DELOV ZA KOLESA PRETIS POSLJE OB VSAKEM ČASU VSE POTREBNE REZERVNE DELE. V KATALOGU JE TUDI VZOREC ZA NAROČILNICO.

PREDUZEČE TITO SARAJEVO PRETIS

kratko toda novo

Oba slovita italijanska konjenika brata Piero in Raimondo d'Ineco, ki ju Italijani v konjskem športu slavijo kot največja zvezduka, saj sta jim zaslužen priborila celo vrsto dragih lovorik, med njimi tudi nekaj olimpijskih, se ne marata udeležiti letošnjega evropskega prvenstva v skakanju, ki bo kakor nalahko na njihovih tleh, na čudovitem trgu Siena in pred domačim občinstvom. Nekaj se izgovarjata na določbe tekmovalnega pravilnika, še bolj pa s tem, da morata konje pripravljati za olimpijsko konkurenco na Japonskem. Seveda so to samo pretežve, ki merijo kam drugam, predvsem pa najboljši do kaz, da jima je športna disciplina deveta briga.

V Florenci so nedavno ustanovili neko »nagometno antant«, v katero so vstopili zastopniki Belgije, Francije, Nizozemske, Italije, Avstrije, Portugalske, Španije, Grčije, Luksemburga, Male in Cipra, in sicer kot odziv na zadnje sklepe UEFA na kongresu v Sofiji. Zaradi njih so se čutili prizadete gledovalci trije neoficijalni bloki, in sicer Velike Britanije, skandinavskih in vzhodnih držav. Antanta naj bi bila priložnost proti promociji uveljavljanja omenjenih blokov, v UEFA in posredno tudi pri FIFA.

Tekmovalce za Davisov pokal v tenisu se je v zadnjih letih izredno razmahnilo, tako da se priveditelji resno ukvarjajo z načrtom, da bi ga nekako privedli v skladu z novimi potrebami. Zlasti je prizadet evropski pas, v katerem je zdaj prijavitelj iz celih 31 držav. To skupino nameravajo razcepiti na dve skupini, in sicer v A (s severnimi državami ter Italijo, Španijo in Portugalsko) in v B (z južnimi državami, vzhodnimi državami in Egiptom).

tom). Zmagovalca obeh skupin naj bi mesec prej odigrala evropski končni final. Odprto je še vprašanje udeležbe Avstralije, Novega Zeland, Rodezije in južno in centralnoafriških držav, Ameriške črna naj bi ostala nesprenjena, nizške države pa bi kazalo prav tako razdeliti v dva tabora. Razprave: julija v Londonu.

V Hamburgu so zabeležili zanimiv primer, da je postajoči sodnik odredil odstranitev drugega sodnika z igrišča. Med igrajočimi je bil namreč tudi eden aktivnih sodnikov, ki se je venomer upiral odločitvam vodčevega kolega. Še prav je bil sicer »po rang« precej v ozadju z onim, ki je ta dan obliki nogometni dres, »Mali« moč s piščalko pa ni poznal nobene šale. Ko je starejši le še naprej gojdnjal nad vsako njegovo odločitvijo, je kratko malo ustavljal igra in nergača nagal z igrišča. Pravi, da se je vse izčisto strinjalo s takim ukrepom, da celo številni sodniki sami, ki so bili med razodene.

Priredilski odbor za olimpijske igre prihodnjega leta v Tokiju je naročil zastave vseh 144 neodvisnih držav na svetu. Čeprav je za zdaj vključenih v mednarodni olimpijski organizaciji samo 105 narodov, se aranžirani ne marajo izpostavljati zadržki, da bi ob udeležbi novih držav članic ne imeli takoj pri roki ustrezne državne zastave. Seveda bodo medtem skrbno spremljali vse morebitne spremembe, da bi s tem organizacijskim detailnem ne imeli nobenih slinosti in zamer.

Boksarski dvoboj na najvišji ravni, in sicer povratni dvoboj med Litonom in Pattersonom, ki ga menedžerji kar naprej pregajajo, je bil po zadnjih vesteh že spet prekaljen na poznejši termin. To pot zadnje skrivade prejšnjega prvaka Pattersona, ki si je klavne kako in prav te dni izlival desno roko ter nekaj tednov ne more ujariti z njo. Po zadnjih sklepih se bosta slavna kandidata spoprijela zdaj 22. julija - prav tako v

Las Vegasu, kakor je bilo domenejeno prav nazadnje.

Mehiška bokarska zveza je nedolgo tega sklenila odrediti, da se morajo vsi kandidati za bokarske in tudi njihovi inštruktorji naučiti brati in pisati, ker sicer ne bodo smeli goliti tega športa. Ukrep je imel namen odprti veliki nepismenosti, kakršna se zmeraj predvzda v Mehiki. Sivar na ni šla tako gladko... Velika večina tečajnikov je opustila obiskovanje tečajev, ker je bilo učenje abecede očito pretežko za bodne moštre v ringu. Množi se jih tolikanj »strdi«, da so zagotavljali, da gre do najši 15 rund v ring kakor pa prebijejo eno samo uro za abecednikom...

Onkraj oceanov (v ZDA in Avstraliji) sta za znanim ameriškim bokarskim Moorejem nedavno spet dva mlada profesionalna bokarska z življenjem plačala veselje do srečne samoobrambe, kakor imenujejo to športno vrst prenekateri zagovorniki v svetu, v katerem se morajo za svoje pravice res boriti sami. Mednje je trča seveda med prvimi prišel znano ameriško strokovno revijo »The Ring«, ki se po Moorejevi smrti na deskah tudi ni mogla izogniti komentarju o tem tragičnem pripetljaju. Najprej negotavlja obzornik, da je treba dogodek zlasti pogledati statistično, pri čemer se izkaže, da je bilo v istem času zabeleženih v Ameriki - pri 13 smrtnih žrtvah v ameriškem nogometu ter še po pet v košarki in basebalu. Drugi trženjski komentatorji negotavljajo, da se je nevarnost za najhujši konec med vrmi v primerjavi z dobo prvih 45 let tega stoletja ni manj ko podvojila. Moderne pridobitve treninga so prevele tudi boka in tako je nevarno, da zdaj tudi bokar udarja hitreje, zadeva bolj in je tudi sam mnogo vztrajnejši. Riziko usodnih poškodb je prav zato mnogo večji. Pri vsem tem pa so pravila ponajveč ostala nespremenjena. Treba bo poostankom tedaj prijeti in zavzeti le njo - s kravim priokusom - čiste v kafi.

BELE KOKOS ZNAK KVALITETE

NI VSAKA JUHA ARGO! ARGO JUHO PROIZVAJA SAMO KOMBINAT »DELAMARIS« IZOLA

HISTON - UPANJE, DA BO RAK PREMAGAN

DOKTOR MIRSKY, DOKTOR ALLFREY, DOKTOR VIRGINIA LITTAU — DVA ZNANSTVENIKA IN ENA ZNANSTVENICA — SO PRED NEDAVNIM OBJAVILI REZULTATE SVOJEGA VELIKEGA RAZISKOVALNEGA DELA. NJIHOVA PRIZADEVANJA V MENDA NAJBOLJ MODERNI IN KAR SE DA ASEPTIČNI BOLNIŠNICI V NEWYORKU SO RODILA USPEH.

Ze dolgo je, kar so znanstveniki prebricani, da so nosilci dednosti — da ima na primer človek svetlo ali temno polt, modre ali rjave oči — v celicah, ki jih lahko primerjamo z opeko, iz katere je sezidano človekovo telo. Snov v celici, ki je nosilec dednosti (v nekem smislu jo lahko primerjamo z luknjastim trakom, na katerem so napisani podatki za elektronske možgane), so odkrili pred nedavnim in jo imenovali DNK (TT 27. IX. 1962 — lanska Nobelova nagrada za medicino — op. ur.). Toda še vedno je ostalo nepojasnjeno: kako celicam, vsaka vsebuje iste »podatke«, uspe, da izvedejo reprodukcijo in nekatere tvorijo vezna tkiva, druge organe, tretje kri ali žleze. Ko bi odgovorili na to vprašanje, bi odkrili eno največjih skrivnosti narave. Trojici iz newyorške bolnišnice je uspelo odgovoriti...

Histon. Tako se imenuje odkritje dvainšestdesetletnega dr. Mirskya — pravi, da so njegova slabost zelene srjace, arheologija pa konjiček — dvaintridesetletnega Vincenta Allfrea — očeta dveh otrok — in tridesetletne Virginie

Littau, ki je vedno nasmejana, sicer pa specialistka za raziskave z elektronskim mikroskopom.

Za histon, ki je enostaven protein, so

vedeli že v 19. stoletju, niso pa poznali njegove funkcije v celici. Trojica znanstvenikov si je zadala nalogo, da odkrije njegovo vlogo v celici. Dolge mesece raziskave niso prinesle nobenih uspehov. Samo Virginia Littau je ugotovila, da se takoj zaustavi razvoj celice, brž ko doda histon — pa nič več. To je spodbudilo dr. Mirskya, da se je vprašal, če bo imel odvzem histona iz tkiva za posledico izredno hitro in neukrotljivo rast celic. Napravili so poskus in čudež nenavadne rasti celice se je uresničil: brez histona se je celica razmnoževala bolj naglo. Čeprav uspeha niso takoj

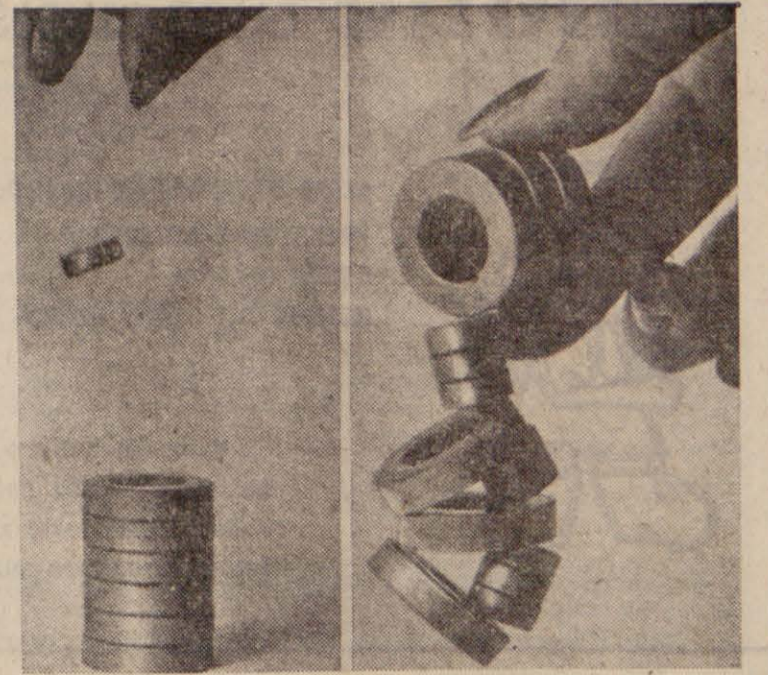
obesili na veliki zvon in so še naprej preverjali rezultate poskusov, je bilo znanstvenikom že na začetku jasno, da so odkrili veliko skrivnost: histon je tista snov, ki s svojo prisotnostjo ali odsotnostjo opredeljuje celico za takšno ali drugačno posebno nalogo. Lahko bi ga primerjali z glasbilo, ki mu je moč izvesti neskončno število različnih zvokov.

Sedaj je končno jasno, kaj se v začetku dogaja. Najprej v njegovih celicah manjka histona, pa se tako razvijajo brez kakršne koli specializacije. Potem pride histon in z njim se začne diferenciacija organov. Kot da bi bil odličen gradbeni inženir, tako popolno upravlja histon »gradnjo« novega organizma.

Toda omenili smo raka! Histon prinaša nove elemente, ki bodo spremenili obravnavanje te bolezni. Rakaste celice — manjka jim histona — se razvijajo anarhično in se zde kot amoralni diverzanti, ki so prodrli v urejeni svet materij. Teoretično se zdi popolnoma jasno, da bo nekoč mogoče rakaste celice umiriti tako, da jim bodo dodajali določene količine histona... In če newyorško odkritje pogledamo s te strani, pomeni, da so morda odprta vrata do velikega sna človeštva — do zdravlila proti raku.

MARC HEIMER

iz znanosti in tehnike nam poročajo

Zadnji modni krik na področju pomirjevalnih sredstev je vrsta obročk iz namagnetnega jekla. Zaradi medsebojnega učinkovanja njihovih magnetnih polj se obročki — ko jih pričnemo premikati — odzenejo v zrak in ponovno združijo v najrazličnejših položajih. Kaže, da so takile prizori »oživiljenih« obročk prava sprostitve za prenapete živce. Za novi čudežni pripomoček gre hvala nekemu ameriški inženirju, ki je delovanje obročk odkril po naključju, ko se je ukvarjal z nekim prav težavnim problemom.

PODZEMNI DEŽ

V SOVJETSKI ZVEZI PREIZKUŠAJO REVOLUCIONARNO NAPRAVO ZA NAMAKANJE

Eden prvih načinov, kako je človek spravil vodo na svoje suhe njive, je bilo prenašanje v vedrih. Tako zalivanje se je od zgodovinskih časov pa do danes velikokrat spremenilo. Človek je napeljal vodo skozi namakanja potrebne površine, okoli njih ali nad njimi in, kjer je prej bila pusta zemlja, je lahko jeseni pospravljal pridelek.

V svetu, kjer je treba varčevati z vodo, ki je je bilo včasih več kot dovolj, pa ima tako namakanje pomembno pomanjkljivost: veliko vode gre v nič. Na polja spravijo več vode, kot je rastline potrebujejo, potem pa jo pustijo odteči.

Sovjetski znanstveniki so odkrili učinkovitejšo podzemsko namakanje. S kovinsko cevko, ki ji pravijo vodni sveder, injicirajo razmeroma majhne količine vode naravnost v zemljo obrog korenin posamezne rastline.

Znanstveniki razlagajo, da namakanje s injekcijami povzroči, da se vlaga iz tenkih kanalčkov in praznih prostorov terena sbera in zgosti v namakanem območju. S to zgostitvijo se torej še poveča količina vode, ki je bila dodana umetno. Tako se zemlja počasi in naravno odlahti od znotraj.

Ruski poskusi so pokazali, da je tak sistem notranjega namakanja dvakrat ali trikrat izdatnejši kot tradicionalno površinsko dovajanje vode. Razen tega lahko s globinskimi injekcijami dosežejo, da se toplo mineralne sestavine v zemlji v taki globini, ki je voda pri navadnem namakanju nikoli ne doseže. Tako lahko vsaka rastlina črpa več hranljivih snovi.

Tehnično je vodni sveder podoben ogromnemu kemičnemu svincniku. To je približno meter dolga in štiri centimetre široka cevka, ki se na vrhu zoži v avtomatično zaklopko. Voda priteče iz rezervoarja pod pritiskom ene do dveh atmosfer. V eni do dveh sekundah zvrta sveder luknjo v tla in vbrzga curek vode v določeni globini.

Vodni sveder obeta, da ga bo mogoče uporabljati tudi v druge namene. Kot del novega tehničnega postopka, znanega kot hidromehaničacija, bo sveder uporabljen za setev semen v raztopljenem gnojilu. Prav tako bo koristil za injiciranje kemikalij za uničevanje plevela in škodljivih parazitov v zemlji.

Veletrgovina

„Mercator“

Ljubljana, poslovna enota »Grmada« je odprla nov potrošniški center v Dravljah, v katerem boste postreženi s vsemi prehranbenimi in gospodinjstvenimi potrebščinami ter mesnimi izdelki.

Center je odprt vsak dan neprekinjeno od 7. do 20. ure.

abc vesolja

DRUGI SVETUJI

Nekoč v davnih časih... ne, to ne bo pravilica, temveč zgodba o nečem, kar se je po mnenju astronomov prav verjetno zgodilo. Nekoč v davnih časih, še preden je Sonce začelo žareti z neba, je bilo (tako kot mnoge druge zvezde v zarnem stanju) iz ogromen, brezobličnih, preljavajoč se oblak kozmičnih plinov in prahu.

Vsi deli tega velikanskega oblaka se niso premikali enako hitro. Nekateri so trčili z drugimi in tako je ponekod nastala trdnjša masa. Ta je lahko zadržala svojo novo obliko ali pa se je spet razbila. Glavina oblaka je verjetno dobila obliko debelega ponvičnika, obliko, v kateri se nam danes kažejo nekatere galaksije. Znotraj, v središču tega plinastega »ponvičnika«, se je izoblikovala obla, ki je kasneje postala Sonce. Večina preostale materije, kar je ni ušlo v vesolje, je prihajala vedno bolj pod vpliv težnosti osrednje mase in se je začela obračati okoli nje. In ko se je ta gmota plina in prahu vrtila okoli prvotnega, še temnega Sonca, se je prav tako zgostila v nekaj kroglastih oblik, iz katerih so nastali naši planeti.

Pod vplivom lastne težnosti se je končno temno Sonce tako skrčilo, da je postalo znotraj zelo vroče: zažarelo je in globoko v notranjosti so začele delovati »atomске pečice«. Svetloba in toplota sta se razširili po vesolju in omogočili na komaj razvitih planetih mnoge kemične spremembe.

Oba velika planeta — Jupiter in Saturn, ki sta nastala iz levega dela ostankov plinaste materije, sta s svojo maso lahko pritegnila nase debelo plast atmosfere. Brez večjih sprememb sta jo zadržala do danes. Druga dva planeta — Venera in Zemlja — ki sta nastala bližje Soncu in iz manjših delov prvotnega oblaka, pa sta zaradi svoje manjše mase in s tem manjše privlačne sile izgubila pod vplivom sončne toplote iz svoje atmosfere precej lahkih plinov. Jupiter in Saturn imata še težko atmosfero z vodikom in vodikovimi sestavnimi, medtem ko imata Zemlja in Venera ten snovi v atmosferi razmeroma malo.

Dve stvari sta vplivali na nastanek planetov in na pogoje v njihovi notranjosti in na površini: 1. masa materiala, ki se je zgostila v novi planet in 2. njegova oddaljenost od Sonca. Masa materiala je določila njegovo privlačno silo in s tem zmoglost, da zadrži atmosferske pline. Oddaljenost od Sonca pa je bila odločilna za količino energije — svetlobe in toplote — ki jo je planet dobival. Ta dva faktorja skupaj sta verjetno vplivala na kemične reakcije, ki so se začele na novih svetovih. In prav od teh reakcij je bilo odvisno, ali bo na planetu življenje možno ali ne.

Poglejmo Zemljo in njene »dvojkice«, Venero. Očitno sta ta dva planeta na

stala iz dveh oblakov, skoraj enakih po velikosti in podobnih po sestavi. Oba sta imela v atmosferi vodik, vodikove karbonate, amoniak in vodo, ne pa prostega kisika in ogljikovega dioksida.

Venera, ki je bližje Soncu, dobiva mnogo več ultra vijolične svetlobe in toplote kot Zemlja. Ravno ultra vijolični žarki pa so izredno važni za mnoge fotokemične reakcije: razkrajajo enostavne sestavine in pospešujejo razvoj novih. Upravičeno lahko domnevamo, da je ogljikov dioksid nastal na obeh planetih kot posledica fotokemične reakcije med ogljikovimi karbonati in vodo. Vendar ima danes Venera v atmosferi več stokrat toliko ogljikovega dioksida kot Zemlja. Nima pa prostega kisika, ki ga neprestano proizvaša s fotosintezo rastlinski svet.

Venera je očitno prevročna, da bi se na njej razvilo življenje. Radijska merjenja so pokazala, da je temperatura na površini kakih 325°C. Vsa voda na njeni površini je zato spremenjena v paro in prav to je verjetno vzrok stalnih oblakov, ki preprečujejo astronomom, da bi videli njeno površje. Zdi se, da je voda v tekoči obliki nujna za razvoj protoplazme in da se brez vode življenje ne more razviti iz organskih molekul. Ker ni bilo rastlinstva, ki bi iz ogljikovih karbonatov in vodi in ogljikovega dioksida presnavljalo kisik, v Venerinem ozračju prostega kisika ni.

Znamenit dan bo v zgodovini astronomije, ko bo prva vesoljska ladja z Zemlje švignila pod plast oblakov na Veneri in nam posredovala podobo njenega površja. Morda je žareča vročina združila ves vrhnji sloj v suh prah, ki ga razpihava silni vetrovi.

Človek bi imel vtis, da ne bo mogoče Venero nikoli naseliti. Toda če bo dovolj neustrašnih src, na kupo denarja in mnogo časa, ne bi bilo izključeno prenesti na Venero zemeljsko rastlinstvo. Če bi nekaj stoletij rastle na Veneri zadosti rastlin, bi začele proizvajati prosti kisik in količina ogljikovega dioksida bi začela upadati.

Ker je ogljikov dioksid v atmosferi prava past za vročino, bi kasneje, ko bi ga bilo vedno manj, postajala atmosfera hladnejša. Ko bi bila temperatura dovolj nizka, bi se vodne pare zgostile v reke in jezera. Prostrane puščave na Veneri bi lahko pokrilo tropsko rastlinstvo.

Drzna misel, da bi se človeštvo nekoga dne lahko lotilo »klimatizacije« celega planeta, je za zdaj le sen. Toda pred nami je še mnogo stoletij.

Ze v »majhnem« delčku Rimske ceste je na tisoče zvezd, kot je naše Sonce. Po vsej verjetnosti imajo nekatere od teh zvezd planete, na katerih je možno življenje

ALI ŽUŽELKE ŽIVIJO V MORJU?

Povzemamo nekaj vrstic iz knjige SPREHODI POD MORJEM, ki jo je uredil IVAN KUŠČER in izdala Državna založba Slovenije. Slovenci smo imeli o morju doslej le malo izbrane literature in smo si pomagali v glavnem s prevodi. Prav je, da se zavemo, da smo z nekaj desetnimi kilometri slovenske obale pomorska nacija in da se moramo seznaniti z morjem prav tako kot z gozdom ali planinami. Prijetno napisani sestavki in slike številnih avtorjev nove knjige, strokovnjakov v svetu tišine, bodo mlademu in staremu v prijeten pouk — tistemu, ki ima pred seboj prve korake pod morsko gladino, in tudi tistemu, ki so mu podmorski sprehodi postali že prijetna strast.

Mnogokrat slišimo, da so žuželke največja sila med živalmi. Za suho zemljo bi to morda veljalo, toda če se malo pobliže seznanimo s bogatim življenjem morskih globin, če pomislimo na razrast koralnikov, na nasičenost morskih voda s planktonom — bomo najbrž podvomili, če zgornja trditve zares držijo. In samo se nam bo vsililo vprašanje: ali pa morda žive žuželke tudi v morju?

Stevilne žuželke poznamo, ki jim je voda nepogrešljivo življenjsko okolje bodisi za vse življenje ali vsaj v stadiju razvoja. Poglejmo le naše sladke vode. Kar precej bi nas utrudilo, če bi hoteli naštet vse hrošče, steniče in podobno žuželčje bratovščino, ki jo najdemo v njih; mnoge smo spoznali že tedaj, ko smo bosopetniki brodili po lužah in lovlili kabe. Toda kdo je že videl žuželke v morski vodi?

Da, če so si te živalce res vse sušine osvojile — morja si niso mogle, čeprav so se neke stenoce drugotno tudi tod udomabile. Le tam, kjer se stikata morje in suha zemlja, je morska voda — kakor za majhno spravo — dopustila izjemo: sprejela je v var-

stvo drobnega hrošča, komaj poldrug milimeter velikega. Drugim žuželkam — razen že omenjenih stenoč — ne nudi svojega gostoljubja, razred Coleoptera pa je le poslal tudi svojega zastopnika v morsko slanico.

Iz naših sladkih voda smo vajeni hroščev iz družine Dytiscidae in Hydrophilidae — kozakov, potapnikov, kolobarnikov in tako dalje. Njihove ličinke žive v vodi; preden se zabubijo, zlezajo na suho, pa se potem kot hrošči spet povrnejo v vodo, katero zapuščajo le ob večerih. V morju sagem pa bi hroščev iskali zaman, pač pa nalefimo nanje v slanih lužicah, ki jih puščajo morski valovi in dež na obalnih čereh. Gre za drobnega hrošča iz rodu Ochthebius. Na naši obali srečamo na primer vrsto O. adriaticus in O. quadricollis subsp. stein-

buehleri. V lužah, globokih komaj nekaj centimetrov, ki jih mnogokrat lahko kar s klobukom pokrijemo, živi ta mali sorodnik velikega potapnika v družbi obalnih polžkov Litorina litorata. Morski valovi, ki jih preženejo vetrovi, se v penah razbijajo ob skalovju, in deževni nalivi jim vedno znova obnovljajo skromna jezera. Se danes mi je žal, da v dne, ko smo šotorili na Rač, nisem izmeril stopnje slanosti teh lužic, kajti mikavno bi bilo vedeti, koliko soli Ochthebius v svojem domovanju še prenese. Kajti slanost in temperatura luž se spreminjata, vendar to naših hroščev ne moti preveč. Ob suhi in mirnem morju doseže slanost gotovo kar precejšen odstotek, saj sem sam videl, kako se je v dne brez dežja ta ali ona lužica z Ochthebijem vedno bolj manjšala, hrošči pa so vendarle vztrajali v njej. Zdad pa zdad so prihajali na vodno gladino po nov zrak, nato pa spet izginili na dno v skrivališča med kamenčki. Kar dobre oči moramo imeti, da jih sploh zapazimo; če pa po brskanju s prstom po dnu luže, se prikažejo njeni temni prebivalci na dan z mehurčkom zraka na trebih.

Na prvi pogled se nam zard naš hrošček črn, pod drobnogledom pa zaživeli v lepl, bronasto črni barvi z zelenkastim prisojem; noge so mu tem-

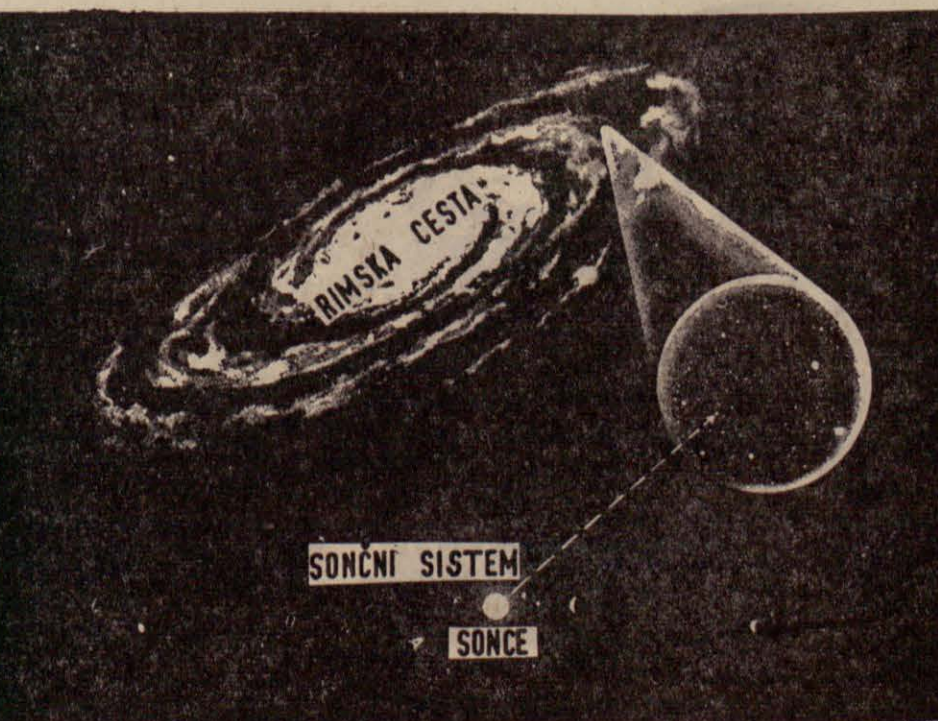
no rjave. Vitek in podolgovat je, da v povečavi spomni gledalca na prvi pogled na kakega krešiča ali smrtinega sla. Ovratni ščitek se mu proti zadnjemu koncu oži in je drobno pikčast, ob strani pa žlebičast. Pokrovki sta jajčaste oblike. Tipalke so sestavljene iz devetih členov, katerih prvi zavzema skoraj polovico celotne dolžine tipalk, zadnjih pet pa je odebeljenih v kije. Zgornja ustna je izrezana, čeljustna tipalka je dokaj dolga in njen zadnji člen je krajši in tanjši od predzadnjega in prikloničen. Ustne tipalke so zelo kratke, oči pa štrle naprej. Toda boljše kot vsak opis nam našega znanca pokaže slika.

Seveda pa Ochthebij niso omejeni le na morski breg. Večina jih živi samo v sladkih vodah kakor na primer O. granulatus; »obmorščaki« so med njimi pravzaprav le izjeme. Privadili so se pač na slano vodo ob obali, kjer še vedno lahko zajemajo atmosferski zrak, pa najdejo tudi zavetje v plitvem dnu. Prav tako so tu tudi varni pred požrešnimi ribami.

Kadar bomo poseдали po skalah ob morju, se le sklonimo nad lužice v kotanjah med njimi. Če bomo v njih zagledali drobne hroščke, se spomnimo, da so to naši Ochthebij, ki pomenujo majhen pozdrav sveta žuželk velikemu morju.

Hrošček Ochthebius quadricollis steinbuehleri z ličinko. Velikost 2 milimetra in 3 milimetre

VAM SVETUJE

HITRO PRIPRAVLJENO KOSILO:
HRENOVKE Z AJVARJEM,
ŠIROKI REZANCI,
KOMPOT ALI SADNO MLEKO

Hrenovke kuhamo samo tri do pet minut. Če jih kuhamo dalj časa, počijo in izgube na dobrem okusu. Kuhane damo tako z ajvarjem (konzerva) in s prazenimi rezanci na mizo.

TOVARNA KOS SLOVENJ-GRADec

IZDELUJE KVALITETNE KOSE VSEH VRST IN OBLIK IZ NAJBOLJSEGA KOSNEGA JEKLA. — ODLIKE: IZREDNA REZILNOST IN TRPEZNOST. ZAHTEVAJTE KOSO ZNAMKE »TRI ČRESNJE«. — POLEG KOS IZDELUJEMO KROGLE IZ LEGIRANEGA JEKLA ZA CEMENTNO INDUSTRIJO IN RUDARSTVO TER ORODJE ZA USNJARSKO DEJAVNOST.

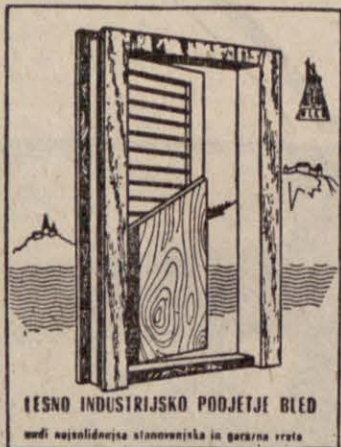
OB SOBOTAH

DELO

V VEČIEM OBSEGU

TRIMES trpežna in topla nogavica za prehod med zimo in pomladjo! »Skrajni čas je, da kupim nogavice TRIMES iz Polzele. Bila sem zadovoljna lani — vem, da bom tudi letos! Tako pravijo naše potrošnice. Pridružite se jim! Vedno in povsod: TRIMES

LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE BLEJ

ARGO
Konzentrat
GOBOVE JUHE
PROIZVOD DELAMARIS 1204

Albus
domači
DETERDŽENT

želim s tem

ČISTO STANOVANJE
JE TUDI UDOBNO
STANOVANJE, TO PA
VAM OMOGOČA
PRANJE DOMA Z
»ALBUS«
DOMAČIM
DETERDŽENTOM
Z ZAŠČITNIM
ZNAKOM »A«

Dobitniki nagradne igre „PRIMA A“

Poznaj Jožica, Mala Dolina 9, Jesenice na Dolenjskem — Pečar Francka, Skofja Loka, Milnska ulica blok 20-D — Oblak Slavka, Zirovski vrh nad Zalo 15, p. Gorenja vas — Glisic Milka, Brežice, Cankarjeva 11 — Tricelj Stanka, Rožni dol 10, p. Semič — Belokrajina — Oder Tončka, Dravograd, Trg 4. julija 44 — Rutar Marjanca, Tolmin, Zatočin 15 — Pečenko Sanja, Zalog št. 180, Ljubljana-Polje — Krek Milka, Dolenja Ravan 3, p. Poljane nad Skofjo Loko — Passani Bojana, Kojško 27, Brda-Nova Gorica — Bogataj Justina, Kladije 6, p. Gorenja vas nad Skofjo Loko — Dobrovolje Marija, Verd 91, p. Vrhnika — Melita Ilvar, Brežice, Milavčeva 11 — Erazem Marija, Jelovo 48, Radeče pri Zidanem mostu — Setina Darinka, Venje 17, p. Medvode, Gorenjsko — Princec Marija, Vino 1, p. Podtabor pri Grosupljem.

Dobitnica nagradne igre „OTROŠKO VESELJE“

Bukovič Marija, Tomaževa 2, p. Selca nad Skofjo Loko = 2.

»ALBUS«

DIVJI ZAHOD

ALI AMERIŠKA NORA LETA

Pijančevanje se je razpaslo v ZDA že mnogo pred časom, ko so v Kaliforniji odkrili zlato. Pred koncem osemnajstega stoletja je v Ameriki že umiralo letno več kot trideset tisoč ljudi zaradi posledic alkoholizma. To so bili reveži, ki so svojo nesrečo poskušali pozabiti s kozarcem v rokah, ali pa petičneži, ki so zgubili glavo zaradi nenadoma pridobljenega bogastva.

V Bostonu je pijančevanje leta 1803 postalo tako predeča, da je bilo nujno ukrepati proti temu družbenemu zlu. Ustanovili so prva abstinentna društva oziroma društva, ki so propagirala zmernost pri uživanju alkoholnih pijač. Njihovi člani so se morali obvezati, da se bodo zadrževali na za vedno odrekli uživanju alkoholnih pijač in da se bodo hkrati borili proti pijančevanju splošno.

Bostonški vzgled je kmalu dobil mnogo posnemovalcev. Že leta 1830 je v Združenih državah bilo 2200 podobnih društev s skupno 170.000 člani. V marsikateri ameriški državi — najprej v Mainu — so pravila abstinentnih društev povzdignili v zakone in prepovedali prodajo alkohola.

Takšne prepovedi pa niso bile uspešne. Kot pozneje v času prohibicije so tudi v tistih casih brezobzirni trgovci dobro znali izkoristiti priliko, ki so skrivaj prodajali tudi metilni alkohol kot whiskey, ne mened se za žrtve takega »whiskysja«, ki so oslepele tavaše po ulicah.

Boj proti alkoholu pa je kljub temu po-

Indijanci so zaman poskušali obraniti svoja lovišča: kadarkoli so mogli, so napadali graditelje železnice ali pa z ognjem in sekirami uničevali posamezne odseke že zgrajene proge

stajal vse bolj zagrizen. Prapor tega boja so nosile poštene ženske, ki so se združevale v skupine in potem zvečer vdirale v saloone, kjer so veselje pijancev motile s prepevanjem pobožnih pesmi.

V dolgih stoletjih so nešteta kopita steptala v prerajah nekakšne sočestje. Prvi traperji, ki so prodirali na Zahod, so uporabljali te sočestje, po katerih so mnogo pozneje vozile tudi karavane zlatokopov, ki so hitele v Kalifornijo. Nekateri med njimi, ki so zaradi polomljenih voz in podobnih razlogov morali prekiniti svojo pot, so se potem tudi naselili blizu teh »bizonovih« cest. Zakaj torej ne bi po tej isti poti speljali tudi železnice?

Kongres se je s tem predlogom strinjal in vlada je dala nalog za gradnjo železnice. In to je storila kar po ameriško.

GOSPA S SEKIRO

Ena izmed teh žensk si je pridobila mesto v zgodovini Divjega zahoda: majhna temnolaska Carry Nation.

Imela je zares težko preteklost. Njen prvi mož se je v pravnem pomenu besede maščal alkohola do smrti. Tega nikoli ni mogla pozabiti, zato tudi nikdar na svetu ni bolj sovražila kot alkohol in tobak.

Leto dni potem, ko se njen prvi mož ni več zbudil iz pijanstva, se je Carry poročila s prezbiterijanskim župnikom Davidom Nationom. Ta je bil splošno znan kot zagrizen nasprotnik alkohola in v tem sta se ujela s Carry.

Oba nasprotnika alkoholizma in tobaka sta potem z združenimi močmi nadaljevala boj, v katerega sta vnašala čisto nove metode.

David ni gmelj proti alkoholu samo v cerkvah, temveč tudi v saloonih, potem ko je najprej s pritiski pokrtil nage lepoticke, naslikane po zidovih. Carry pa se ni omejlja samo na pridige.

Medtem ko je David žigosal alkoholizem in tobak, je Carry čisto sama obiskovala najbolj prosilne lokale. Teh njenih nastopov, ki so vsi potekali po istem receptu, so se vsi zelo bali.

Vedno je zelo mirno vstopila v lokal in se takoj postavila pred točilno mizo. Nato je počakala, da so pogovori prenehali, kar se je navadno zgodilo zelo hitro, saj je kmalu postala splošno znana. Potem je iz velike plastene torbe vzela v roke sveto pismo in krčmarju predčitala psalm, ki govori o grehu pijančevanja.

Trenutek po čitanju psalma je bila čisto tiha, potem pa je sveto pismo vstrelila nazaj v torbo, iz nje pa namesto njega izvlekla majhno sekiro.

Neki odvisec je nadaljnja dogajanja opisal takole:

»Potem je odšla za točilno mizo in s sekiro hitro, ogorčeno razbila vse počlice in vse steklenice. Nihče se ji ni postavil po robu — kaj pa naj bi tudi ukrenili proti tako odločni gospe?

V lokal se je začel širiti oblak alkoholnih hlapov. Z obrazom, na katerem se je razločno zrcalil njen gnus, je Carry stopila čez čepinje in se ponovno postavila pred točilno mizo.

Se enkrat je v polni tišini predčitala en psalm iz knjige vseh knjig, potem pa je sveto pismo in sekiro lepo složila v torbo in zapustila lokal tako mirno, kot je prišla.

Carry Nation je kmalu še eno navado, zaradi katere je postala zelo slavna. Na cesti je hodila vedno nekaj korakov pred Davidom — in vsenkrat kadilcem, ki jih je srečala, zbijala cigarete in cigare iz ust. Ni zabeleženo, da bi se ji kdajkoli kdo uprl...

Carry ni bila osamljen primer, samo njene metode so bile nenavadne. Skupaj s mnogimi somišljenicami, ki so se po krčmah s pobožnimi pesmi borile proti grehu pijančevanja, je bila predhodnica ameriških ženskih združenj, ki imajo danes tako ogromen vpliv na ameriško življenje.

ZELEZNI KONJ SLEDI ČREDAM BIZONOV

Na vzhodu Amerike so leta 1860 že bila veličinstva, kot New York, Philadelphia in Boston s svojimi industrijskimi področji. Od Chicaga na severu do New Orleansa ob Mehicem zalivu, od Atlantskega oceana do Mi-

ssisipija pa je bilo že položeno omrežje železniških linij.

Na ameriškem Zahodu pa takrat železnice še sploh ni bilo. Od naključja, se pravi od tega, kje so našli zlato ali pa srebro, je bilo odvisno, kje bodo nastala naselja in mesta.

V tistem času — leta 1860 — sta na Zahodu veljala Kolorado in Kalifornija že kot naseljena. To je takrat pomenilo, da sta na vsak kvadratni kilometer imela najmanj tri prebivalce. (Povprečna naseljenost v Jugoslaviji je danes 71 prebivalec na kvadratni kilometer.) Ogromna prostranstva med njima pa so bila prazna. Naseljevali so jih samo posamezni farmarji, ki so bili pogosto stotine kilometrov oddaljeni od najbližjega sosesa.

Leta 1865 so v Združenih državah začeli izvajati gigantski načrt: zgraditi naj bi železniško progo, ki bi čez ves kontinent povežala Vzhod z Zahodom.

Dolga leta pred tem so merili, načrtovali in ponovno merili: zdelo se je, da so zapreke nepremostljive. Tri tisoč kilometrov železniškega tira skoz neznanu deželo, skoz suhe prerije, skoz puščavo, preko Skalnih planin, preko Sierre Nevade?

Večina članov ameriškega Kongresa je menila, da je ta načrt neuresničljiv. Mlademu inženirju Dodgu pa se je posrečilo, da je Kongres končno le pridobil za ta načrt: potokel je preprosto, naj železniška proga poteka po sledovih, ki so jih pustile za seboj črede bizonov.

zabili zadnje žebje — po dva zlata in dva srebrna. Vzhod in Zahod ogromnega ameriškega kontinenta sta si podala roke.

Ob 11,35 uri je v Washingtonu začel telegrafski aparat: »Danes smo dogradili železnico Union Pacific.«

Zgodovino gradnje te železnice, ki je terjala nečloveške napore, so opisale številne knjige in pokazale stotine filmov. Pri tem pa so pozabili na tiste može, brez katerih ta železnica nikoli ne bi zaživelja v polni moči — na kontraktorje.

Obe veliki železniški družbi sta pred začetkom gradnje železnice izračunali, da bo sta osebnih in tovornih promet od vzhodne do zahodne ameriške obale vrnila investirani kapital šele v sto letih. Ta predvidevanja seveda niso bila rožnata in da bi to železnico čimprej naredili rentabilno, je obstajala samo ena možnost: zgraditi stranske železniške linije, dovodne linije s področji, ki so za prihodnost obetala tovrni promet.

Gradnjo teh stranskih linij sta omenjeni družbi ponudili malim poslovnim ljudem — kontraktorjem. Ti so se obvezali, da bodo posamezne dele zaznamovanih tras vnaprej tako pripravili, da bo potem potrebno položiti samo še železniške pragove in tračnice.

Obe družbi sta kontraktorjem postavili enake pogoje, kot jih je njima postavila vlada: v primeru, če v predpisanim roku določen del proge ne bo končan, zapadejo vse zahteve v zvezi z že opravljenim delom.

Stotine podjetnih ljudi ti pogoji niso preplašili. Od nekod so zbrali nekaj tisoč dolarjev in prevzeli določen odsek proge v dolžini nekaj kilometrov.

Eden takih podjetnih ljudi je bil tudi James H. Kyner.

V delo, katerega je prevzel, je vložil svoje premoženje, svoje zdravje in svoje življenje — ker pač ni hotel kapitulirati.

Njegova usoda je značilna za novi čas ameriškega Zahoda — za čas gospodarskega vzpona.

INVALID, KI NI HOTEL KAPITULIRATI

James H. Kyner je bil visok, mišičast mož svetlordečih las in nemirnega, podjetnega obraza, ki je stal trdno na zemlji, vendar pa samo z eno nogo, ker je drugo izgubil kot petnajsetletni vojak severne armade v državljanski vojni. Dve leti je moral čakati na protezo in ko so mu jo končno dali, se je spet prostovoljno prijavil v vojsko, ki ga je tudi sprejela. Potem je bila državljanska vojna končana, država je mlademu invalidu izplačevala osem dolarjev mesečno in Kyner je pač moral misliti, kako si bo zaslužil vsakdanji kruh.

Tri leta je študiral na univerzi v Ohio in postal učitelj. Ta poklop pa mu ni ugaljal. V svoji dnevniki je zapisal, zakaj je bilo tako:

»Kaj naj storim? Zjutraj nekako se gre, popoldne pa pridejo ti pobalini v šolo piti. To tudi lahko razumem, večina njih je svoje očete izgubila v vojni. Toda, ali mar od mene pričakujejo, da bom to družino najprej tepel toliko časa, da se bo streljina, potem pa naj bi jim vbilj v glavo abecedo in poštevanko? Sit sem vsega: naj se gre za učitelja kdor se hoče, meni je tega dosta.

Na Zahodu bodo gradili železnico in tam se bo gotovo tudi za mene našlo kakšno delo. Če me je lahko vojska vzela samo z eno nogo, me bo tudi železnica lahko za kaj porabila.«

In železnica je to res storila, ponudila mu je, da postane kontraktor.

Prvi odsek, ki ga je prevzel James H. Kyner, je bil dolg 25 kilometrov in se je raztezal v neki dolinici v Nebraski.

Kyner je najel tri ducate pustolovcev, ki so vsi zatrjavali, da so izkušeni graditelji železnice. Oboroženi s krampi in lopatami so potem 16. julija 1872 vsi skupaj krenili v varovite prerije Nebraske.

Kyner sam ni imel niti pojma o gradnji železnice, toda zato — vsaj mislil je tako — ima vendar svoje delavce, specialiste.

Na mestu, kjer naj bi začeli delati, je stala tabla z oznako »K. 1.56.«

Kynerjevi specialisti so debelo gledali v to tablo, ne da bi imeli pojem, kaj pomeni napis na njej. Svar pa je bila namreč v tem, da so med njimi bili pripadniki vseh možnih poklicev, le o gradnji železnice so vedeli prav tako malo kot njihov šef. Končno je Kyner zvedel od nekoga drugega kontraktorja, kaj pomeni napis na tisti tabli: »Koplj poldrug čevljev globoko. To so potem tudi delali: noč in dan so kopali zemljo, da bi potem lahko na traso nasuli gramoz.

V mesecu dni — to je bil predpisan rok — so končali delo. Union Pacific je bila zadovoljna in Kyner tudi. Potem ko je plačal vse stroške, ki jih je imel v tem mesecu dni, je lahko ugotovil, da je zaslužil čistih 10.400 dolarjev.

(NADALJEVANJE PRIHODNJC)

Vsa Amerika je vriskala, ko so se leta 1869 sestali graditelji železnice z vzhodne in zahodne ameriške obale: železni konj je začel dirjati čez ves ameriški kontinent. Na mestu, kjer so se sestali tiri, so z zadnji prag zabili zlato in srebrne žebje, potem pa pili, da je bilo veselje.

Dve smrti v kraški jami

Raziskovalni pohod mladih francoskih speleologov iz Lyona, ki so se pred dvema tednoma odpravili raziskovat veliko kraško jamo Gouie de Foussoubie v pokrajini Ardeche, se je tragično končal. Nekaj se jih je sicer vrnilo na površje, da bi obnovili zaloge hrane in baterij, toda petorico, ki je nadaljevala s prodiranjem v jame, je za pet dni blokirala hudournik, ki je po nenadnem hudem deževju pričel dreti naravnost v jamo.

K vzhodu v jamo so takoj prihiteli reševalne ekipe gasilcev in speleologov, toda izkazalo se je, da je reševanje povsem nemogoče, dokler ne neha deževje in vsaj nekoliko ne oslabi moč hudournika. Tako so se morali zadovoljiti samo s tem, da so od časa do časa spuščali po hudourniku v jamo napljinjene nalone, na katerih so pridili hrano in baterije, hkrati pa so pričeli montirati eno veliko in dve manjši črpalni, s katerimi naj bi v eni uri prečrpali iz jame kakih tisoč kubičnih metrov vode.

Po petih dneh, potem ko je hudournik še vedno del s skoraj nezmanjšano močjo, pa je najpomembnejši reševalec, ki se ni hotel pokoriti soglasnemu sklepu vodij reševalnih skupin, da je treba počakati z reševanjem, dokler

hudournik nekoliko ne opeša, Charles Schaffran zagledal iz svojega gumijastega čolna, s katerim se je spustil po hudourniku, nedaleč od izhoda jame, kakih petnajst metrov niže, tri pogrešane speleologe. Mlade fante, najstarejši ima 21 let, najmlajši pa samo 18, ki so bili že na koncu svojih moči, so takoj prepehali v bolnišnico, tam pa je eden izmed njih, Emile Cheillet, zmogel se toliko moči, da je povedal, kaj se je pravzaprav dogajalo v teh petih dneh.

Po tri kilometre dolgi poti po še neraziskani galeriji se je skupina vrnila v svojo bazo prav tisti dan, ko je pričel dreti v jamo hudournik. Toda v bazi so opazili naraščajočo vodo šele naslednji dan. Takoj so se odločili za povratek. S tem pa so močnejši naredili prav usodno napako. Reševalci so bili namreč prepričani, da bodo raziskovalci ostali v svoji bazi, kjer jim vsaj še nekaj dni ni grozila neposredna nevarnost, in da bo med tem hudournik toliko opešal, da jim bodo lahko pohiteli na pomoč. Za to speleologi niso imeli telefona ali radija, tako da jim niso mogli sporočiti, da je pomoč že na mestu in naj počakajo v bazi. Reševalci so kljub temu računali na veliko jamarsko izkušnost mladih fantov in bili prepričani, da se ne bodo premaknili iz svojega podzemeljskega taborišča. Bil je to usodni nespodarum. Fantje niso vedeli za pomoč in tako so se skušali rešiti sami. Odravili so se proti izhodu, pot nazaj pa jim je kmalu zaprl hudournik. Tako je bilo treba nadaljevati. Že po slabih urah so izgubili prvega tovariša. Bernard Rassy je padel v hudournik in potem ga ni nihče več videl. Uradno velja sicer samo za pogrešanega, toda z reševanjem so že odnehali in tako je skoraj gotovo, da je že ob življenju. Dve uri kasneje je hudournik sponesel še drugega jamarja. Toda trojica je videla, kako se je spet postavila na noge in tako so mislili, da tudi on prodira za njimi.

Stiri dni pred rešitvijo je trojici zmanjkalo hrane. Naslednji dan pa so ugasnile tudi luči. Utруjeni in lačni so le z velikimi težavami preprodali meter za metrom. Šele dan pred rešitvijo so slučajno ujeli prvi splan v svetilkarni in hrano. Potem so videli še vse druge, toda večino so jih pustili, da plavajo naprej, da bi si z njimi pomagala se tovarisa, ki sta zaostala. Dvanajst ur pred rešitvijo so se morali reševati pripetavati k steni in počakati deset ur, da se jim povrne moči. Potem pa so kmalu zagledali svetilko Charlesa Schaffrana, ki jim je na svojem gumijastem čolnu prišel naproti. Pogumni reševalci jim je pomagal na varno, potem pa se je še enkrat spustil v jamo, da bi pogledal še za ostalima dvema. Dve uri kasneje je našel truplo Jeana Duponta, ki je utonil. Skušal ga je spraviti na površje, ko pa to ni bilo mogoče, ga je samo tržno privezal k neki skali, kjer ga bodo pobrali, ko bo hudournik usahnil.

Reševalci pred vhodom v »Gouie de Foussoubie«

To pot dokončna odločitev: predor pod Rokavskim prelivom

V že nekaj desetletjih trajajočem dvoboju med predorom in mostom, ki naj bi v Rokavskem prelivu povezal Anglijo in evropski kontinent, se je poslednja runda, se pravi runda uradnih pogajanj in proučevanja načrtov končala z zmago predora. Tako predvidevajo, da bodo že leta 1968 vozili po predoru med Francijo in Anglijo tovrni vlaki z osebnimi avtomobili in potniški ekspresi. Vladi komisiji Francije in Anglije, ki sta proučevali predloga o mostu ali predoru — prvega je zagovarjal bivši francoski minister Jules Moch, drugega pa nekdanji predsednik francoskih železnic Louis Armand — sta se dokončno odločili za predor.

Rešitev s predorom je veliko cenejša, saj bodo dela veljala polovico manj, kot bi stala gradnja mostu, poleg tega pa se je komisija zdelo zelo pomembno dejstvo, da bi v primeru vojne po predoru lahko potekal promet skoraj nemoteno in da ga bi bilo zelo težko razrušiti. Res pa je, da je bilo kljub temu kaj težko prodreti z zamisljivo o predoru, saj so zagovorniki mostu imeli močne nasprotne argumente: po mostu bi bil promet veliko večji in udobnejši, saj bi bila na mostu dvotirna železniška proga, šest avtomobilskih cestnih in dve široki stezi za vozila na dve kolesi. Predor pa bo lahko, za sedaj, samo železniški in v eni uri bodo lahko po njem prepeljali v vsako smer po 2600 avtomobilov. Navarjanje avtomobilov na posebne tovorne vagono bo trajalo samo nekaj minut. Konvoj bodo vozili po predoru vsaki pet minut s povprečno hitrostjo 95 kilometrov na uro. Na tovrne vagono bodo lahko naložili tudi tovornjake, in vlačilce s prikolicami, toda po pojamek, da le-te ne bodo višje od štirih metrov in pol.

Dela bodo končana že v letu 1968, slovesna otvoritev pa se bo nemara zavlekla do prvih mesecev l. 1969. Tedaj bo lahko avtomobilist prišel od središča Londona do središča Pariza v kakih štirih urah in dvajsetih minutah, kar je samo za pol ure več kot traja, na primer, danes potovanje z letalom.

Značilno pa je, da se že danes zdi strokovnjakom rešitev s predorom samo zaskrba. Večina jih je namreč prepričana, da predor nikakor ne bo mogel zadovoljiti vsem potrebam sunkovito naraščajočega prometa in da bo tako mogoče že čez kakih deset let treba misliti še na gradnjo mostu. Zato sta tudi vladi komisiji svetovnih skupin, ki je izdelala načrte za most čez Rokavski preliv, naj se naprej natančno zasleduje razvoj prometa čez to morsko ožino in naj sproti izpopolnjuje svojo načrt, tako da bo v trenutku, ko se bo izkazalo, da brez mostu vendarle ne gre, vse pripravljeno za takojšnjo gradnjo.

LJUBOSUMNOST: OSEM ŽRTEV

Ljubosumni mož, ki je s poltovornimi avtomobili zasledoval limuzino, v kateri je bila njegova žena s svojim morebitnim ljubcem, je povzročil eno najhujših prometnih nesreč zadnjih dni v Zrušenih državah Amerike. V trčenju štirih avtomobilov je takoj izgubilo življenje pet ljudi, dva sta potem umrla v bolnišnici, za tretjega pa imajo zdravniki le malo upanja, da bo preživel hude poškodbe. Nenavadna drama se je zgodila v San Joseju v Kaliforniji. Osemindvajsetletni Edward Sylvia se je s svojo enindvajsetletno ženo Audrey udeležil vrne veselic pri njenem šecu, precej bogatem industrijcu Donaldu W. Gordonu. Kaže, da je Gordon poseval nekoliko preveč pozornosti svoji mladi uslužbenki in da je prav zaradi tega prišlo do sporedoma do precej hudega prepira z njenim možem. Potem pa sta se Gordon in Audrey nenadoma ožepela iz vile, kjer je bila veselica.

Ljubosumni mož je našel povsem ameriški način maščevanja. Edward je skočil v svoj poltovorni avtomobil in pričel zasledovati limuzino. Oba avtomobila sta vozila izredno hitro, ponekod tudi hitreje od 100 kilometrov na uro. Limuzina je bila dovolj hitra, da je Sylvia s poltovornjakom ni mogel dohiti, toda le ne dovoli, da bi mu lahko ušla. Tako sta avtomobila nekaj časa vozila celo vstrici. Potem pa je poltovornjak nenadoma zapeljal v bok limuzini in jo vrpal čez zeleni pas na sosednje cestišče, hkrati pa je Sylvia izgubil obnab nad lastnim vozilom in se sam zapeljal na vaporendno cestišče, po katerem sta ravno prihajala dva avtomobila. Trčenje je bilo neizbežno. Gordon in Audrey Sylvia ostal pri tej veliki nesreči skoraj tako po trije od sedmih potnikov, ki so bili v naspoti vozečih avtomobilov. Od drugih štirih pa bo verjetno ostal pri življenju samo eden. Čeprav je poltovorni avtomobil ljubosunnega moža pričel takoj goriti, je Edward Sylvia ostal pri tej veliki nesreči skoraj povsem nepoškodovan. Iz razbitega avtomobila so ga rešili prometni policaji, ki so ga tudi takoj prepeljali v zapor.

ŠE EN PRIMER EVTANAZIJE

Pred tednom dni so našli v eni izmed sob zaskočne zasebne klinike za Sivezne bolezni v Skidshougu, kakih dvajset kilometrov od Kjibenharna, znamenite danske diplomatke Henrike Kauffmann s prezanimim grlom. Poleg mrtvega štirinajstletnega starčka je ležala njegova trinajstletna žena Charlotte. Tudi ona se bila že mrtva. Policijska preiskava je rekonstruirala vso dramo: gre za muho iz umrljivosti, za še en primer evtanazije, saj je žena umorila moža zato, ker mu je njegova neozdravljiva bolezen, rak, prizadejala pošastne bolečine. Življenja v mukah ga je rešila z navadnim nožem za kruh, potem pa ga je obrnila še proti sebi in si ga porinila v srce, da ji ne bi bilo treba preživeti smrti moža, s katerim je bilo tako srečno živela.

Ko je policija prišla v sobo, kjer je ena izmed bolniških sester v zgodnjih jutranjih urah odkrila obe trupli, je našla nekaj pisma, ki jih je Charlotte Kauffmann navlojila na razne soročnike in v katerih je pomenila svojo odločitev. Zakonca Kauffmann imata dve že odrasli hčerki, ki sta poročeni in živita na Danskem.

Kauffmann je bil eden najbolj znanih ljudi na Danskem. Ko so ga tik pred vojno poslali kot diplomata v Washington, se je upri navdostil tiste dane vlade, ki je od invazije leta 1940 naprej sodelovala z nacističnimi okupacijskimi oblastmi. Tako je kljub nasprotovanju svoje uradne vlade in povsem na lastno roko podpisal s predstavnikom Združenih držav Amerike posebno listino, po kateri naj bi ameriške sile branile Gronlandijo, če bi prišlo do nemške invazije na največji otok na svetu, ki je bil tedaj danška kolonija. Do podpisane pogodbe je prišlo, še preden so ZDA stopile v vojno, potem pa je leta 1942 bil eden izmed vodij gibanja, ki je pripeljal Dansko v zavezniški tabor.

Po vojni je bil Kauffmann precej časa minister brez listinice v danski vladi, vodja danske delegacije na ustanovnem zasedanju ZN, potem pa vse do leta 1958 danski ambasador v ZDA. Zanjeta leta je preživel v poklju, tudi pred meseci se je njegova bolezen tako razvila, da so ga morali prepeljati v bolnišnico. Kauffmann je bil na Danskem izredno priljubljen in spoštovan, prav zato pa je njegova smrt spet vzbudila večje polemike o etičnosti in moralni evtanaziji.

TEKOČI RAČUN ZA PSIČKO JANE

»Saj jih zgodilca v Angliji verjetno ne bo nikdar znanjalo. Toda danes se ne bi ustavili pri tistih sentimentalnih in zelo pogostih o pesih, do katerih se lastniki hočejo ločiti, ker jim ne morejo več s dostojno vzdrževati in negovati in iščejo zato shume osebe, ki naj im prevzame njihove ljubljence in jim vszgotovlje lagodno življenje do naravne smrti.«

Ustavimo se pri tistih, s katerimi Angliji dokazuje, kako psi nikakor niso navadne živali, pač pa živa bitja, ki so po svoje zelo podobna ljudem. In to zlasti s svojimi reakcijami, čustvi, slabostmi in celo napakami.

Tako je te dni na dnevnem redu zgodilca o bokserju Bioku Turpinu, ki živi v tradicionalni angleški točilnici sprobuv, v katero je menda nekdo pogosto zavil njegov človeški soimenjak, romantični bandit Dick Turpin. Angličani imajo radi duhove in tako je povsem razumljivo, da v tej točilnici vsako noč straši duh pokojnega roparja. Toda nekateri Angličani se tudi bojijo duhov in tako je tudi strah obiskal njegovega dvojnega soimenjaka. Lastnik točilnice mora zato dajati svojemu psu vsak večer precej močno dozo pomirjavalnih sredstev, da lahko potem mirno prespi noč, pa naj duh straši ali pa ne.

Čudovito krilano psičko Jane, pri kateri celo največji strokovnjaki ne bi mogli reči, kaj je pobrala od kakor pasne, pa so našli skoraj zmazano v neki ulici v Peterboroughu. K življenju jo je pomagal samo s konjacom. Psička je sicer okrevala, toda vabila se je piljati. In to tako hudo, da je moral njen lastnik, neki Jackson, javno razglasiti, da ne odgovarja za dolge, ki jih bo njegova psička morebiti naredila v gostinskih lokalih. Zakaj psički je prišlo v navado, da zavija večkrat na dan v lokale in potem, če je pravčasno ne odpodijo ali pa če so gostje dobre volje, prazni vse kozarce, ki jih najde na mizi, pa naj je v njih pivo, konjak, whiskey ali šampanjce. Zadrlež je ta pasja razvada stala Jacksona kar deset tisoč dimarjev: gostje so zahtevali novo piljaco, gostilničar pa je poslal račun zapilca kar Jacksonu. Tako so se odločili, da bo psička odšel preživljata večere kar doma. Toda Jane je tako tulila, da so ji le morali dati štiri stekleničke piva in dvojni whiskey. Potem so ugotovili, da ima psička v enem izmed barov za svoj tekoči račun, ki se daka Jacksona, da ga poravnava. Toda psička je vseno boljše kot marsikateri človek, ugotavljajo s ponosom Angličani. Vse za svojo mero — če je tako skoraj neskončna, toliko bolj pohvalno za Jane — in še vedno se je vedla dostojno in našla sama domov.

NAJLEPŠE SO NORDIJSKE

Najlepšo Evropejko je svetika mednarodna žirija letos volila v Libanonu, v beirutskem Casinu. Potem ko so kandidate — vsega jih je bilo sedemnajst — predeležirali, kot to velevajo pravila takih tekmovalij, v večernih oblekah po lastni izbiri in v enakih kopalnih oblekah — letos so bile sinjedome barve — se je komisija umaknila in šele po nekaj urah prišla na dan z odločitvijo. Ži se je komisija umaknila in šele po nekaj urah prišla na dan z odločitvijo. Ži se je komisija umaknila in šele po nekaj urah prišla na dan z odločitvijo.

Grmade v mehiški vasi

Za sedaj je še težko z gotovostjo reči, kaj se je pravzaprav zgodilo v majhni mehiški vasi Yerbabuena. Veliki dnevnik »Ultimas Noticias« je objavil vest svojega dopisnika, ki je poročal, da je v tej, nekje v Severni Mehiki izgubljeni vasi, župnik izzval s svojo pridigo pravo versko blaznost. Zahteval je namreč, da se Hector Arias in Celina Saldana, edina vaščana, ki sta živela na koruzi, javno izpovesta, spokornita, vrmeta v naročje matere cerkve in uboga župnikove nasvete. Mehiški dnevnik je poročal, da je župnik hotel opozoriti vse omahljive vernike in da je prav zaradi tega v svoji pridigi spodbudil najhujše verske fanatike, naj ujamejo oba »prešušnika«. Rečeno — storjeno, toda grešnika se nikakor nista hotela spokorniti in javno sta izjavila, da sploh več ne verujeta. To pa je povzročilo izbruh prave verske blaznosti. Vaščani so si takoj porazdelili delo. Nekaj jih je napadlo strašniske postaje in takoj razorožilo narednika ter njegova edina dva policaja, drugi so šli spreči okrog vasi, tretji pa so hitro pripravili grmade in na njej sežgali nesrečni par. Toda kljub stražam je enemu izmed vaščanov uspelo, da je zbežal v sosednjo, nekoliko večjo vas in tam zaprosil za pomoč. Tako so proti Yerbabuenu takoj odhiteli vsi policaji in še manjši oddelek federalne vojske. Toda pomoč je prišla prepozno. Ko so prvi policisti iz Villigrana prihiteli v vas, je grmada samo še tlela, oba nesrečnika sta bila že mrtva, nekaj sto kmetov in kmetica pa je kličalo na glavnem trgu pred cerkvijo in histerično tulilo v nebo. Toda norosti še nikakor ni bilo konec. Vaščani so hitro pregnali prve policiste, odhiteli domov, se oborožili z lovskimi puškami, sekirami in noži in se še tja pozno v noč upirali policistom in federalnim vojakom. »Ultimas Noticias« poročajo, da je bilo tedaj, ko so sile reda končno zagospodarile v vasi, že enajst mrtvih in dvanajst hudo ranjenih. Mrtva sta bila seveda tudi oba nesrečnika, ki so ju postavili na grmade, kmalu pa je umrl tudi duhovnik, za katerega mnenj časniki, da je nenadoma znorel. Toda temu neuradnemu poročilu o grmadi v vasi Yerbabuena je že naslednji dan sledila uradna inačica, ki se precej razlikuje od prve. Tudi po njej sta sicer končala na grmadi možki in ženska in v boju meščopolčiju iz Villigrana in nekaterimi norimi vaščani je tudi po tem poročilu padlo devet ljudi, toda povsem novo pa je to, da po uradnem poročilu tragedije ni bil kriv vaški župnik, pač pa neki vaščan, ki je zase trdil, da je »živi bog«.

Menda sta dva glavna krivca brata Margarito in Isidoro Hernandez že v zaporu in tako uradna inačica temelji že na prvih zaslišanjih.

Margarito in Isidoro sta s svojim bratom Cayetahom in Satonosom ustanovila neko skrivnostno versko sekto, ki je s svojim »čarovništvom« terorizirala vsa vasa. Iz uradnega poročila se ni moč zvedeti, zakaj se je »živi bog« Cayetano Hernandez pravzaprav odločil, da s prvolitvijo svojega brata Margarita žrtvuje na grmadi njegovo ženo Celino Saldana. Zensko so vrgli na gorečo grudo, potem pa ujeli še Hectorja Ariasa, povsem nedolžnega vaščana, in še njega vrgli v ogenj, da bi s svojo smrtjo »oživil« sežgano žensko.

Ker nova žrtev ni imela pričakovane učinka, so štirje bratje hoteli vreči na grmade še nekoga drugega vaščana. Toda le-temu je v zadnjem hipu uspelo, da jim je pobežal, za njim je zbežala iz vasi še njegova družina, ki je potem obvestila policijsko poveljstvo v Villigranu. Medtem ko je policija hotela na pomoč, je eden izmed vaščanov ubil Cayetano, njegov brat Santos pa je uspel prepričati nekaj članov sekte, da je treba maščevati »živega boga«, in tako se je pričel pokol, v katerem je izgubilo življenje šest ljudi. Tudi policijo so pričakali s streli iz pušk. Santos je z bratom in nekaterimi puščkarji ni pustil v vas. Med tem bojem je izgubil življenje tudi Santos in eden izmed policajev.

Obe inačici krvavega dogodka v mehiški vasi se torej precej razlikujeta. Verjeti bi bilo pač treba uradni, toda leta se po svoje zdi veliko bolj neverjetna kot tista, ki jo je objavil mehiški dnevnik. Vasica sama pa je tako ločena od sveta, da se nikomur ne ljubi preverjati. Toda naj je bil potek tragedije tak ali drugačen, vsroka ostaneta vedno ista: zaostalo in verska blaznost, ki je mehiški državi kljub vsem prizadevanjem v zadnjih petih desetletjih še ni uspelo pregnati iz najbolj odmaknjenih krajev velike države.

to se pripeti samo...

... V SALISBURYJU: Ko je igralc golfa iškal izgubljeno žogico, je v visoki travi odkril fazanje gnezdo. Fazanka je sedela na jajcu in dveh žogicah za golf. Možak ji je pustil to veselje.

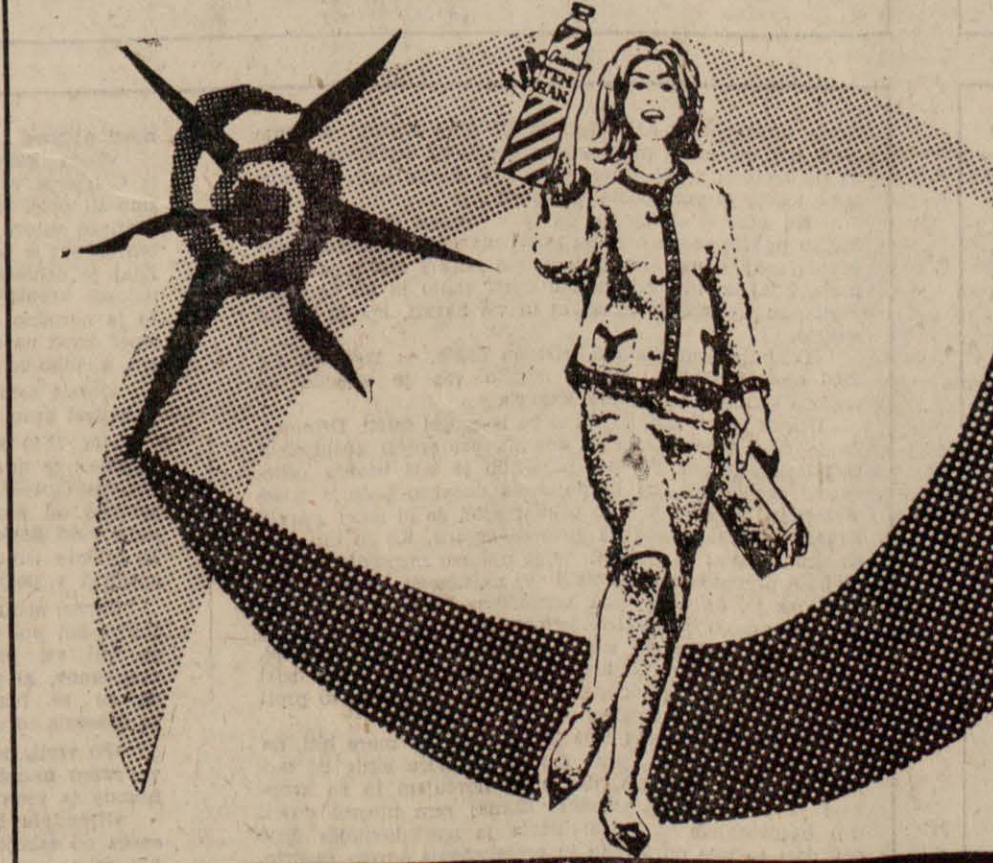

... V ZDA: Domiselni trgovci so začeli prodajati copate z vgrajenimi žarometki za nočne priložnosti. Navzlic temu, da je novost še draga, povpraševanje zelo hitro narašča.

... V DOVRU: Ravnatelj turističnega društva v tem mestu prejema iz Amerike številna naročila za nenavadne spominkne. To so steklenice z vodo iz Kanala, ki so letos v Ameriki prava moda.

KREMA IN TEKOČINA

TEN-SAN

NA MORJU — NA JZERU — NA REKI — V PLANINAH

vam pomaga TEN-SAN, da boste pravilno porjaveli, hkrati pa se izognili številnim kvamnim vplivom, ki se pojavljajo pri sončenju n. pr. pojavljanju gub.

Za sončenje uporabljajte tudi vi TEN-SANI

TEN-SAN so raziskovali na kliniki.

NOČ BREZ KONCA

»Prav zato sem vas vprašal,« sem odvrnil.
»Na voljo seem vam.« Vstal je. Po višini me je močno presegal. Človeček s pragošto kratkavo in škotskim sukniščem je bridko zastokal.

15 ta-ta-ta, ko ji je tresočee se koleno udarjalo obnjo. »Grem ponje.«
Joss je zlezal skozi vetrobran in odšel po zločljiva nosila. Medtem ko smo ga čakali, sem stopil k izhodnim vratom za pilotsko kabino in jih skušal odpreti z udarci z gasliško sekuro.

16 In res so tekli, gnani od ledenega vetra, ki jim je pihal v hrbet. Nekaj časa sem jim svetil z lučjo, a kmalu me je Balto prehitel in se pogumno pogljal v temo. Bil sem dovolj pameten, da sem ga pustil ravnati po volji.

nekaj svitkov obvez in topla oblada, ki smo jih bili ta dva dneva posedli.
Deset minut kasneje smo bili znova v letalu. Kljub izolaciji je temperatura v glavni kabini že padla najmanj za petnajst stopinj in skoraj vsi so sklepetali z zobmi, dva pa sta krepko tleskala z rokami, da bi si jih ogrela.

17 Presenečena me je hladno pogledala, kot da bi ji kaj nedostojnega predlagal, a ni utegnla odgovoriti, kakaj starejša gospa je ponovno posredovala.
»Jaz ostanem z vami. Silno rada pomagam.«
»Dobro...« sem negotovo začel, a me je takoj prekinila.

»Helene? Ljubko ime.« Način, kako ga je dekletko izgovorilo, je to samo potrdilo. »Nisi Angležinja, mar ne? Američanka?«
»Nemka sem, gospa.«
»Ne kličite me gospa.« Ves, res dobro govoriš angleško. Nemka, kaj? Morda z Bavarske?«

18 st in dobronje, ki jo je skušala skriti pred ljudmi z ostrim jezikom. Marie LeGarde je bilo v gledališkem svetu eno izmed resnično mednarodnih imen.
»Da, da, vidim, da poznate moje ime.« Marie LeGarde se mi je nasmehnila. »A kako vendar poznate moje ime?«

III. POGLAVJE
PONEDELJEK: 2-3h ponoči
Minilo je pol minute, preden sem mogel spregovoriti. Ko sem sledil odprti usta, je bil v popolni tišini, ki jo je prekinjalo le nenehno klopotanje vetromera zgoraj nad nami, moj glas globok in nenaraven.

19 k steverdasi in niti njen blede obraz in skesan pogled nista mogla pomiriti moje jeze in, odkrito povedano, strahu. »Torej se je raztresel po vaši zaslugi?«
»Povedala sem vam. Žal mi je. Jaa... pravkar sem nameravala poklekniti poleg Jimmyja...«
»Koga?«
»Jimmy Waterman... drugi častnik. Jaz...«
»Drugi častnik?« sem se začudil. »Telegrafist, ste hoteli reči?«

20 da) nadaljeval s vprašanji, pač pa mnogo izgubil. Radio je bil uničen. Pika in konec.
Brez besede sem se obrnil, obsel na žeblice na steni kočuh iz karibujevega krzna, si snel očala in rokavice ter se obrnil k možu z rano na glavi.
»Naj malce pogledam vašo glavo in roko: ali veste, da imate kar precej zoprn rez na čelu? Joss, pozabi za trenutek na radio. Daj nam prej kava, obilo kave.« Obrnil sem se k Jackstrawu, ki je prihajal po stopnicah in se zastrmel v razbiti radio. »Vem, Jackstraw, vem. Pozneje ti razložim. Ne da bi bilo kaj dosti znano, kako se je zgodilo. Bodi dober in prinesi nekaj praznih zabojev iz rova za zalogo. Za sedeže nam bodo. In tudi steklenico žganja. Res nam je potrebno.«

20 obenem s svojim mirnim, izbranim naglasom. Bil sem skoraj prepričan, da je študiral na Ivy League Collegeu. »Imate še kaj povedati?«
»Da. Mislimo — popraviljam: mislim — da ste bili z našo steverdso bolj ostri, kot bi bilo potrebno. Saj vidite, v kakšnem stanju je ubogi fant. Res je, vaš radio je še na kose, ves iz sebe ste zavoljo tega, razumem vse to, toda takega razburjenja je ne bi bilo treba.« Glas mi je ostal miren, zvok skoraj ravnodušen. »Radijski aparati niso nenadomestljivi. Tega vam bomo nadomestili, objubljam vam. Kvečjemu čez deset dni boste imeli novega.«
»Zelo ljubezljivo,« sem suho odvrnil. Končal sem z obvezovanjem glave in se slednjič zravnil. »Ponudba, ki ni zametavati, toda nekaj ste prezrli. V teh desetih dneh utegneta biti mrtvi in trdi. Čez deset dni utegneta vsi umreti.«

21 naglo nadaljevala: »Ali Hofjökull? Reči hočem, da smo leteli bolj ali manj proti severovzhodu od Ganderja in sta to na Islandu v tej smeri edini dve snežni polji ali ledenika, kakor ju po hačete imenuvata...«
»Na Islandu?« Menim, da je v vsakem izmed nas nekoliko podeželskega bahača, kakaj nikakor se nisem mogel odreči svojih viog. »Na Islandu ste rekli?« Molče je prikimala. Zdalj so bili vsi pogledi uprti vanjo in ko ni odgovorila, so se zapletli vame, in to vsi hkrati, kot bi obrnil stikalo.
»Island?« sem ponovil. »Drago deklet, ta trenutek ste 2300 metrov visoko, malce nemilo vas je treslo in se zdela, da je bil tak, kot bi si ga je mogel želeči. Dvomim, da je celo Marie LeGarde dosegla pri svojih poslušalcih bolj laskev uspeh. Po tem poljasnilu je bila beseda odreventi nezadostna, da bi pojasnila duševno počutje presenečen. Nemara bi bilo primernejše, če bi rekli narilzirani, zlasti še glede na govorne organe. Ko so bili spet zmogli sklepetati in govoriti, se je njihovo razpoloženje, kot je bilo predvidevati, izražalo v najslabših nejevernosti. Zdelo se je, da hoče vsak nemudoma povedati svojo misel, toda mojo pozornost je pritegnila steverdasa, ki se je prerinila naprej in me zagrabila za zavihke pri jopi. Opazil sem pobisk diamantnega prstana na njeni roki in spominjam se nedolicenega občutja, da je bilo to proti predpisom letalske družbe.«

21 nosti njihove nmanjosti. Takoj nato je izbruhnilo iz nje: »Toda kako... kako je to mogoče? Leteli smo iz Ganderja v Reykjavik. Grönlandija... saj nikakor nismo šli proti tisti strani. Imeli smo avtomatičnega pilota, radijske valove... in vsake pol ure kontrolo iz letalskih baz. O, saj je nemogoče, nemogoče! Zakaj nam to pravite?« Zdalj je drhtela, ne vem, če zaradi mraza ali živčne napetosti: krepki mladenič z naglasom Ivy League Collegea je bil nerodno objel okrog ramen. Pri tem sem opazil trpeč izraz na njenem licu. Nekaj jo je moralo zares boleli, a lahko bo počakalo za pozneje.
»Joss!« sem poklical. Dvignil je pogled od peči, kjer je nalival kavo. »Povej našim prijateljem, kje smo.«
»Na 72,40 stopinjah severne širine in 40,10 vzhodne dolžine,« je mirno dejal Joss. »Petsto kilometrov od najbližjega človeškega bivaljšča. Sedsto petdeset kilometrov severno od polarnega kroga. Približno tisoč tristo kilo metrov od Reykjavika in tisoč sedemdeset od severnega tečaja. In če kdo temu ne verjame, predlagam, naj gre malo na sprehod v poljubno smer; bomo videli, kdo ima prav.«
Mirna, stvarna Jossova razlaga je bila vredna najmanj toliko kot pol ure razlaganja in dokazovanja. V trenutku so bili vsi prepričani in spet jih je presenetil val problemov, ki so terjali odgovor. Dvignil sem roko, kot da bi se hotel braniti pred poplavo vprašanj, ki so deževala od vseh strani.
»Po vrsti, prosim... čeprav ne vem prav nič več kot vi, razen morebiti ene same stvari. Prepaj pa... kavo in brandy za vse.«
»Brandy?« Mlada petična gospa se je prva polastila enega od zabojev, ki jih je Jackstraw prinesel, da bi nam bili za sedeže, in zdaj je zrla navzgor izpod lepo usločeneh obrvi. »Ste zares prepričani, da je to pametno? Ton njenega glasu je dal vedeti, da skoraj ni bilo dopustno dvomiti o njenem mnenju.

JEČI PRAVIJE

DOČI IN SIV

Jamie je bil star dvajset let in ozkih ramen. Božal se je po boleči podplutbi od prejšnjega dne in gledal očeta. Polem je rekel: »Očka, danes smo bili na policijski postaji.«

Matt Corrigan ga je črno pogledal in se nagljal bliže k radijskemu zvočniku. »Sesta dirka: vodi Blisk pred Črno puščico in Tikom.« Tiho je zaklel in segel po novi steklenici piva.

Jamie se je presedel. »Na policiji sem videl tvojo sliko, očka.«

Matt Corrigan je počasi dignil glavo.

»Gospodična Tompsonova je danes dopoldne pe-ljala cel razred na ekskurzijo v glavno policijsko postajo.« je poročal Jamie. »Neki moški v uniformi nam je vse razkaval, marico in teleprinter in še cel kup drugih stvari.«

Mattov obraz je bil brez izraza. »Kaj je bilo z mo-jo sliko?«

»Vsega je na steni sredi cele vrste podobnih. Prav-zaprav sta bili dve trojni slike: ena te je kazala od s-predaj, druga pa od strani.«

Mattove velike roke so se razprle, potem pa se s-pet sklenile. »Pridi sem!«

Jamie se je obotavljaj. S prstom si je spet po-temlil po podplutbi. Učiteljica je hotela vedeti, ka-ko sem jo stalni. Pa ji nisem tadel. Rekel sem ji, da sem padel po stopnicah.«

»Pusti zdaj to. Je še kdo drug videl sliko?«

Deček je odkimal. »Ne. Drugi sploh niso gledali t-jas. Jamie je skušal kaj razbrati z očetovega obra-za. »Slika so morali posneti že pred leti. Takrat se nisi imel brkove, pa tudi plešast še nisi bil. Vendar pa dobro vem, da je bila tvoja.«

Matt je potegnil dečka k sebi. »Si s kom govoril o tem?«

»Z nikomer. Častna beseda.«

Mattova roka se je krčevito stisnila v pest. »Nikomur ne smeš povedati o tej fotografiji, si razumel, Jamie! Zapomni si to!«

Jamie je zamikal in prikimal. »Za domačo nalogo moramo napisati, kaj vse smo videli na policijski postaji. Jaz pa sploh ne bom omenil tvoje slike.«

Oče je hotel odpreti novo steklenico piva, vendar se je premislil. Naglo je vstal in odšel v kuhinjo.

Jamie je stopil za njim in ga zaugledal, da je vzel iz hladilnika steklenico whiskyja. Matt si ga je na-tiložil za tri prste v navaden kozarec in na dušek iz-pil. Spet je natočil do polovice in odšel s kozar-cem v sobo.

Deček je stopil k hladilniku. Zagledal se je v steklenico whiskyja, v vrsto pisanih steklenic, v pol prazno konzervo masla in pol funta sira. Počasi je zaprt vrata hladilnika.

Namažal si je kos kruha in sedel k mizi. Počasi je s-pnehl in se gugal na zadnjih nogah razmaječnega stola. Pogled mu je blodil po kuhinji od obločene-ga lijaka do odprte kredence s policami, na kateri-h je bila neuverljivo zložena »oskrbljena posoda, do mrazega plinskega štedilnika in pole žarnice pod stropom. Zalostno je stopil k pipi in popil kozarec vode. Potem je počasi šel v sobo.

Matt je čepel na robu zapakane zelenega na-sljončaja.

Jamie si je obliznil suhe ustnice. »Kaj je to umor, očka?«

Mattove oči so se nevarno zasvetile.

»Frankiejev očka nič ne porabi na konjskih stavah. Tudi pije ne. Samo od časa do časa steklenico piva. Mislim, da je v tem razlika.«

Matt je spet naredil požirek. »Ob osmih se od-peljeva.« Potem je za hip pomislil. »Ne, ob devetih.«

»Kdaj pa se vrneva?«

Matt se je zasmel, vendar ni bilo videti, da se mu kaj zdi smešno. »Boš že videl.«

Jamie se je zastrel v očeta. Potem je počasi re-ke: »Danes sem napisal oporoko.«

Očetu je nasmeh nenadoma zledenel. »Oporoko?«

»Dobili smo domačo nalogo.« je razložil Ja-mie. »Napisati moramo spis, kaj bomo postali, ko bomo veliki. Poleg tega pa moramo obiskati neko-ga, ki že opravlja poklic, ki smo si ga izbrali. Skle-nil sem, da bom odvetnik.«

Matt ni rekel ničesar.

»Danes po pouku, saj veš, po obisku na policijski postaji, sem obiskal odvetnika in sem se z njim pogovarjal. Povedal mi je, kakšne posle opravlja. Pri tem je nanesa beseda tudi na oporoko. Rekel sem, da bi tudi sam rad napisal oporoko. Vprašal sem ga, koliko stane. On pa se je zasmel in mi rekel, da je zame brezplačno.«

Pogledal je očeta. »No, saj nisem napisal prave oporoke, saj še nisem napisal, kar bi lahko komu zapustil. Potem sem pač nekaj napisal in rekel: Tako, to je moja oporoka. Pravzaprav je bilo bolj nekakšno pismo. V njem sem nekoliko namerjal, veš, da za-sluziš več denarja kot Frankiejev očka in da si tako znamenit mož, da imajo celo tvojo sliko na policijski postaji.«

Matt je od jeze šinila kri v glavo.

»Pa nikar ne skrbi zaradi tega, očka.« je bistro dostavljal Jamie. »Odvetništvo moje oporoke sploh ni prebral. Nisem mu pustil, ker bi sicer videl, da sploh ni prava oporoka. Tako jo je preprosto započ-tal in spravil na varno. Saj je tako ne bo odprl, razen če ne umrem ali se mi zgodi kaj drugega. Seveda pa ne mislim umreti.«

Matt je planil vanj. »Zaš, ti smrknec umazan! Vse skupaj si si izmisli! Ta hip.«

Jamie je molčal. Matt ga je zgrabil za suknjče. »Kako se piše tisti odvetnik?«

»Ne vem, kako se piše. Niti tega se ne spomi-njam, kje je njegova pisarna.«

Oče mu je zagrozil s pestjo. Jamie je prebledel, vendar ni povesil pogleda. »S tem me ne boš pristilil, da bi se spomnil, očka. Z ničimer me ne mo-reš prisiliti. Prav vseeno je, kaj misliš storiti z me-noj, tega se enostavno ne morem več spomniti. Tu-di če me ubiješ.«

Matt je strmel v svojega sina. Čez čas je njegov prijem počasi popustil.

Jamie si je poravnal suknjče. Na ustnicah se mu je prikazal rahel smehljaj. Govoril je tiho, vendar je bil njegov glas poln groznice: »Tukoj boš nehal zapravljati denar za stave. Takoj. In nehal boš piti. In to takoj. Naročila bova novo poštništvo.«

Stopil je k vratom, potem pa se je obrnil. »Še nekaj sem se spomnil. Potrebujem nov suknjčič. Oči, so se mu zasvetile. »Saj mi ga boš kupil, kaj, očka?«

PREVEDELE JOZE STABEJ
ILUSTRIRAL ACO MAVEC

Izidi zadnjega zrebanja nagradnega natečaja

»PLAVI RADION — ČUVA, NAGRAJUJE IN UGODNO PRESENECA«

- Stroje za pranje perila »GORAN-EKA«, prejemajo:
1. Peleš M. Alija, Modriča, »Trgopromet«
 2. Goršek Nada, Beograd, Francuska 32-A
 3. Kis Vera, Subotica, Subote Vrliča 1
 4. Živković Katica, Gevgelija, Ul. Nako Vardarski 5

- Električne štedilnice »RECORD«, proizvodnje »GORAN-EKA«, prejemajo:
1. Brarič Dragica, Postojna, Kolodvorska 14
 2. Golik Ruža, Zagreb, Savska 31, »Ognjen Prica«
 3. Perović Olga, Beograd, Franca Rozmanja 68

Električne likalnice brez regulatorja »ELEKTRON«, Samobor, prejemajo:

- Kuk Nada, Koper, OF-4 — Hallmič Majda, Maribor, F. Mekzova 4 — Ferš Marica, Hajdina pri Ptuj, Druženci — Glušić Erika, Velenje, Pesje 56 — Ivanc Rozika, Buče, Sedlarjevo 11 — Slavec Vida, Stahovica, Crna 18 — Prodnik Cilka, Jesenice, C. Tavčarja 12 — Urh Francka, Bohinjska Bistrica, Koprivnik 26 — Uršnik Jozefina, Maribor, Tomšičeva 7 — Istenič Anica, Rakek, Slivice 24 — Medvesek Mira, Celje, Cuprijska 9-a — Dakskobler Slavka, Idrija, Trg M. Tita 7/3 — Tomše Stefka, Stara cerkev pri Kočevju, Mlaka 24 — Ivanka Sonja, Kamnik, Kovinarska 33 — Hočevar Fani, Hranstnik 176 — Jordan Slavica, Ribnica na Dol., Gorenja vas 12 — Gorenc Ivica, Raka pri Krškem — Dolanc Jože, Trbovlje, Trg Fakina 10 — Kordić Nada, Cernomej, Padlih borov bb — Rajs Ivanka, Ravne na Koroškem, Ob Suhu 18 — Rajsar Ana, Kočevje, Trg 3. oktobra 18 — Petrin Pavla, Rečica ob Savinji, Sp. Pobrežje 13 — Križanec Angela, Rogatec, Dobovec 1 — Grum Zdenka, Stora pri Celju 121 — Brežnik Ivanka, Celje, Kidričeva 18 — Golobič Milka, Skofja Loka, Mlinška 14 — Gorički Vida, Maribor, Vrbanška 28-I — Master Dragica, Velenje, Solaška 22/b — Fertin Silva, Medvode 22 — Petrovac Nevi, Medvode 110 — Levpušek Fani, Trbovlje, Kolonija 1 maja 23 — Mlakar Tončka, Celje, Zagarjeva 15 — Stalcer Metka, Ptuj, Jadranska 8 — Gašper Kristina, Senčur pri Kranju 142 — Grešak Bernarda, Laško, Rečica 85 — Sereg Anica, Ljubljana, Koštrjeva 15 — Zakrajšek Milka, Ljubljana, Pokopalniška 13 — Kuna ver Marija, Ljubljana, Bičevje 41 — Lotrič Danica, Ljubljana, Hrvatski trg S-2 — Batistič Režka, Ljubljana, Podmilščakova 22 — Panič Marija, Ljubljana, Crtomirova 3 — Lovrenčič Marija, Ljubljana, Jakšičeva 3-2 — Derganc Marija, Ljubljana, Bovidova 5 — Kuret Lojz, Sežana, Pinka Tomažiča 1 — Petrovič Albina, Postojna, Naselje B. Kidriča 6 — Kolar Terezija, Mežica pri Prevaljah, Polena 23 — Ledenic Milica, Sočnanj, Glavni trg 6 — Hočevar Marija, Domžale, Detelova 2 — Tišler Tončka, Litija, Ponoviška cesta 8.

2448 udeležencem smo podelili tolažilne nagrade.

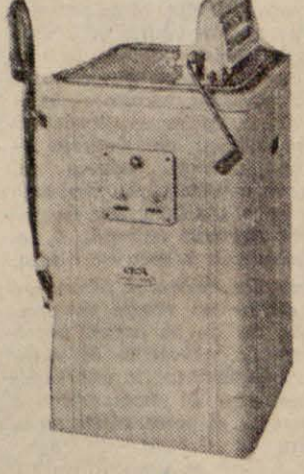
Potrošniki »PLAVEGA RADIONA«!

Pošiljajte še vnaprej odrezke »Plavega radiona« z natančnim naslovom na hrbtni strani vsakega posameznega kupona.

Vsak odrezek vam omogoča, da postanete tudi vi srečni dobitnik.

Izide naslednjega zrebanja bomo objavili 10. julija 1963.

Imena dobitnikov električnih likalnikov iz Hrvatske so objavljena v »Vjesniku u srijedu«, iz Bosne in Hercegovine v »Oslobodjenju«, iz Srbije in Črne gore v »Politikic in iz Makedonije v »Novi Makedonija«.

GLAS PO TELEFONU

Zazvonilo je ostro, iznenada. Zdolgočasno no sem prijel slušalko in pomislil, da ljudje nima jo usmiljenja do sočloveka. Ravno-kar sem vzdignil skodelico s kavo k ustom, pa sem jo moral odločiti. Navsezadnje bi bilo lahko vsakomur jasno, kdaj je čas odmora v podjet-jih.

»Halo.« je rekel zvonec glas onstran šice. V školjki sem začutili sopenje, kakor bi jedro mlado dekletce zatajevalo dah in čakalo, kdaj bodo odjeknile v njej pričakovane besede. To mi je razkldilo nevoljo in z mladostnim, ponarejenim in zapeljivim glasom sem rekel: »Halo? Kdo kli-če?«

»Kaj nisi — ti?« je vprašalo onstran.

»Seveda sem, sem odvrnil. »Kaj ne sišiš?«

»Ne nortuje se, vi tepec.« je udarilo vame kot grom in stisla se tresčila na vilice. Zarezal sem se in s posebnim slastjo posrebel svojo kavo. Vse čas odmora sem se nehote smehljaj, za-kaj bilo je zabavno, kot je sploh s temi telefon-kiimi zvezami zabavno prav tedaj, kadar potre-buješ zvezo zelo nujno.

»Danes ste dobre volje.« je rekla tajnica. Pogledal sem jo in videl, da je pomladansko napravljena, razpeljiva in prijetna. Povesila je oči pod mojim očenjujčim pogledom in odfrlela iz so-be. Skomignil sem z rameni, imel nekaj svojih misli in se nato spet lotil dela.

Potem je znovič zvonilo. Odgovarjal sem in pro-ti poldnevru je nastopilo zatišje. Toda ne za dolgo. Mahoma je znovič zvonilo, me vzkramilo in stegnil sem roko z isto nevoljo kot dotlej. Potem sem zaslišal: »Halo? Si ti?« Kajpak, tisti mladostni glas, ki je bil nestrpen in neugnano nabit s srdom.

»Sem.« sem odvrnil za spoznanje boljše volje, ne, zmerom bolj razpoložen, zdaj vključen v igrico.

»Pa zakaj se prej nisi oglasil? Neki tepec, ki se mu po glasu pozna, kako starostno sklerotičen je, se je norčeval iz mene. Bila sem besna. Ni-sem te mogla doklicati.«

»Ni se ti treba razburjati zaradi tega, draga.« sem rekel in čutili, kako mojim štirim in pol križem dobro dene, da me zamenjujejo s ka-kim mladičem.

»Takšen si zmerom. Zato te ne morem najti, ni te o pravem času na zmenke, povzročaj mi kup nepotrebnih skrbi. To se mora nehati. Kako naj kaj o pravem času opravim, če ne maraš so-delovati kot je treba in kot se spodobi.«

»Oprost,« sem ponižno rekel in hvalil boga, da imam doma ženo, ki mi nikoli ne telefonira, pa hčer, ki ji pri dvajsetih letih te naprave sploh ni mar. Zdaj je lahko ugovorim, kakšna neprecen-ljiva sreča je to. Revež pa nimam vse dopoldne miru.

»Nujno bi potrebovala nasvet.« je govoril glas naprej. Torej sta poročena? sem razglabljaj. Za zdaj še nisem mogel ugotoviti, kako in kaj. Lahko tudi ne bi bila.

»Ja?« sem vprašal kolikor mogoče brezbrilno. Takoj je začutila in se vznemirila: »Kaj ti je ven-dar? Če moram že doma prenašati tako nezani-manje za vse, kar mi je pri srcu, ni treba da ti...« Čutiti je bilo, da bo vzrojila.

»Poslušam.« sem zabrudnil in tedaj je nadalje-vala: »Saj veš, kako je pri nas vse starokoptno. Moram se torej pobrigati, da jih potegnem, ne da bi to lahko odkril. Torej mi svetuj, kaj naj storim.«

»Kaj naj storim,« sem počasi mislil. Saj nisem pravnik, sem si tiho rekel; vsega je moral biti tu moj nabriti pravni referent, ki zna vselej bil-skoma najti tisto pravo. Toda slušalka ne mo-rem odločiti kar tako meni, nič tebi nič in reči deklet, naj počaka, dokler se ne zmenim s strokovnjakom. Raven tega niti ne slutim, o čem bi se rada posvetovala.

»Obupala bom.« je prišlo od onkraj. »Postal si hladan in medel. Najbrž te je strah kakršne

koli odgovornosti. Bojš se, seveda, iz razumljivega razloga. Podrejen si mu, odvisen od njega, stra-hopeten si, provtarjaš se...« In slušalka je znovič tresla na vilice, potem ko je bilo še slusati, da mora človek obupati.

Nagrabil sem ženo. Očitno je bila ženska na roko lahko presodil, da se dogovarja s pod-rejenim uslužbenecem svojega moza za pobeg, pa se ne more odločiti in okleva. Vse bolj se vznemirja, ker je brščas vse pripravila, izlojencev je pa rad zavlekel. Morda sploh nikoli ni mislil resno, samo zabaval se je, dokler ni prišel na lep položaj. V zagati je, tale ženska. Po glasu so-deč je mlada, njen dedec pa je gotovo ostarel in ji ni več pogodu, razumljivo. Lahko si v obupu še kaj napravi, ženske so v takem polo-žaju sposobne vsega.

Položil sem glavo na dlani in priznati moram, da me je zgrabilo nekaj kot strah. Ko bi znal o pravem času spregovoriti, bi ne pogljal ženske na rob prepada. Lahko bi jo rešil. Njena znota bi bila lahko njena rešitev, tako pa zdajje, morda pravkar, odpira okno, da bo skočila v globino. Sokriv bom in vse življenje me mu bi-čilo, čeprav bom nektriv krivec.

Pomladanska tajnica je naglo skočila za vrata, ko sem jo nahrullil, ker je vstopila, ne da bi jo klicali. Moral sem razmiseliti, drugo naj počaka. Edina rešitev je, če bo neznanca še enkrat tve-gala in poklicala. Tedaj se morava vsekarer do-menti za sestanek in potem ji bom vse razložil. Odkrila se mi bo, morda jo pomirim z njeno usodo, ali pa ji kakor žé svetujem.

Doma da so starokoptini; strašno je živeti v jakem oklju. Gotovo jo tast in taška zapirata v sobo, mož ji ne dovolj nikamor. Smrt za mlado žensko.

Nestrpno sem vlekčil cigareto za cigareto. Je možno, da imamo dandanes se take zakone, v katerih je ženska prisiljena napraviti samomor, če se hoče osvoboditi. Se nikoli nisem vprašal žene, kam odhaja in kdaj jo prišla. Ne brigam se, kaj kupuje in kako. Važno je, da skrbi za

otroče, ki jih je treba vzgojiti v poštenjake. Kajti kaj je moja hči druga kot otrok? Še ko bo nastopila službo, bo otrok. Vsaj se nekaj časa. Dokler ji ne najdemo primernega življenjskega sopotnika.

Zadovoljno sem se nasmehnil, ker sam nimam nobenih skrbi. Sicer pa, treba je priznati, mo-ja žena je toliko stara kot jaz in ji take nortuje, kot teje obupanki ne rohjo po glavi, tudi če so ji kdaj. Pravzaprav je kar prijetno imeti ženo srednjih let, ki nima nobenih pretranih čarov raz-en tega, da je dobra gospodinja in mati.

Tedaj je pozvonilo. Se ves v mislih na dom sem nestrpno rekel svoj Halo in vtretje za-slišal znani glas, ki je hladno dejal: »Si ti?« Najbolje bo, če mi poveš naravnost, da si se na-vedel tega skrivnega shajanja in si zavrgel na-črte o naju. Premislila sem o tem dovolj natan-ko. Zadnjici te kličem. Če hočeš, potem svetuj, kot sem te prosila, če ne, bodi odkrit.«

»Draga.« sem ji naglo in skoro ognjevito segel v besedo, »zakaj si taka? Prejle je stopil nekdo v pisarno in nisem mogel govoriti.«

»Kako?« je zasopla, nato zaklicala: »Mar nisi rekel, da si mi dal posebno številko, iz arhiva, kjer si lahko sam in nemoten?«

Pomirilo se, sem zaklical, v bojami, da bo od-ložila slušalko. »Saj je vse v redu. Zmešan sem in ne vem, kaj govorim. Toliko mi je do tega, da bi se umirila. Bil sem naravnost obupan, oči-tal sem si vse mogoče. Najbolje bo, če se najde-va nekje na kakem oglu.«

»Na vašem se ne moreva, bi bilo nevarno: to-rej na drugi strani stavbe. Tam ni nikdar niko-gar.«

Katero stavbo? sem se spraševal, kajti napa-ča zveza mi ne more odkriti ne stavbe ne njene samotne strani. In kako naj vprašam, da ne bo zbudilo sumov?

»Naglo mi povej ulico in številko.« sem glasno rekel, nato pa šepnil: »Zaradi tajnice, da ne bo sumnila, kaj se toliko pogovarjam, ker običajno sem zelo kratke.«

»Kakšna tajnica neki zdaj.« se je vznemirila, pa te povedala ulico in začudeno sem spoznal, da

je to ulica na naši strani. Ta je bila res zmerom samotna in zato so ob vseh večernih urah viseli parčki ob plotu in posedali na stopnicah.

»Čez pol ure bom na mestu. Moram dokončati še nekaj. Sicer pa bi bilo sumljivo, če bi pred eno zapustil urad. Saj poznaš starega.« sem rekel in zardel ob misli, da sekam po samem sebi z grajo, ki so mi jo naprtili uslužbenci že zdavnaj. Bil sem zmeden in rad bi pomislil, kaj je prav-zaprav na stvari. Torej je ta povzročitelj tragedi-je moj uslužbenec, le da je bila zveza stokrat na-pačna. Čudno in nepojmljivo. Toda preden sem utegnil domisliti do kraja, je kot naročen stopil v mojo pisarno naš pravni referent. Bil je bled in slabe volje, kot ga še nisem videl.

»Glej ga.« sem mu prijazno ponudil stol, »kaj pa je danes s teboj? Zmerom si poln življenjs-kega ognja in moči, danes pa kot bi vstal z levo nogo?«

Sedel je na stol tako, da se je z rokama naslo-nil na naslon. Nekaj časa me je gledal, nato pa rekel: »Si razpoložen za krajsjo zgodbo?«

»O.« sem se posall in se ozrl na uro, »za kraj-šo že. Čez čas grem na zmenek — važen, fant moj.«

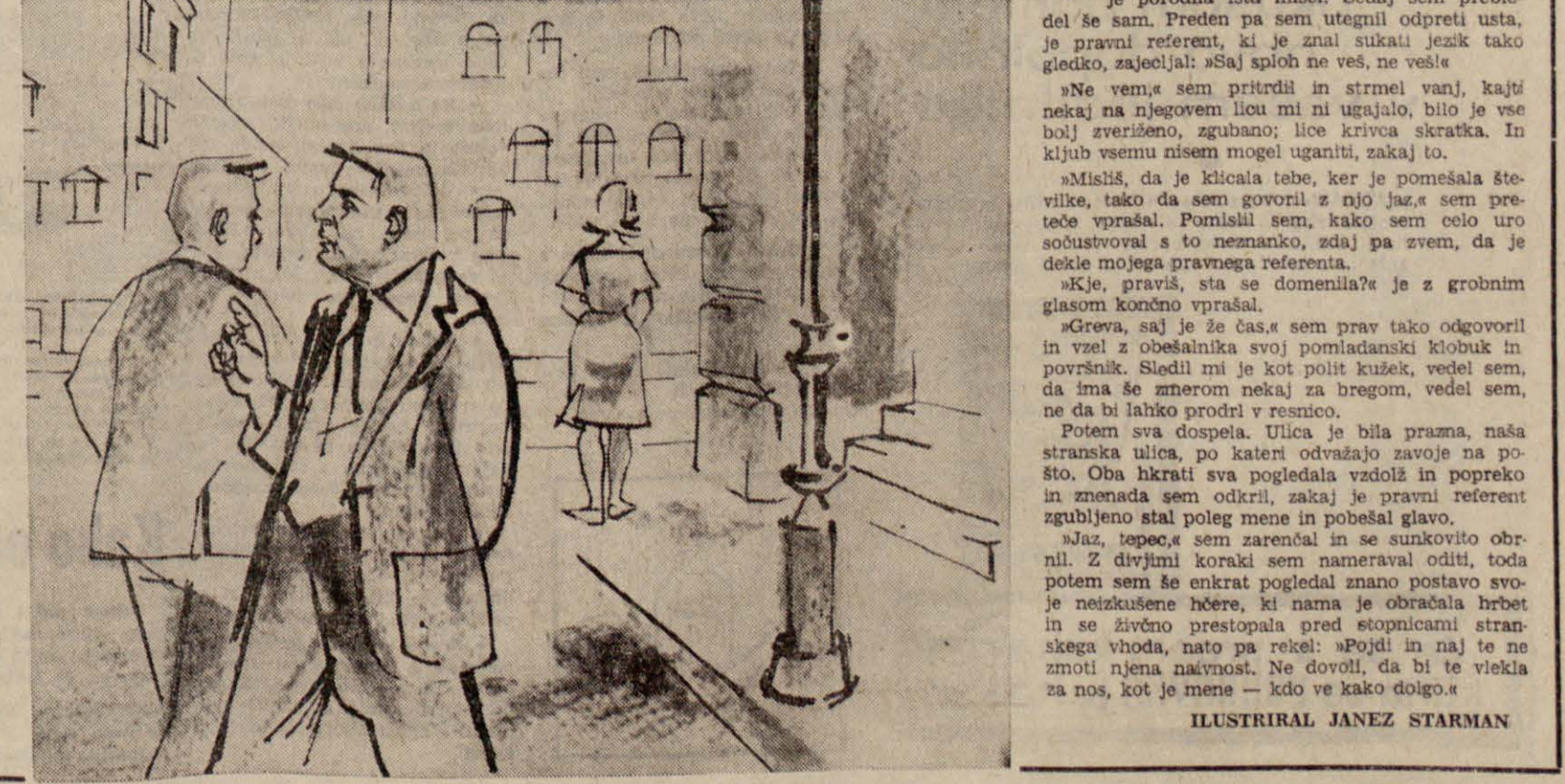
Pogledal me je od strani in zgnajal glavo.

»Ne bi ti pripisal take ve drine. Pazi, da se ne opeč, kot sem se jaz.«

»Pa ne da bi mi hotel govoriti o tem?« sem se začudil. Slovel je kot soliden fant, nikoli ni imel težav.

»Seznanil sem se z dekletom. Postušala je ra-da to, kar sem jaz, gledala filme kot jaz — skrat-ka, siljajo sva se ujemala. Sklenila sva, da se bova danes dokončno pomenila, kako in kaj. Dal sem ji telefonsko številko, ki je v arhivu, in čakal sem vse dopoldne, da se oglasil. In pomislil — ni se. Nikakor ne morem razumeti, kaj se ji je utegnilo primeriti.«

Njegovo lice je prebledelo, postajalo nadvse ne-srečno, tako da se mi je zasmilil. Kar tja v tri dni sem bleknil: »Ali ni čudno, da se je meni pri-merilo nekaj ravno nasprotnega. Telefoniralo mi je deklet, ki ga sploh ne poznam. In to kar tri-krat.«

ILUSTRIRAL JANEZ STARMAN

UMIRJENO REAGIRANJE

Rezki zvonec budilke vas vrže iz spanja. Vsak dan isti zvonec in vsak dan ista panika. Ali pa vas v pisarni šef pokliče po telefonu. Čeprav se to pogosto zgodi, se vedno neločljivo vznemirite. Ali pa drug primer: na cesti zaslišite nenačuden ropot in že brezglavo planete k oknu. In če poštar prinese brojavko, se skoro onesvestite. Avtomobil se vam zde prehitri, filmi preveč surovi, ljubezen preveč tvegana in življenje preutrudljivo. Nepričakovane situacije vas takoj vržejo iz ravnoteže. In koliko napora, preden se spet umirite!

Vedno se zgodi enako: imate občutek popolne praznine. Za nekaj sekund ne zaznavate ničesar. Potem se vaši čuti nekoliko povrnejo: zdí se vam, da gledate skozi meglo in da imate vato v ušesih. V takem stanju se kaj lahko poškodujete, če ste pri kakem delu. Kasneje, ko že dobro vidite in slišite, vam srce nenadoma začne močno biti, po čelu in dlaneh vas oblije pot, vroče vam je, v obraz postanete škrlatne barve, potem pa kar brez prehoda pobledite in mraz vas začne stresati. Noge vas nočejo več ubogati, morate sedeti in ne veste, ali ste bliže joku ali smehu.

Vse te reakcije so posledica adrenalina, hormona, ki povzroča razburjenje. V normalnem stanju nadobistne žleze urejajo njegovo izločanje, če pa se vznemirite, se adrenalin v velikih količinah izloča v obtok. Ta hormon močno pospešuje delovanje srca: povzroča takojšnje skrčenje žil in vpliva na simpatični živčni sistem, od katerega je odvisno dihanje, prebava itd. Njegovo delovanje pa prav tako preneha v trenutku, ker ga razkrojijo organski fermenti. V nekaj sekundah je spet vse v redu.

Posledice delovanja adrenalina so odvisne od vašega temperamenta. Če ste po naravi mirni, vas ne bo vznemirilo že vsako zvonjenje telefona. In celo če vas presenečenje ali strah vrže iz ravnoteže, se boste kmalu zopet umirili.

Če pa ste zelo občutljivi narave, pozor! Ti pretresi uničujejo vašo fizično in moralno uravnovesenost. Živčne depresije, motnje v delovanju srca, čir na želodcu, to je cena, ki jo boste morda morali plačati v kasnejših letih. Napravite ta mali test, ki vam bo pomagal

odkriti stopnjo vaše občutljivosti. Odgovorite na naslednja vprašanja:

1. Ali se vznemirjate zaradi stvari, o katerih sami veste, da so nepomembne?
2. Če se mož ali otroci zakasnijo, ali takoj pomislite na nesrečo?
3. Ali vreme vpliva na vaše razpoloženje?

govorili z da na sedem vprašanj, potem se zelo hitro razburite. Vsekakor se morate naučiti, da boste krotili svoja čustva. Hladnokrvnost je lahko pridobiti. Kako? S popolnoma preprostimi postopki, ki se bodo postavili kot obrambni zid med vami in vsakdanjimi težavami. Morate se urediti, sprostiti o pravem času. To je cilj prve

la, ali pa v pisarni, kjer ste pravkar dobili od šefa ukor. Vdihavajte normalno, za sekundo zadržite zrak in ga potem z vso močjo iztisnite iz pljuč. To napravite le dvakrat zaporedoma, ne večkrat. Potem dihanje nekaj časa tako, da je izdih nekoliko počasnejši kot pri normalnem dihanju.

Četrta vaja: globoko dihanje. Živčni ljudje dihaajo naglo in površno. Kar opazujte se! Morda je to tudi vaš način. Zato poizkusite z globokim dihanjem. Izvajate ga lahko povsod. So tri stopnje. Postavite se v zravnanu, a ne togo držo. Roke naj

vide ob telesu. Izdihnite! Potem vdihnite in odročite roke. Prsni koš se razširi. Večkrat na dan trikrat ali štirikrat tako vdihnite, ne da bi se pri tem preveč trudili. Vdihavajte in izdihavajte vedno skozi nos. Dihajte je neke vrste pisava, ki izdaja vajo napetost. Ritem dihanja je odvisen od vašega razpoloženja. V trenutku, ko se vam zdi, da se boste vznemirili, morate nadzorovati dihanje. Ustavite se in trikrat ali štirikrat globoko vdihnite. Umirili se boste.

Peta vaja: gotovo poznate klasično sprostitev: ležite na hrbet ter sprostite roke in noge ter vse telo, kot bi bili lutka iz cunj. Toda vedno si ne morete privoščiti takšnega oddiha, zato se naučite še delne sprostitve, ki jo lahko izvajate kjerkoli in ob vsakem času.

Če se vam npr. med burnim pogovorom zadi, da se boste vznemirili, posvetite vso pozornost svoji roki! Poizkusite sprostiti prste in dlan. Ta delna sprostitev se bo kmalu razširila na vse telo. Potem poizkusite čutili roko v notranjosti, kot da bi bila roka občutljiva pod kožo. Tako boste prenesli pozornost z zunanjega predmeta (pogovor) v notranjost svojega telesa in ohranili hladnokrvnost.

Morda ne boste uspeli že prvič, v ognjevitem pogovoru boste morda celo pozabili na to preprosto zdravlilo. Zato jo morate večkrat izvajati.

* Če se boste znali obvladati, boste videli, da je življenje bolj preprosto in lažje.

(PO «ELLE»)

Iz 6. številke naše modne revije MANEKEN: poletne obleke za deklice

Ste preobčutljivi? Voda vas utrdi!

4. Ali izgubite obviadnost, če se znožite (zardite, prebledite, jecljate)?
5. Ali se pogovora prostovoljno udeležite z vso zavzetostjo?
6. Ali vas kritika ali žaljiva pripomba zlahkoto rani?
7. Ali poskočite, če vas kdo pokliče ali če kdo nenadoma stopi v prostor?
8. Ali vas obhaja strah pred novo nalogo ali spremembo?
9. Ali se vaše razpoloženje naglo menja iz veselja v žalost, iz navdušenosti v pobitost?
10. Ali ste na splošno nezadovoljni s svojo usodo?

vaje, ki vas bo temeljito umirila: Vzemite dve posodi; v eno natočite mrzlo, v drugo toplo vodo. Eno roko potopite v mrzlo, drugo v vročo vodo in ji tako obdržite nekaj časa. Ta vaja požiwi obtok.

Naslednja vaja: vzemite kozarec sveže, toda ne premrzle vode. Pijte jo v majhnih požirkih, brez naglice. Važen je ritem požiranja in dihanja, ne pa količina vode, ki naj bo čim manjša.

Tretja vaja: dihanje. Je neprekosljivo sredstvo, ki zaustavi vaše razburjenje, izvaja pa ga lahko kjerkoli, bodisi na cesti, kjer je malo manjka, da bi pršli pod kolesa avtomobi-

NAŠE DOMAČE ŽIVALCE (4)

ALI SE USAKA PAPIGA NAUČI GOVORITI?

Da, skoraj vsaka, toda to je bolj odvisno od lastnika papige kot pa od nje same. Skoraj vsaka papiga skobevka se nauči ponavljati besede, če pričnemo z rednim vsakodnevno poučevanjem, ko je še štoto mlada in jo potrpežljivo poučujemo, dokler ne sprejme svoje prve besede.

Za udomečevanje in pouk v govorjenju so primerne le mlade papige v starosti 3 do 6 tednov, se pravi, ko zapuste gnezdo in ko že same zobjejo zrno. Najboljše uspehe v učenju govorjenja ponavadi dosežemo pri mladih samcih, medtem ko se samice težje nauče govoriti, čeprav so, ko se udomečijo, bolj krotke in prijazne kot samci.

Ko papigo prinesemo domov, jo damo v že pripravljeno kletko. Za začetek pritrudimo v kletko le eno palčico za sedenje. Več palčic, različne gibanjice, zvončki in podobna ropotlja je odveč in je oteževala udomečevanje papige.

udomečevanjem. Čez dan se moramo čimveč zadrževati pri njeni kletki in ji prijazno govoriti. Čez dan ali dva prigravajanja lahko napravimo že prvi korak. V kletko počasi pomolimo desno roko in potisnemo ukrivljen kazalec pod prsi papige. Spet ji prijazno govorimo, dokler ne stopi na prst. To moramo v prvih dneh udomečevanja vsak dan ponavljati vsaj desetkrat.

Ko papigo navadimo, da se takoj usede na prst, poizkusimo počasi vzeti roko, na kateri sedi, iz kletke. Pri tem ostanezno poleg vratu kletke, da se papiga lahko takoj vrne v kletko. Pozneje približamo roko v višino obraza in papigi prijazno govorimo. Čez minuto ali dve takšnega pogovora približamo roko spet vratom kletke in papigo v višini ust.

Vzporedno z udomečevanjem moramo pričeti tudi s poukom govorjenja. Že od prvega dne papigi vsak dan ponavljamo njeno ime. Kmalu bomo opazili, da bo papiga obrnila glavo in začela debelati, ko bo zaslišala svoje ime. V začetku naj se pouk omeji na ponavljanje imena. Pri tem držimo papigo v višini ust.

Čisto in različno ponavljamo njeno ime. Tak načrtni in redni pouk naj bo vsak dan ob istem času, dvakrat po 10 do 15 minut. Poleg tega si večkrat po navse koristno, če papigo ponavljamo njeno ime čim bolj pogosto ves dan, medtem ko jo krmimo, si sedimo kletko itd. Tudi pri poučevanju papig velja, da je »ponavljanje mati modrosti«. Če bo pouk reden, bo papiga spregovorila prvo besedo - svoje ime - že po 3 do 4 tednih, včasih pa se bo uspeh pokazal že po 3 do 5 tednih. Najboljša garancija za uspeh je - potrpežljivost. Čim več časa bomo posvetili papigi - prej bo spregovorila. Kadar pa bo papiga plašno povedala svojo prvo besedo, je jed prebiti! Učenje naslednjih besed bo šlo namreč veliko hitreje, saj se nato lahko nauči vsak teden po samo ali dve novi besedi. Ko se nauči ponavljati posamezne besede, poskusimo ponavljanje krajših stavčkov. Razen tega pa papiga, posebno če je ves dan med ljudmi, kmalu začne preslušavati in se tudi sama nauči posameznih besed, ki jih večkrat sliši, začne oponašati kašelj ipd.

V stanovanju pa seveda razen našega »učenca« ne sme biti nobene druge ptice, saj bi to ogrozilo pouk govorjenja. Kletka tudi ne sme stati v bližini okna, kjer bi papiga silila črkanje »trabcey, saj v tem primeru raje poslušata izrečena njihova divkanja, kot pa človeško govorjenje.

Treba je vorez videti precej časa in potrpežljivosti, če hočemo, da se bo papiga naučila ponavljati besede in stavke. Kdor nima časa (in tudi potrpežljivosti) za tak reden vsakodnevni pouk, naj s tem raje ne začne; bolje je, če se odloči za nakup petične papige, s katerimi razen krmiljenja in čiščenja kletke ne bo imel drugega dela, s svojim občujanjem in sprejetjem po prostorni kletki pa bo poživil življenje v stanovanju sredi mestnih zidov.

nasveti

Madeže od muh odstranimo z bronziranih predmetov s krpico, namočeno v salmiak, nakar v suho krpo predmet spoliramo. S pohištvu odstranimo mušje madeže s krpico, ki jo namočimo v čisti spirit in s suho krpo odrgnemo. Z nežnih tkanin (senčnikov, blazin...) pa odstranimo madeže z močno razredčenim spiritom ali salmiakom.

Stare rokavice iz perilnega usnja razrežemo na dober centimeter široke trakce, ki jih nabereemo na kos motvoza in zvežemo. Tak šop lahko uspešno rabimo za čiščenje oken.

Slamnat obloge sten čistimo najbolje s slano vodo. Vanjo namočimo gobo, jo odemamo in zgrgnemo z njo obloge. S suho brisačo nato obloge skrbno obrišemo. Nečistoča bo izginila in obloga bo spet sveža.

Zeleni volk se naredi na srebrnem priboru, če ga pustimo mokrega od kisa. To je škodljivo, zato pribor vedno takoj po uporabi obrišemo z vlažno krpo, če ga že ne moremo takoj pomiti.

Ponavljajte - mati učenosti!

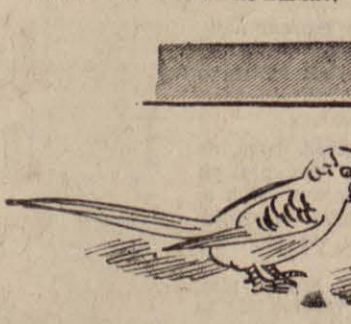

negujmo čevlje

- Nove čevlje namažemo s rjave in črne, imejmo posebne krtače, ki jih od časa do časa operimo v vodi, ki smo ji primešali salmiak.
- Ne nosimo dalj časa vedno istih čevljev, ampak jih menjavamo in jim dajmo oddih, na kopitih napeti se bodo potepšali.
- Čevlje nesimo pravčasno k čevljarju, kadar nam manjka že pol pete, bo treba odšteti vsaj petkrat toliko denarja, kot bi ga odsteli takrat, ko bi nam čevljar pritrldil na peto le železce.
- Mokre čevlje dobro natičimo s časopisnim papirjem in jih ne sušimo ob peči, ampak na zračnem prostoru. Ležajo naj postrani. Če je postalo usnje zelo trdo, ko so se osušili, jih najprej odrgnimo z ricinusovim oljem, čez nekaj časa pa namažimo s pasto.
- Ko se na čevljih nabere že precej paste, jih očistimo s terpentnom. Ko odstranimo vso umazanijo, jih položimo in s mehko krpico podrgnimo.
- Novim čevljem premažimo podplate s lanenim ali ribjim oljem. To ponovimo vsaj trikrat po vrsti in otrok bo lahko prebrodil z njimi nekaj več luž kot sicer!

pod pogojem, da je zavarovana pred vlago in preprihom, ne prenaša pa nenaadnih skokov temperature.

Udomečevanje papige bo precej lažje, če bo kletka postavljena 1 do 1,5 metra od tal. Če je kletka obsežna visoko na steni, se papiga nikoli ne bo privadila na ljudi. Takoi ko se papiga privadi okolice (čež dan ali dva), pričnemo z besede in stavke. Kdor nima časa (in tudi potrpežljivosti) za tak reden vsakodnevni pouk, naj s tem raje ne začne; bolje je, če se odloči za nakup petične papige, s katerimi razen krmiljenja in čiščenja kletke ne bo imel drugega dela, s svojim občujanjem in sprejetjem po prostorni kletki pa bo poživil življenje v stanovanju sredi mestnih zidov.

Sveži sadni madeži takoj izginejo, če jih polijemo s vročo vodo. Stare madeže odstranimo s mešanico salmiakove vode in limoninega soka. Madeže kuhanega sadja bejimo na soncu, odstranimo pa jih lahko tudi z mlekom.

Madeže od borovnic boste najlažje odstranili s vročim mlekom. Če vam bo pa mleko zapustilo sledove, jih odrgnite z močno razredčenim salmiakom, ki ste mu dodale ščepec soh.

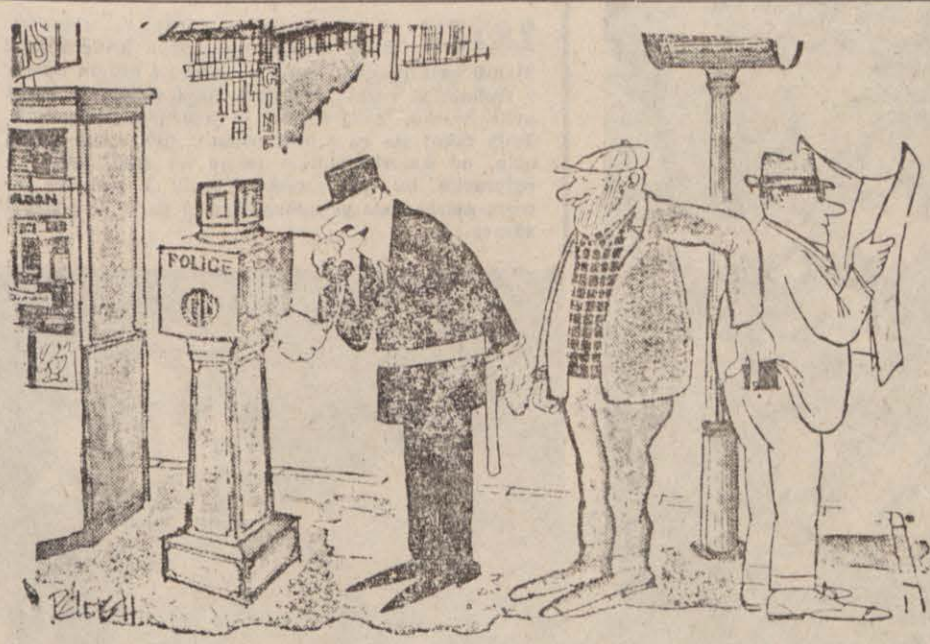
mornarji vedo da je to znak za črko »J« toda tokrat pomeni »J« juho Jadran juho z edinstvenim okusom pomeni novo dopolnilo v vašem jedilniku

»JADRAN« juha z mesnim koncentratom in glutamatom izboljša suho zelenjavo, ki postane pri kuhanju sveža - aromo, barvo, vonj in okus. Zaradi zelenjave in riža kuhajte od 15 do 20 minut.

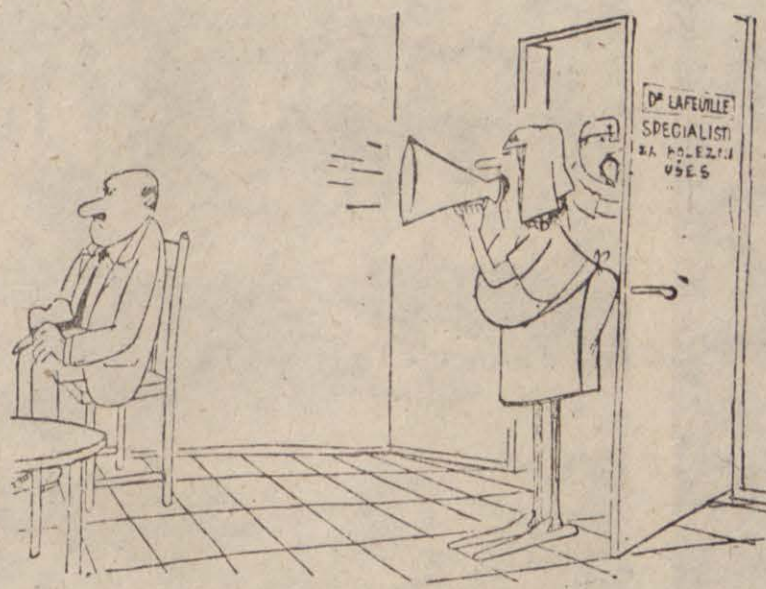

če se s srcem kuha kuha se PODRAVKA juha

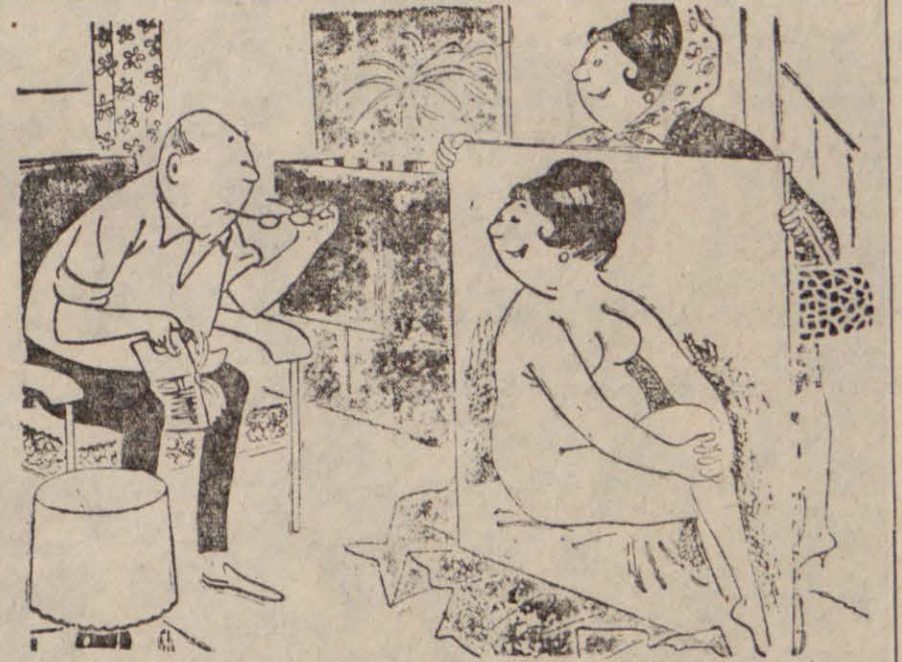

— Inšpektor, ujel sem žeparja; zdaj bo nehjal krast!

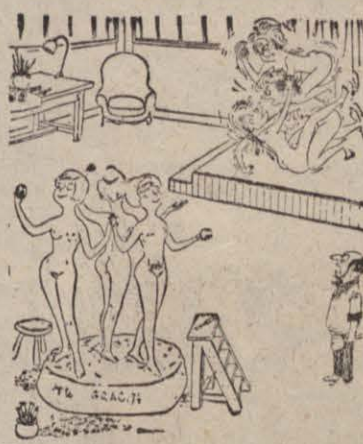
— Naslednji, prosim!

— No, zdaj me pa ne boš več spraševal, kam sem hodila vsako popoldne!

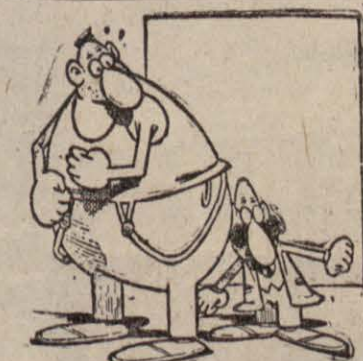
— Lahko ugasneš luči, ni še noči!

— Gospodične, pozirajte, prosim!

— Mojster, vaša pesem me je tako zanesla...

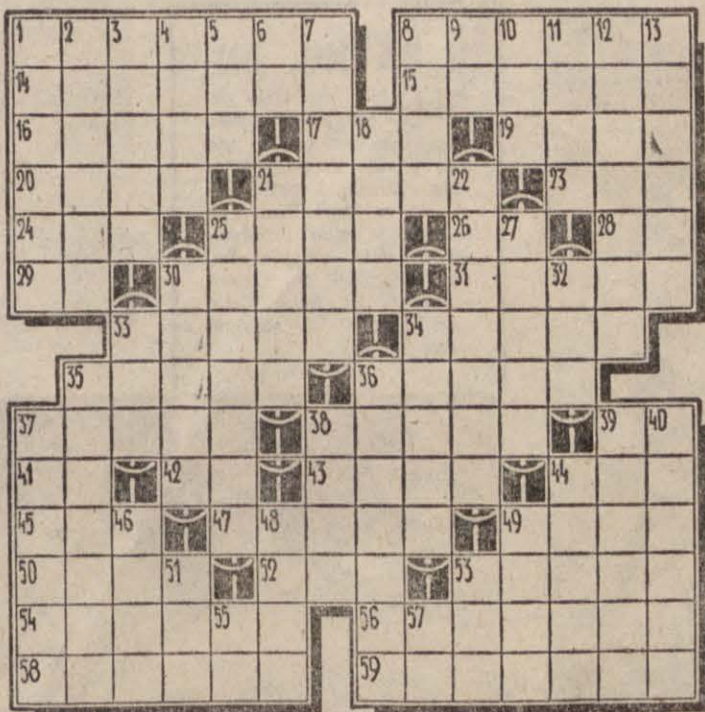
— Recite 33!

— Na tvojem sukniču je pa plavalas!
— Ze mogoče, saj si bila lani plavalasa!

zdaj in taks Casopisno podjetje "DELO" v Ljubljani. — Glavni urednik Milan Pogacnik, odgovorni urednik Zoran Jerin, Uredništvo Ljubljana, Tomšičeva 3/1, p. d. 156—111. — Telefon 23—322 do 23—328. Prodajni oddelki: Ljubljana, Titova 1, telefon 21—332, Narodna enoletna 1.480 dinarjev, polletna 720 dinarjev, četrtletna 360 dinarjev, mesečna 120 dinarjev. Oglašni oddelki: Ljubljana, Titova 1, telefon 21—338. — Stevilka štiro računa NB 600—117—167. — Rokopisov ne vračamo.

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. visoka gora v Julijskih Alpah, 8. bog trgovine pri starih Grkih, 14. italijanski renesančni pesnik (»Orlando furioso«), 15. novejši ameriški dramatik (»Strast pod brestje«), 16. antično mesto v Makedoniji (izkopanine), 17. svetilka, 19. lepilo, 20. otok v Velikih Antilih, 21. vzdržen, do sebe strog človek, 23. nemški romantični pesnik (Hartmann von), 24. napačilo, 25. naš voditelj, 26. arabski žrebec, 28. kemični znak za samarij, 29. kazalni zaimek, 30. otekline, bula, 31. eden največjih glasbenikov jazzja (Count), 33. največje grško pristanišče, 34. čir, tvor, 35. znameniti švedski naravoslovec, ki je rastlinske vrste uredil v še danes veljaven sistem (Karl), 36. grom, 37. osmrtnica, 38. ime finskega atleta Nikule, evropskega prvaka in rekorderja v skoku s palico, 39. različna soglasnika, 41. italijanski tovarnjak, 42. vzklík, 43. ime ameriškega filmskega režiserja Kazana, 44. oddelek starorimske legije, 45. naselje, 47. pripadnik naroda z izredno razvito kulturo, ki je živel v Mehiki, 49. mo-

hamedanski bog, 50. grški bog ljubezni, 52. kratica francoske teroristične organizacije, 53. visoka gora v Kamniških Alpah, 54. popularna nemška filmska igralka (Maria), 56. francoski lirik v 19. stoletju, glavni junak Giordanove opere, 58. delavka v tekstilni industriji, 59. prebivalca baltske republike.

NAVPIČNO: 1. sultanat v vzhodni Arabiji, 2. ime znamenitega dirigenta Toscaninija, 3. mitološka tebanska kraljica, Tan-talova hči, 4. užiten gozdni sadež, 5. močne igralne karte, 6. skrajni konec celine, 7. znameniti ruski pisatelj (»Ana Karenina«), 8. industrijski kraj pri Mariboru, 9. števnik, 10. pregovor, 11. ime igralka Kačičevé, 12. starodavno grško mesto blizu Aten (misterij), 13. gora pri Zagrebu, priljubljena izletna točka, 18. pismeno izrečena kazen, 21. francoska filmska igralka (Anouk), 22. zdravilo v obliki okrogle ploščice, 25. daljše gostovanje u-metniške skupine, 27. avtoizvoščak, 30. črnilo, 32. starejši češki skladatelj (Josef), 33. svatovanje, pirovanje, 34. razpored šolskih ur, 35. znameniti francoski biolog (1744—1829), 36. majhno telo, 37. literarna vrsta, 38. del stopala, 39. prispevek v časopisu, 40. velika puščava v sev. Afriki, 44. ime franc. filmskega igralca Delona, 46. kip, statua, 48. francoski pisatelj, največji književnik v dobi naturalizma (»Nana«), 49. reka, ki teče skozi Firenze, 51. kurir, odposlanec, 53. kij, tolikalo, 55. sosednji črki v abecedi, 57. začetnik slovenskega slikarja, ki so ga Italijani ustrelili v Gramozni jami.

(F. P.)

REŠITVE UGANK IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

KRIŽANKA: Vodoravno: 1. bela, 14. Tivat, 15. yard, 17. čut, 18. Plutos, 21. ri, 22. ale, 23. troba, 24. svar, 26. hi, 27. Sovre, 28. perla, 29. Nitra, 31. rušina, 32. Araks, 35. Praga, 37. Mason, 39. ratar, 41. nf, 43. umik, 44. Zenon, 45. Pta, 46. (Slovenski) Poročevalec, 47. Abadon, 48. torr, 36. sel, 52. rman, 53. Palas, 54. Broica, 56. statika, 59. Tveia, 59. Angers.

IZPOLNJEVANJE: Prvi lik: 1. falifa, 2. roman, 3. Senti, 4. nalog, 5. riglen, Franc. Drugi lik: 1. Jajfa, 2. Norta, 3. Sina, 4. Logan, 5. Ignac, Anton.

Sole - amaterji - trgovska podjetja

POZOR!

NA PRODAJ JE TRANSISTOR

Univerzalni transistorski NF ojačevalnik za šolski pouk in za amaterje, ki si žele napraviti ojačevalnik za:

GRAMOFON
ELEKTRICNO KITARO
DETEKTOR itd.

Dobite ga lahko v vseh elektro trgovinah, ker je proizvod renomirane tovarne anten »ELEKTRON« - VRHNIKA.

BERITE PO KOSILU

Učiteljica razlaga v drugem razredu o koristnosti domačih živali, ker dajejo meso, kožo, perje, kosti itd. »Ljudje na primer jedo meso. Kaj pa napravijo s kosmi?«
Tonček se odzove: »Te porinejo na rob kročnika.«

Star mož je srečal desetletnega dečka ob enajstih ponoči še na ulici.
»Ti bi moral biti pa že davno doma.«

Deček pa ga debelo pogleda. »Zakaj kaj pa? Saj nisem oženjen!«

Čenček pravi žalostno: »Mamica, rad bi bil konje!«
»Oj, česa si vse ne izmisliš, otrok nesrečni! Zakaj pa prav konje?«
»Zato, da mi učitelj v šoli ne bi vedno pravil, da sem osela!«

»Prejšnji mesec sem ženi kupil knjigo, Kako varčujemo.«
»Pa ti je dar prinesel kaj koristnih posledic?«
»Da, zdaj ne kadim več.«

Ona: »Ali me ljubiš, dragi?«
On: »Kdo?«
Ona: »Ti?«

On: »Jaz?«
Ona: »Dale!«
On: »Ne!«

»No, Andrej, ali si srečen v zakonu?«
»Im, to se ne da kar tako reči. Sivati se je učila, pa ne šiva, plesti in krpati pa zdaj ne mara. Kuhati se pa ni učila, pa vendar kuha.«

»Tonariš odvetnik, koliko stane pri vas vprašanje?«
»Vprašanje nič, pač pa odgovor.«

Učiteljica: »Marko, če se voziš v avtobusu in vidiš, da kakšna zenska stoji, kaj storiš?«
Marko: »Delam se, kot da spim!«

»Ali si že kaj prodal, odkar si-kaš?«
»Da, svoj fotografski aparat in zimski plašč.«

V zavarovalnico naglo priteče možakar, češ da bi se rad zavaroval. Toda bilo je že pozno in uradnik mu je naročil, naj pride drugi dan. Možakar pa sili in sili, da bi zavarovanje uredil najraje kar takoj.
»Vraga, kaj se vam pa tako mudi?« ga ježno vpraša uradnik.
»No, seveda se mudi — veste, že goril!«

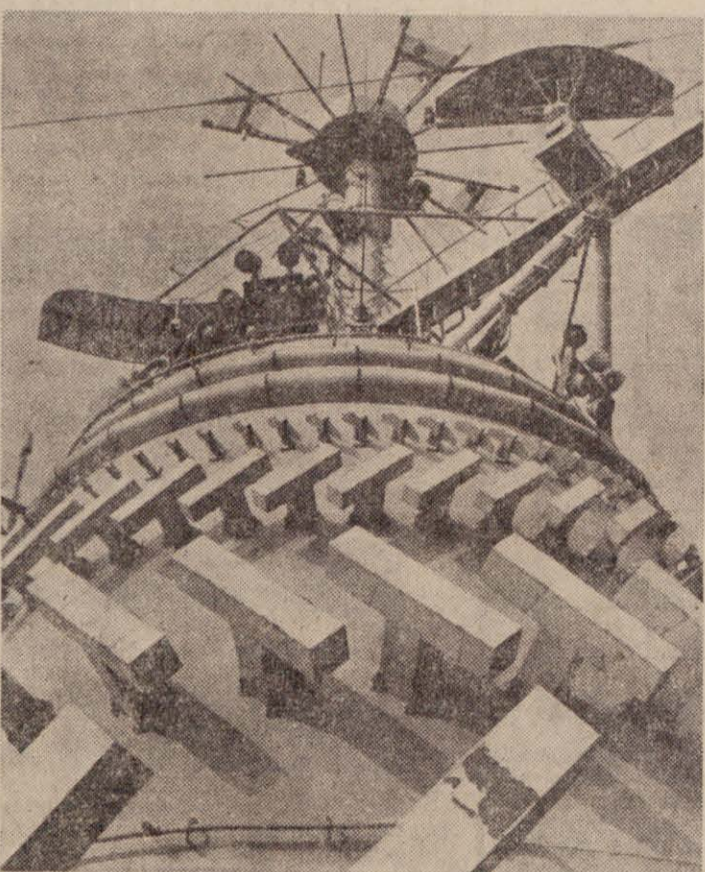
pustolovščine cisca kida

OŽGAN KRATER je bilo vse, kar je ostalo po padcu indijskega potniškega letala tipa »Dakota«, ki se je s petindvajsetimi potniki in štirimi člani posadke iz neznanh vzrokov zrušilo pri Pathankotu. V ozadju vidimo množico, ki je kmalu po padcu prihitela na mesto nesreče, toda vsi, ki so bili v letalu, so bili že mrtvi.

ŽRTEV in eden izmed morilcev. Fotoreporterju je uspela dramatična fotografija v Manili na Filipinih. Mož, ki je dobil z nožem udarec v trebuh, je voznik avtobusa. Med vožnjo je podrl neko žensko, takoj ustavil in ji prihitel na pomoč. Toda takoj sta ga z noži napadla dva njena sorodnika, od katerih vidimo enega na sliki, kako se pripravlja, da spet zabode. Voznik je podlegel ranam, mozaka sta v zaporu, ženska pa je že povsem zdrava.

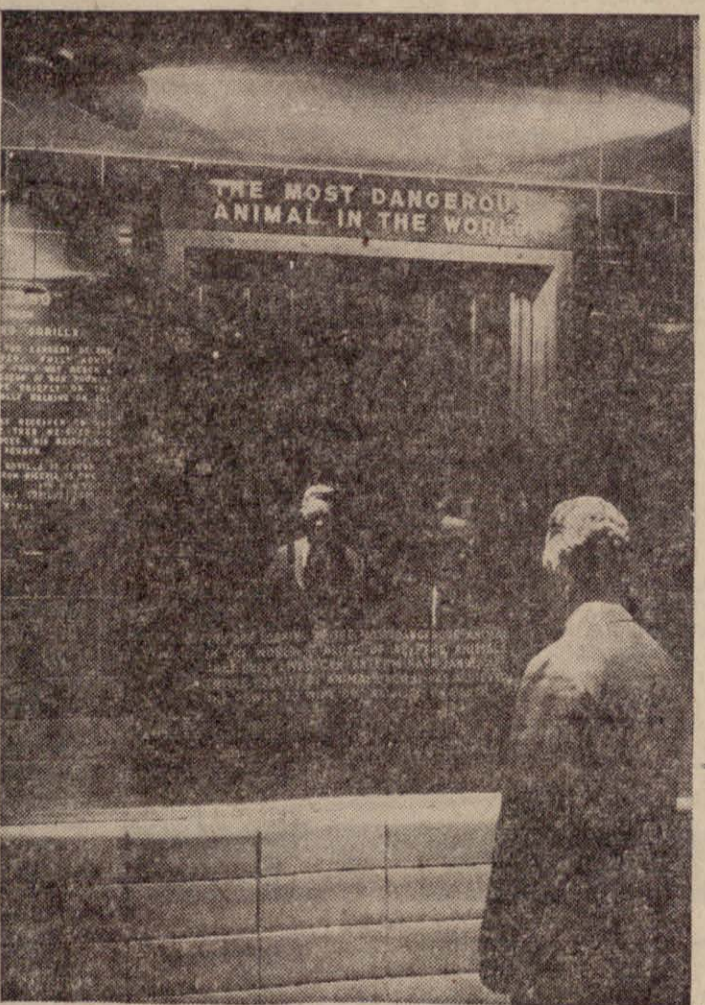
V BATHU, ANGLIJA, priredijo gojenke lokalnega collegea vsako leto ples v maskah pod naslovom »Rimske kopeli«, gre seveda za stari Rim. Prireditev je med prebivalstvom zelo priljubljena, na fotografiji pa vidimo »sužnje«, ki nudil sadje »patricijem« in »matronam«.

JOAN MCCREE, še skoraj povsem neznan hollywoodska zvezdica, je izjavila, da jo jeseni čaka glavna vloga v filmu, ki ga bodo snemali v Juroroslaviji. Ni se znano, kateri film naj bi to bil, toda skoraj gotovo je, da bodo naše znane igralko ob neznan Hollywoodčan-ki igrale epizodne vloge.

AMERIKA PONUJA novo vozilo, ki se lahko giblje v vse štiri smeri, ne da bi ga bilo treba obrniti. Največja hitrost prototipa je 15 kilometrov na uro.

STROKOVNJAKI so ugotovili, da je taka obloga najprimernejša za največjo vojno ladjo na svetu. Gre za letalonosilko na jedrski pogon »Enterprise« (85.800 ton), ki lahko brez novega goriva dvajsetkrat obrozi zemeljsko kroglo.

ZA REKLAMO

je nedavno po londonskih ulicah po 31 letih spet zavozil avtobus, ki je prva leta po prvi svetovni vojni skrbel za javni promet v angleški prestolnici.

V NEWYORŠKEM

živalskem vrtu je med kletkama, v katerih sta orangutan in gorila, tudi ogledalo, nad katerim piše: »Najbolj nevarna žival na svetu«. Za rešetkami ljudje lahko vidijo svoje obraze.

KALORIKI
MIKI-MUSTER

